

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΑ
ΤΜΗΜΑ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ & ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ
ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ EXECUTIVE - MBA

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΣΥΝΘΗΚΗ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ II
ΟΡΓΑΝΩΤΙΚΗ ΚΑΙ ΧΟΡΗΓΗΤΙΚΗ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑ
ΤΡΑΠΕΖΩΝ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗ.

Ελένη Κων/νου Σταύρου

Η διπλωματική εργασία εκπονήθηκε υπό την επίβλεψη του Καθηγητή κ. Χρήστου Καζαντζή.

Πειραιάς, Σεπτέμβριος 2009

Αφιερώνεται στις μικρές μου κόρες Κλειώ
και Λεμονιά

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά τον επιβλέποντα καθηγητή και «μέντορά» μου κ. Χρήστο Καζαντζή, που μου προσέφερε ανεκτίμητη ηθική και επιστημονική υποστήριξη, με καθοδήγησε αμέριστα σε όλες τις φάσεις της προσπάθειάς μου και μου μετέφερε τον ένθερμο ευθουσιασμό του για την αξία της γνώσης και τη συμβολή της στην πρόοδο και την ανάπτυξη του πολιτισμού μας. Με έκανε να πιστέψω στη δύναμη της ανθρώπινης φύσης όταν αυτή στηρίζεται στη θέληση, τη λογική σκέψη και το ήθος.

Χωρίς την πολύτιμη βοήθειά του δεν θα είχα ξεκινήσει την επίπονη αλλά δημιουργική αυτή προσπάθεια της βελτίωσης της γνώσης, που μου προσέφερε το πρόγραμμα μεταπτυχιακών σπουδών Ε ΜΒΑ του Τμήματος Οργάνωσης και Διοίκησης του Πανεπιστημίου Πειραιά, είκοσι και πλέον χρόνια μετά την ολοκλήρωση του βασικού κύκλου σπουδών μου.

Θα ήθελα επίσης να ευχαριστήσω τα μέλη της Τριμελούς Συμβουλευτικής μου Επιτροπής για την πολύτιμη συμπαράστασή τους για την ολοκλήρωση της διπλωματικής μου μελέτης.

Τέλος, θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά όλο το επιστημονικό προσωπικό του μεταπτυχιακού προγράμματος Ε – ΜΒΑ του Τμήματος Οργάνωσης και Διοίκησης του Πανεπιστημίου Πειραιά και ιδιαίτερα τον Πρόεδρο του Προγράμματος κ. Πέτρο Μάλλιαρη, που με ένθερμο ενδιαφέρον ανέδειξε το Πρόγραμμα αυτό σε ένα Πρόγραμμα υψηλών προδιαγραφών, υψηλών απαιτήσεων και αναγνωρισμένου κύρους, ισότιμο με τα αντίστοιχα μεταπτυχιακά προγράμματα των μεγάλων Πανεπιστημίων του εξωτερικού.

Το πρόγραμμα αυτό είχα την τύχη να παρακολουθήσω και να ολοκληρώσω κι εγώ.

Σας ευχαριστώ πολύ όλους!

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

ΔΑΕΕΚ	ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΕΠΑΡΚΕΙΑΣ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ
ΔΕΑ	ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΕΠΟΠΤΙΚΗΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ
ΔΠΧΠ	ΔΙΕΘΝΗ ΠΡΟΤΥΠΑ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ
ΕΟΠΑ	ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΙ ΟΙΚΟΙ ΠΙΣΤΟΛΗΠΤΙΚΗΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ
ΣΕΕ	ΣΥΣΤΗΜΑ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ
C.O.S.O	COMMITTEE OF SPONSORING ORGANIZATIONS OF THE TREAD WAY COMMISSION
ERM	ENTERPRISE RISK MANAGEMENT
BIS	BANK FOR INTERNATIONAL SETTLEMENTS
IRB	INTERNAL RATING BASED APPROACH
PD	PROBABILITY OF DEFAULT
LGD	LOSS GIVEN DEFAULT
EAD	EXPOSURE AT DEFAULT
G 10	GROUP OF TEN

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 - ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1.1 ΓΕΝΙΚΑ

Η συμβολή των Τραπεζών και του Τραπεζικού Συστήματος στην εθνική και παγκόσμια οικονομική σταθερότητα είναι ιδιαίτερα σημαντική. Η ικανότητα ενός υγιούς και με ισχυρή κεφαλαιακή επάρκεια Τραπεζικού Συστήματος να λειτουργήσει ως ένας αποτελεσματικός προστατευτικός μηχανισμός μιας οικονομίας από απρόβλεπτους κραδασμούς είναι πολύ γνωστή, όσο βέβαια και οι αρνητικές συνέπειες ενός Τραπεζικού Συστήματος το οποίο από μόνο του μπορεί να γίνει μια πηγή αστάθειας, αδυναμιών και σοβαρών οικονομικών κρίσεων.

Οι οικονομικές κρίσεις συχνά συγκρίνονται με τις επιδημίες. Στην αρχή εκδηλώνεται η κατάρρευση ενός Τραπεζικού Ιδρύματος ακολουθούμενη από μια άλλη, με την κρίση να εξαπλώνεται σε άλλα Ιδρύματα εντός και εκτός συνόρων.

Μια εξαιρετικά σημαντική, δυνητική αδυναμία ενός Τραπεζικού Συστήματος είναι ότι πολλοί κίνδυνοι υποεκτιμώνται και δεν καταχωρείται το πλήρες μέγεθός τους έγκαιρα, με αποτέλεσμα οι συνέπειες να είναι τρομακτικές κατά την τυχόν επέλευση των κινδύνων.

Τα ανεπτυγμένα οικονομικά κράτη τις τελευταίες δεκαετίες μέσω κυρίως της Τράπεζας Διεθνών Διακανονισμών (Bank for International Settlements) θέσπισαν ένα εκτεταμένο δίκτυο συμφωνιών, ρυθμίσεων, Συμβουλίων και Οργάνων θέσπισης κανόνων ρυθμιστικού παρεμβατισμού με σκοπό την ενδυνάμωση των διοικητικών και λειτουργικών πρακτικών των Τραπεζικών Ιδρυμάτων για την απαλλαγή οικονομικών κρίσεων και επιχειρησιακών αστοχιών.

Δύο είναι γενικά οι βασικές κατηγορίες των αιτιών που δικαιολογούν τον ρυθμιστικό παρεμβατισμό και την κεφαλαιακή εποπτεία των Τραπεζών.

Η προστασία των καταναλωτών και των καταθέσεων καθώς και η ύπαρξη συστημικού κινδύνου.

Οι Τράπεζες θεωρούνται ως μια πηγή συστημικού κινδύνου λόγω του κυρίαρχου ρόλου τους στο σύστημα πληρωμών, στην κατανομή των οικονομικών πόρων σε συνδυασμό με ευαισθησία της κεφαλαιακής τους δομής. Οι Τράπεζες έχουν συνήθως υψηλό δανεισμό με τη μορφή των βραχυπρόθεσμων υποχρεώσεων που δημιουργούν οι τραπεζικές καταθέσεις και περιουσιακά στοιχεία με δυσκολία μετατροπής τους σε μετρητά, όπως είναι συνήθως τα δάνεια σε επιχειρήσεις και ιδιώτες.

Ο ζωτικής σημασίας ρόλος των Τραπεζικών Ιδρυμάτων για την εύρυθμη λειτουργία των αγορών και για την οικονομική ανάπτυξη σε συνδυασμό με το μέγεθος και την πολυπλοκότητα των κινδύνων τους καθιστούν επιτακτική την ανάγκη θέσπισης κανόνων και συμφωνιών λειτουργίας καθώς και ισχυρών εποπτικών μηχανισμών σε εθνικό και διεθνές επίπεδο.

Στη χώρα μας η εποπτεία των Ελληνικών Τραπεζών ασκείται από την Τράπεζα της Ελλάδος, η οποία ιδρύθηκε το 1927 – λίγα χρόνια μετά τον πρώτο παγκόσμιο πόλεμο και τη μικρασιατική καταστροφή.

Η συνθήκη της Βασιλείας επέβαλλε ένα ελάχιστο ενιαίο δείκτη κεφαλαιακής επάρκειας 8% και εναρμόνισε για πρώτη φορά το διεθνές εποπτικό σύστημα, με σκοπό τη διασφάλιση της σταθερότητας του χρηματοπιστωτικού συστήματος και τη διαμόρφωση ίσων όρων ανταγωνισμού μεταξύ των Τραπεζών.

Το αρχικό σύμφωνο πέτυχε σε μεγάλο βαθμό τους στόχους του και βοήθησε στην εναρμόνιση των συστημάτων τραπεζικής εποπτείας επιβάλλοντας ένα ελάχιστο δείκτη κεφαλαιακών απαιτήσεων. Το χρηματοοικονομικό περιβάλλον ωστόσο μεταβλήθηκε σημαντικά τα τελευταία χρόνια.

Το νέο προτεινόμενο πλαίσιο απομακρύνεται από την ιδέα ότι οι κανόνες θα πρέπει να είναι ίδιοι για όλα τα Τραπεζικά Ιδρύματα και αναγνωρίζει ότι όσο πιο προηγμένα συστήματα εσωτερικού ελέγχου διαθέτει μια Τράπεζα (sophisticated bank), τόσο λιγότερα κεφάλαια απαιτούνται για την ίδια δραστηριότητα. Η διακριτική εποπτική μεταχείριση δε θεωρείται άδικη, αντίθετα άδικη ήταν η προσέγγιση ότι όλοι οι κανόνες θα πρέπει να ισχύουν απαρέγκλιτα για όλους.

Παράλληλα, οι νέες προτάσεις επιχειρούν να αμβλύνουν το πρόβλημα του «εποπτικού arbitrage», που δημιούργησε το μέχρι τώρα ισχύον Σύμφωνο και συνδέεται με την έλλειψη διαφοροποιήσεων των κεφαλαιακών απαιτήσεων ανάλογα με το ύψος του κινδύνου.

Σε διεθνές αλλά και σε εθνικό επίπεδο ένας μεγάλος αριθμός ερευνητών και εξειδικευμένων φορέων διερευνούν τις επιπτώσεις της Βασιλείας II στο Τραπεζικό Σύστημα.

Οι περισσότεροι αναλυτές συμφωνούν ότι σε διεθνές επίπεδο το καθεστώς της Βασιλείας II θα προκαλέσει μείωση των απαιτούμενων εποπτικών κεφαλαίων στο παγκόσμιο Τραπεζικό Σύστημα. Η επιβάρυνση από την είσοδο του λειτουργικού κινδύνου στη φόρμουλα της Επιτροπής της Βασιλείας, θα είναι πολύ μικρότερη από την απελευθέρωση κεφαλαίων που θα προέλθει από τη διαφορετική μεταχείριση του πιστωτικού κινδύνου.

Άλλωστε, το μερίδιο αγοράς που κατέχουν στην παγκόσμια αγορά οι μεγάλες Τράπεζες (οι οποίες είναι οι ευνοημένες από την εκχώρηση του εποπτικού ρόλου στο σύστημα του εσωτερικού ελέγχου), έχει αυξηθεί σημαντικά τα τελευταία χρόνια ως αποτέλεσμα του κύματος συγχωνεύσεων και εξαγορών.

Μια άλλη επίπτωση αφορά το μίγμα των δραστηριοτήτων των Πιστωτικών Ιδρυμάτων. Η σύγκλιση μεταξύ οικονομικών και εποπτικών κεφαλαίων θα βελτιώσει την ποιότητα των χαρτοφυλακίων. Η είσοδος όμως του λειτουργικού κινδύνου μπορεί να έχει επιπτώσεις στις εργασίες υψηλότερης κερδοφορίας σήμερα, όπως είναι η διαχείριση χαρτοφυλακίου (asset management) και η διαχείριση επενδύσεων (investment banking).

Οι επιπτώσεις στον ανταγωνισμό μπορούν να διακριθούν σε δύο κατηγορίες. Πρώτον, θα ενισχυθούν οι μεγάλες και ήδη εγκατεστημένες Τράπεζες. Αυτό σημαίνει ότι οι Τράπεζες που έχουν ήδη αναπτύξει συστήματα εσωτερικών διαβαθμίσεων (IRB) και συνεπώς θα αποφεύγουν την τυπική προσέγγιση στον πιστωτικό κίνδυνο βρίσκονται σε πλεονεκτική θέση.

Επιπλέον, τα μεγαλύτερα κέρδη από την αλλαγή του εποπτικού πλαισίου θα τα προσπορίζονται οι Τράπεζες που έχουν τη δυνατότητα να αναπτύξουν συστήματα Εσωτερικού Ελέγχου υψηλής ποιότητας, ώστε να τύχουν της έγκρισης των εποπτικών αρχών. Δεύτερον, το ευχάριστο νέο από την εξοικονόμηση κεφαλαίων, μετριάζεται από το γεγονός ότι λόγω του ανταγωνισμού οι Τράπεζες θα πρέπει να προετοιμασθούν να δεχθούν πολύ μικρότερα περιθώρια κέρδους (margins), ώστε να επιτύχουν την ίδια αποδοτικότητα κεφαλαίων.

Ο βασικός σκοπός αυτής της εργασίας όπως θα παρουσιασθεί αναλυτικότερα στην επόμενη παράγραφο είναι να εξετάσει τις επιπτώσεις της Νέας Συνθήκης της Βασιλείας

II στην οργανωσιακή και χορηγητική συμπεριφορά των Τραπεζών και στην εποπτεία τους μέσω των υποχρεώσεων γνωστοποιήσεων προς το κοινό.

Στόχος της εποπτείας των Τραπεζών είναι η σταθερότητα και αποτελεσματικότητα του Πιστωτικού Συστήματος και γενικότερα του χρηματοπιστωτικού τομέα της οικονομίας. Επίσης, η εποπτεία αποβλέπει στη διαφάνεια των διαδικασιών και των όρων των συναλλαγών των υποκειμένων σε αυτή.

1.2 ΣΚΟΠΟΣ ΤΗΣ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Ο βασικός σκοπός της ερευνητικής αυτής εργασίας είναι να διερευνήσει και να παρουσιάσει τις βασικές επιπτώσεις της νέας συνθήκης της Βασιλείας II στην οργανωσιακή και τη χορηγητική συμπεριφορά των τραπεζικών Ιδρυμάτων καθώς και στην ποιότητα και ποσότητα των γνωστοποιήσεων μέσω των οικονομικών καταστάσεων και εκθέσεών τους.

Η Συνθήκη της Βασιλείας II όπως και η προηγούμενη συνθήκη της Βασιλείας I αποτελούν συλλογικές προσπάθειες πολλών εθνικών ρυθμιστικών και εποπτικών Αρχών του παγκόσμιου Τραπεζικού συστήματος να τυποποιήσουν ορισμούς, κανόνες και διαδικασίες διοίκησης της κεφαλαιακής επάρκειας και των δραστηριοτήτων ανάληψης κινδύνων των Τραπεζικών Ιδρυμάτων.

Η ερευνητική αυτή προσπάθεια για την καλύτερη κατανόηση του διεθνούς ρυθμιστικού παρεμβατισμού των Τραπεζικών Ιδρυμάτων εξετάζει τις επιπτώσεις της Συνθήκης της Βασιλείας II σε τρία επίπεδα ανάλυσης - Οργανωσιακή συμπεριφορά, χορηγητική συμπεριφορά και Δημόσια πληροφόρηση - των Τραπεζών.

Την παρουσίαση των επιπτώσεων της Συνθήκης προηγείται μια κριτική ανάλυση των βασικών εννοιών, της δομής και του περιεχομένου της Συνθήκης της Βασιλείας II.

Η κατανόηση βέβαια των βασικών στόχων και της στρατηγικής επίτευξης των στόχων αυτών, κατέστησε επιτακτική την ανάγκη αναζήτησης και παρουσίασης των σημαντικότερων αδυναμιών της Συνθήκης της Βασιλείας II.

1.3. ΔΟΜΗ ΚΑΙ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ

Η ερευνητική αυτή εργασία συγγράφηκε στα πλαίσια του μεταπτυχιακού προγράμματος στη Διοίκηση Επιχειρήσεων για Στελέχη Επιχειρήσεων του Τμήματος Οργάνωσης και Διοίκησης του Πανεπιστημίου Πειραιά και περιλαμβάνει οκτώ κεφάλαια.

Στο πρώτο Κεφάλαιο προσδιορίζονται οι στόχοι και η σημασία της ερευνητικής προσπάθειας. Εν συνεχεία, στο δεύτερο Κεφάλαιο αναπτύσσονται οι λόγοι που οδήγησαν στη θέσπιση των εποπτικών κανόνων της Επιτροπής της Βασιλείας, παρατίθεται μια ιστορική αναδρομή της Επιτροπής της Βασιλείας και παρουσιάζεται το εποπτικό πλαίσιο της αρχικής Συνθήκης.

Στο τρίτο Κεφάλαιο γίνεται ανάλυση της νέας Συνθήκης της Βασιλείας II και παρουσιάζονται οι τρεις βασικοί Πυλώνες της. Ο πρώτος Πυλώνας αναφέρεται στους κανόνες υπολογισμού της κεφαλαιακής επάρκειας των Τραπεζών. Ο δεύτερος Πυλώνας αναφέρεται στο εποπτικό πλαίσιο για το διαρκή έλεγχο της επάρκειας των Ιδίων Κεφαλαίων των Πιστωτικών Ιδρυμάτων, ενώ ο τρίτος Πυλώνας αφορά τη γνωστοποίηση πληροφοριών για την ενδυνάμωση της πειθαρχίας της αγοράς.

Στο τέταρτο Κεφάλαιο γίνεται σύγκριση μεταξύ των δύο Συμφώνων και παρουσιάζονται οι διαφορές μεταξύ της παλαιάς και της νέας Συνθήκης καθώς και το κόστος και οι επιπτώσεις από την εφαρμογή της νέας Συνθήκης.

Το πέμπτο Κεφάλαιο εστιάζεται στην ανάλυση των επιπτώσεων της νέας Συνθήκης στην οργανωσιακή συμπεριφορά των Τραπεζών. Συγκεκριμένα, αναλύεται το πλαίσιο Εταιρικής Διακυβέρνησης και το Σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου των Πιστωτικών Ιδρυμάτων, ο ρόλος της Διαχείρισης των Κινδύνων, η αξία της δια βίου εκπαίδευσης των τραπεζικών στελεχών καθώς και η αναγκαιότητα προμήθειας εξελιγμένων μηχανογραφικών συστημάτων από τις Τράπεζες για τον υπολογισμό και τη διαχείριση των τραπεζικών κινδύνων.

Στο έκτο Κεφάλαιο αναλύονται οι επιπτώσεις της νέας Συνθήκης στη χορηγητική συμπεριφορά των Τραπεζών και ιδιαίτερα οι επιπτώσεις της Βασιλείας II στη χρηματοδότηση των μικρομεσαίων επιχειρήσεων.

Στο έβδομο Κεφάλαιο αναλύονται οι επιπτώσεις της νέας Συνθήκης στη χρηματοοικονομική πληροφόρηση, καθώς και οι διαφορές και συνέργειες μεταξύ του Πυλώνα III της Βασιλείας II και των ΔΠΧΠ.

Η διπλωματική εργασία ολοκληρώνεται με το όγδοο Κεφάλαιο, όπου συνοψίζονται τα συμπεράσματα της ερευνητικής προσπάθειας.

Τέλος, στο Παράρτημα που ακολουθεί παρουσιάζεται το εννοιολογικό περιεχόμενο των σημαντικότερων όρων που περιλαμβάνονται στην παρούσα μελέτη.

1.4. ΘΕΜΑΤΑ ΓΙΑ ΠΕΡΑΙΤΕΡΩ ΜΕΛΕΤΗ ΚΑΙ ΕΡΕΥΝΑ

Η παρούσα ερευνητική προσπάθεια λόγω της πολύ μεγάλης έκτασης, της συνθετότητας και της εξειδίκευσης του θέματος δεν κάλυψε και δεν παρουσίασε αναλυτικά βασικές παραμέτρους και περιοχές κινδύνων των Τραπεζικών Ιδρυμάτων , όπως είναι ο Λειτουργικός κίνδυνος , ο κίνδυνος Συγκέντρωσης καθώς και η χρήση των ασκήσεων προσομοίωσης καταστάσεων κρίσης (stress test).

Τα θέματα αυτά μπορούν να αποτελέσουν αντικείμενο μελέτης και έρευνας σε ανάλογες ερευνητικές εργασίες που πρόκειται να εκπονηθούν στο μέλλον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

ΤΟ ΣΥΜΦΩΝΟ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΕΦΑΛΑΙΑΚΗ ΕΠΑΡΚΕΙΑ ΤΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ

2.1 Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΚΑΙ Η ΑΝΑΓΚΑΙΟΤΗΤΑ ΘΕΣΠΙΣΗΣ ΚΑΝΟΝΩΝ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ.

Στα πλαίσια της παγκοσμιοποίησης και της συνεχούς ανάπτυξης της διεθνούς οικονομίας, το Τραπεζικό Σύστημα διαδραματίζει σήμερα, από μακροοικονομική άποψη, ιδιαίτερα σημαίνοντα ρόλο για τη διατήρηση της απαιτούμενης ρευστότητας της αγοράς και για την αποτελεσματική λειτουργία των συστημάτων πληρωμών.

Η κακή λειτουργία του Τραπεζικού Συστήματος μπορεί να αποβεί εξαιρετικά δαπανηρή και επιζήμια για την πραγματική οικονομία όπως έχει καταδειχθεί από ένα αριθμό χρηματοοικονομικών κρίσεων τόσο στις βιομηχανικές όσο και στις αναπτυσσόμενες οικονομίες τις τελευταίες δεκαετίες, συμπεριλαμβανομένης και της τρέχουσας παγκόσμιας κρίσης.

Κατά συνέπεια, οι Κεντρικές Τράπεζες και οι αρχές Ρυθμιστικού Παρεμβατισμού του Χρηματοπιστωτικού Τομέα αφιερώνουν προσπάθεια και χρόνο για τη ρύθμιση και επίβλεψη της Τραπεζικής βιομηχανίας.

Η ρυθμιστική αυτή παρέμβαση παραδοσιακά επιχειρεί να διασφαλίσει την οικονομική ευρωστία των Τραπεζικών Ιδρυμάτων.

Σχετικά πρόσφατα παρατηρείται μια τάση που εστιάζει την προσοχή της στη σταθερότητα του Τραπεζικού συστήματος ως συνόλου.

Η τάση αυτή είναι γνωστή στη διεθνή βιβλιογραφία ως «μακρο συντηρητική προοπτική» της Ρύθμισης των Τραπεζών (Borio 2003, Aspacks et al, 2007)

Παράλληλα, το χρηματοοικονομικό σύστημα είναι εκτεθειμένο σε πολλαπλούς κινδύνους, μεταξύ των οποίων ο πιστωτικός και λειτουργικός κίνδυνος, αλλά και ο κίνδυνος αντισυμβαλλομένου, ρευστότητας, αγοράς, επιτοκίου, συναλλάγματος, συγκέντρωσης, φήμης και ο νομικός κίνδυνος.

Η αδυναμία μίας Τράπεζας να διατηρήσει την ευρωστία της και να επιβιώσει, κάτω από τις δύσκολες συνθήκες του χρηματοοικονομικού περιβάλλοντος και του διαρκώς εντεινόμενου ανταγωνισμού, είναι δυνατόν να προκαλέσει συστημική κρίση στις εθνικές και διεθνείς αγορές.

Το σύνολο των τραπεζικών εργασιών που παρέχεται από το τραπεζικό σύστημα στους πελάτες του βασίζεται στην εμπιστοσύνη και την εχεμύθεια. Στα πλαίσια αυτά, το επίπεδο της πληροφόρησης που παρέχεται από τις Τράπεζες, πρέπει να χαρακτηρίζεται από σαφήνεια, αμεσότητα, πληρότητα και εμπιστευτικότητα, με κύριο σκοπό τη διασφάλιση της εμπιστοσύνης των πελατών στον ιδιαίτερα κρίσιμο για την οικονομία της χώρας Τραπεζικό Τομέα.

Οι Τράπεζες αποτελούν σήμερα τον βασικό κινητήριο μοχλό για την επιχειρηματική ανάπτυξη και τη χρηματοδότηση των νέων επενδύσεων και των νοικοκυριών.

Βασικός παράγοντας για τις επιχειρήσεις, που έχει αντίκτυπο και στο σύνολο της οικονομίας της χώρας, είναι η κεφαλαιακή τους επάρκεια, που εξασφαλίζεται, κατά κύριο λόγο, μέσω του δανεισμού τους από τα χρηματοπιστωτικά Ιδρύματα.

Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται από το Τραπεζικό Σύστημα στην ανάπτυξη εργαλείων για τη χρηματοδότηση επιχειρηματικών σχεδίων σε αναδυόμενους τομείς με υψηλή προστιθέμενη αξία για την ελληνική οικονομία.

Αντίστοιχα, οι καταναλωτές αντλούν από τις Τράπεζες τα απαραίτητα κεφάλαια για την ικανοποίηση των ολοένα αυξανόμενων αναγκών τους μέσω του τραπεζικού δανεισμού και ιδιαίτερα των πιστωτικών καρτών.

Στα πλαίσια αυτά, οι Τράπεζες ασκούν επιθετική πολιτική για την προσέλκυση νέων πελατών, τη συναλλακτική συμπεριφορά των οποίων δεν είναι σε θέση να γνωρίζουν.

Κάτω από αυτές τις συνθήκες, αναδείχθηκε η αναγκαιότητα τα Πιστωτικά Ιδρύματα να επενδύουν στη διαρκή βελτίωση, την καινοτομία και την ανάπτυξη νέων τεχνικών και πληροφοριακών συστημάτων, στον εμπλουτισμό και στην εξειδίκευση των προϊόντων

τους, ώστε να ανταποκρίνονται όσο το δυνατόν αποτελεσματικότερα στις απαιτήσεις και δυνατότητες των πελατών τους και στην ανάπτυξη της οικονομίας.

2.2 ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ. ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ

Τα τελευταία χρόνια, οι εξελίξεις του χρηματοπιστωτικού συστήματος ανέδειξαν την αναγκαιότητα δημιουργίας ενός πλήρους και αξιόπιστου κανονιστικού πλαισίου για τη λειτουργία των Τραπεζών σε διεθνές επίπεδο.

Οι σημαντικότεροι λόγοι, που οδήγησαν στην κατεύθυνση αυτή ήταν:

- Οι έντονες διακυμάνσεις των τιμών των μετοχών στα διεθνή Χρηματιστήρια
- Η απελευθέρωση της αγοράς χρήματος
- Η διαρκής αύξηση της ταχύτητας κυκλοφορίας των κεφαλαίων
- Η καθιέρωση νέων και πολύπλοκων χρηματοοικονομικών εργαλείων και ιδιαίτερα η εμφάνιση και η χρήση των παραγώγων προϊόντων
- Η διαρκής εξέλιξη της τεχνολογίας και η αυξανόμενη χρήση της στον τομέα των τραπεζικών συναλλαγών καθώς και στον τομέα διαχείρισης κεφαλαίων.

Το έτος 1973 χαρακτηρίστηκε από τη μεγάλη αναστάτωση στη διεθνή τραπεζική αγορά, που προκλήθηκε από την αποδυνάμωση του διεθνούς νομισματικού συστήματος σταθερών συναλλαγματικών ισοτιμιών του Bretton Woods, η οποία σηματοδότησε μια περίοδο έντονων διακυμάνσεων και μεταβλητότητας των ισοτιμιών και των επιτοκίων.

Έτσι οι Τράπεζες έγιναν ιδιαίτερα ευάλωτες στον κίνδυνο των συναλλαγματικών και επιτοκιακών μεταβολών, με αποτέλεσμα τη χρεοκοπία της γερμανικής τράπεζας Bankhaus ID Herstatt το 1974, που προκάλεσε μια άνευ προηγουμένου αναστάτωση στη διεθνή διατραπεζική αγορά.

Η Τράπεζα Bankhaus ID Herstatt χρεοκόπησε λόγω άστοχων θέσεων σε προθεσμιακές πράξεις συναλλάγματος που προκάλεσαν αλυσιδωτές αντιδράσεις και πολλαπλές αθετήσεις στο Τραπεζικό Σύστημα.

Το περιστατικό αυτό, μαζί και με άλλα μικρότερης εμβέλειας, ανέδειξε την αναγκαιότητα διεθνούς συνεργασίας στον τομέα της τραπεζικής εποπτείας με στόχο την πρόληψη

συστημικών κρίσεων και τη διασφάλιση της σταθερότητας του διεθνούς τραπεζικού Συστήματος.

Στα πλαίσια αυτά ιδρύθηκε το 1974 η Επιτροπή της Βασιλείας για την Τραπεζική Εποπτεία (Basel Committee on Banking Supervision) από τους Διοικητές των κεντρικών Τραπεζών των κρατών μελών της ομάδας G-10 (Group of Ten)¹ και το Διοικητή της Κεντρικής Τράπεζας της Ελβετίας.

Η Επιτροπή της Βασιλείας, που εδρεύει στην πόλη Βασιλεία της Ελβετίας δεν είναι διεθνής οργανισμός και δεν έχει νομική υπόσταση.

Λειτουργεί με την υποστήριξη της Τράπεζας Διεθνών Διακανονισμών (Bank International Settlements - BIS), που της παρέχει μόνιμη γραμματειακή υποστήριξη. Η Τράπεζα Διεθνών Διακανονισμών είναι ένας διεθνής οργανισμός, που σκοπό έχει την προώθηση της διεθνούς νομισματικής συνεργασίας, την παροχή συνδρομής σε εθνικές κεντρικές Τράπεζες για τη διαχείριση των νομισματικών μεγεθών τους και τη διευκόλυνση του διακανονισμού διεθνών χρηματοπιστωτικών συναλλαγών.

Μέλη της Επιτροπής της Βασιλείας είναι οι κεντρικές Τράπεζες των χωρών της Ομάδας G -10, της Ελβετίας, του Λουξεμβούργου και της Ισπανίας καθώς και οι τραπεζικές εποπτικές αρχές των χωρών αυτών, εφόσον η κεντρική τους Τράπεζα δεν ασκεί την τραπεζική προληπτική εποπτεία², ως αποκλειστική αρμοδιότητα. Αποστολή της είναι η διατύπωση και έκδοση προτύπων, κατευθυντήριων αρχών και συστάσεων βέλτιστων πρακτικών, που απευθύνονται στις τραπεζικές εποπτικές αρχές.

Οι στόχοι της Επιτροπής της Βασιλείας είναι :

α. Η διασφάλιση της σταθερότητας του διεθνούς χρηματοπιστωτικού συστήματος

β. Η διασφάλιση ισοδύναμων όρων ανταγωνισμού κυρίως σε διεθνές επίπεδο μεταξύ :

- ο των διεθνώς δραστηριοποιημένων τραπεζών και
- ο των διεθνών επιχειρήσεων παροχής επενδυτικών υπηρεσιών

γ. Η διατύπωση θέσεων για διάφορα θέματα σχετικά με τη λειτουργία του τραπεζικού συστήματος.

¹ Στην ομάδα G10 συμμετείχαν οι κυβερνήσεις των ΗΠΑ, Αγγλίας, Γερμανίας, Γαλλίας, Ολλανδίας, Βελγίου, Ιταλίας, Καναδά, Ιαπωνίας και Σουηδίας. Είναι μια ομάδα κρατών και κεντρικών Τραπεζών που έχουν συνάψει με το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο τους Γενικούς Διακανονισμούς Δανεισμού (General Arrangements to Borrow).

² Στις σύγχρονες οικονομίες υπάρχει μια τάση διαχωρισμού στη νομισματική και εποπτική λειτουργία των κεντρικών Τραπεζών. Σε πολλά κράτη μέλη της Επιτροπής της Βασιλείας η τραπεζική εποπτεία δεν αποτελεί αρμοδιότητα των κεντρικών Τραπεζών.

Στα πλαίσια αυτά, καταρτίσθηκαν από την Επιτροπή της Βασιλείας τα εποπτικά πλαίσια (Βασιλεία I & II), που βασίσθηκαν στις διεθνείς βέλτιστες τραπεζικές πρακτικές που εφαρμόζονταν ή είχαν σχεδιασθεί από τους περισσότερο εξελιγμένους χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς.

Παρότι τα εποπτικά πλαίσια της Βασιλείας απευθυνόταν αρχικά στις μεγάλες διεθνείς Τράπεζες, οι βασικές τους αρχές σχεδιάσθηκαν με τέτοιο τρόπο, ώστε να είναι δυνατόν να εφαρμοσθούν από Πιστωτικά Ιδρύματα που παρουσιάζουν διαφορετικό επίπεδο συνθετότητας και τεχνολογικών συστημάτων.

2.3. ΤΟ ΣΥΜΦΩΝΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΕΦΑΛΑΙΑΚΗ ΕΠΑΡΚΕΙΑ (ΒΑΣΙΛΕΙΑ I)

Το σύμφωνο της Επιτροπής της Βασιλείας I για την κεφαλαιακή επάρκεια των Τραπεζών (Basel Capital Accord) διαμορφώθηκε αρχικά το 1988 και στη συνέχεια τροποποιήθηκε τέσσερις φορές από το 1991 έως το 1998, ενώ ενσωματώθηκε στο Ευρωπαϊκό Κοινοτικό Δίκαιο με την έκδοση των Οδηγιών 89/299/EΚ και 89/647/EΚ, 92/121/EΚ, 93/6/EΚ, 98/31/EΚ.

Οι κανόνες κεφαλαιακής επάρκειας (capital adequacy) αποτελούν τον ακρογωνιαίο λίθο της Τραπεζικής Εποπτείας και στόχο έχουν την ενίσχυση της ικανότητας των Τραπεζών να απορροφούν τις πιθανές ζημιές από την έκθεσή τους σε μη αναμενόμενους κινδύνους κατά την άσκηση των δραστηριοτήτων τους.

Ουσιαστικά, το αρχικό σύμφωνο της Βασιλείας ήταν η πρώτη οργανωμένη προσπάθεια προς την κατεύθυνση της σταθεροποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος. **Το Σύμφωνο αυτό βασικά προωθούσε μια μόνο μεθοδολογία για τον υπολογισμό της κεφαλαιακής επάρκειας και εισήγαγε την έννοια των σταθμισμένων ως προς τον κίνδυνο στοιχείων ενεργητικού (risk weighted assets).**

Στα πλαίσια αυτά καθιερώθηκε ο «κανόνας του 8%», δηλαδή καθορίσθηκαν οι ελάχιστες κεφαλαιακές απαιτήσεις κάθε Τράπεζας στο επίπεδο του 8%, που υπολογίζονταν με βάση τον ακόλουθο τύπο:

Εποπτικά κεφάλαια	> 8%
Πιστωτικός κίνδυνος + Κίνδυνος Αγοράς	

Αναμφίβολα οι κανόνες του αρχικού συμφώνου αποτέλεσαν μια σημαντική καινοτομία για τις πρακτικές διαχείρισης των τραπεζικών κινδύνων , όπως είχαν διαμορφωθεί την εποχή εκείνη.

Παρόλα αυτά, **το αρχικό σύμφωνο χαρακτηριζόταν από μια υπεραπλουστευμένη προσέγγιση στο διαχωρισμό των επιμέρους κινδύνων** , αφού ανοίγματα με ανομοιοειδή χαρακτηριστικά σταθμίζονταν με τον ίδιο συντελεστή στάθμισης .

Επιπλέον, είναι αναμφισβήτητο ότι ο βέλτιστος τρόπος μέτρησης, διαχείρισης και ελαχιστοποίησης του κινδύνου διαφέρει από οργανισμό σε οργανισμό και συναρτάται άμεσα με το μέγεθος και το προφίλ κινδύνου του.

Για τους παραπάνω λόγους το αρχικό σύμφωνο της Βασιλείας του 1988 αποτέλεσε κατά το παρελθόν αντικείμενο έντονης κριτικής.

Για την κάλυψη των αδυναμιών του πρώτου συμφώνου, η Επιτροπή της Βασιλείας διαμόρφωσε το νέο αναθεωρημένο σύμφωνο για την κεφαλαιακή επάρκεια (Βασιλεία II).

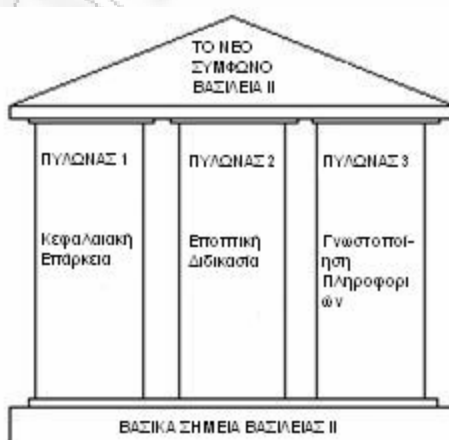
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

Η ΝΕΑ ΣΥΝΘΗΚΗ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ II ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΟΠΤΕΙΑ ΤΩΝ ΤΡΑΠΕΖΙΚΩΝ ΙΔΡΥΜΑΤΩΝ

Η Επιτροπή της Βασιλείας αναγνώρισε την αναγκαιότητα αναθεώρησης του αρχικού συμφώνου, που κρίθηκε παρωχημένο και ανεπαρκές να αντιμετωπίσει τις νέες προκλήσεις του χρηματοπιστωτικού χώρου .

Έτσι ξεκίνησε η διαδικασία διαβούλευσης για την αναθεώρησή του και το τελικό κείμενο του νέου συμφώνου της Επιτροπής της Βασιλείας για την κεφαλαιακή επάρκεια των Πιστωτικών Ιδρυμάτων (The new Basel Capital Accord) δημοσιεύθηκε το 2004. Το νέο Σύμφωνο επιφέρει ριζικές αλλαγές στο πλαίσιο διαχείρισης κινδύνων και υπολογισμού των κεφαλαιακών απαιτήσεων και αποσκοπεί στη βέλτιστη εναρμόνιση των κεφαλαιακών απαιτήσεων των Πιστωτικών Ιδρυμάτων σε σχέση με τους τραπεζικούς κινδύνους που αναλαμβάνουν, επιβραβεύοντας τα Πιστωτικά Ιδρύματα με υγιή χαρτοφυλάκια και αποτελεσματικό σύστημα διαχείρισης κινδύνων.

Το παρακάτω Διάγραμμα 1 απεικονίζει σχηματικά το βασικό εννοιολογικό πλαίσιο της Βασιλείας II.

Διάγραμμα 1 : Το βασικό εννοιολογικό πλαίσιο της Βασιλείας II

Στόχος του είναι να ενδυναμώσει την ασφάλεια και αποτελεσματικότητα του Τραπεζικού Συστήματος, θεσπίζοντας στις εσωτερικές διαδικασίες ελέγχου και διοίκησης, τη συνετή εποπτική διαδικασία και πειθαρχία της αγοράς (market discipline).

Ο δείκτης κεφαλαιακής επάρκειας των Τραπεζών αντιπροσωπεύει την αναλογία μεταξύ των εποπτικών Ιδίων Κεφαλαίων της Τράπεζας και των στοιχείων του Ενεργητικού (εντός και εκτός Ισολογισμού), τα οποία έχουν σταθμιστεί ανάλογα με τον κίνδυνο, που τους αντιστοιχεί.

Το νέο πλαίσιο προτείνει μια σειρά από εναλλακτικούς τρόπους, που διαβαθμίζονται από απλής μέχρι σύνθετης μεθοδολογίας με σκοπό τη μέτρηση του πιστωτικού και λειτουργικού κινδύνου καθώς και του κινδύνου αγοράς για να προσδιορισθεί το επίπεδο των απαιτούμενων εποπτικών κεφαλαίων.

Με το νέο σύμφωνο για την κεφαλαιακή επάρκεια, διατηρήθηκε ο δείκτης κεφαλαιακής επάρκειας στο ελάχιστο ύψος του 8%, που υπολογίζεται με τον παρακάτω τύπο:

Εποπτικά κεφάλαια	>8%
Πιστωτικός κίνδυνος + Κίνδυνος Αγοράς + Λειτουργικός κίνδυνος	

Σε κάθε περίπτωση το νέο πλαίσιο της Βασιλείας αποβλέπει στην αυξημένη ευαισθησία των κεφαλαιακών απαιτήσεων έναντι των κινδύνων που αναλαμβάνουν οι Τράπεζες, που όμως δεν πρέπει να οδηγεί σε μείωση των συνολικών κεφαλαιακών απαιτήσεων, αλλά στην ορθολογικότερη κατανομή τους.

Άλλωστε, η όποια μείωση των κεφαλαιακών απαιτήσεων έναντι του πιστωτικού κινδύνου αντισταθμίζεται από τη νέα απαίτηση για διακράτηση κεφαλαίων έναντι του λειτουργικού κινδύνου.

Η δομή του νέου συμφώνου της Επιτροπής της Βασιλείας περιλαμβάνει 3 θεματικές ενότητες (Πυλώνες), οι οποίοι είναι αλληλένδετοι και αμοιβαία αλληλοενισχυόμενοι και παρουσιάζονται στον Πίνακα 1 που ακολουθεί:

<u>Πυλώνας I</u>	<u>Πυλώνας II</u>	<u>Πυλώνας III</u>
Υπολογισμός κεφαλαιακής επάρκειας	Εποπτεία σε μόνιμη βάση	Πειθαρχία της αγοράς
Με βάση ένα πλαίσιο υπολογισμού των ελάχιστων κεφαλαιακών υποχρεώσεων έναντι του πιστωτικού και λειτουργικού κινδύνου καθώς και του κινδύνου αγοράς	Με θέσπιση διαδικασιών για τον έλεγχο σε μόνιμη βάση της επάρκειας των ιδίων κεφαλαίων των Τραπεζών	Με γνωστοποίηση πληροφοριών με σκοπό την ενδυνάμωση της πειθαρχίας που επιβάλλει η αγορά στις Τράπεζες.

Πίνακας 1 : Οι τρεις Πυλώνες της Συνθήκης της Βασιλείας II

Η αποτελεσματικότητα του πρώτου και δεύτερου πυλώνα συναρτάται άμεσα από την ικανότητα των εποπτικών αρχών να ασκούν αποτελεσματικούς ελέγχους της ορθής εφαρμογής του, ενώ οι υποχρεώσεις γνωστοποίησης στοιχείων που θεσπίζονται στον τρίτο πυλώνα διαμορφώνουν τα κατάλληλα κίνητρα για τη βελτίωση των διαδικασιών διαχείρισης κινδύνων.

Το νέο πλαίσιο της Επιτροπής της Βασιλείας ενσωματώθηκε στο κοινοτικό δίκαιο με τις Οδηγίες 2006/48/ΕΚ "για την ανάληψη και την άσκηση δραστηριοτήτων Πιστωτικών Ιδρυμάτων» και 2006/49/ΕΚ «για την επάρκεια των ιδίων κεφαλαίων των επιχειρήσεων επενδύσεων και των Πιστωτικών Ιδρυμάτων».

Η ενσωμάτωσή του στο ελληνικό δίκαιο ολοκληρώθηκε με την ψήφιση του Ν. 3601/2007 καθώς και την έκδοση 10 Πράξεων του Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος (ΠΔ/ΤΕ), που αποτελούν τα τεχνικά κείμενα που εξειδικεύουν τις διατάξεις του παραπάνω Νόμου.

Τα βασικά στοιχεία των κανονιστικών αυτών διατάξεων παρουσιάζονται συνοπτικά στον Πίνακα 2:

ΚΑΝΟΝΙΣΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ	ΘΕΜΑ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ - ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ
N 3601/2007	Ανάληψη και άσκηση δραστηριοτήτων των Πιστωτικών Ιδρυμάτων	Γενικοί κανόνες εφαρμογής
ΠΔΤΕ 2587/07	Ορισμός Ιδίων Κεφαλαίων των Πιστωτικών Ιδρυμάτων	Ορίζονται τα παρακάτω στοιχεία που αποτελούν τα ίδια κεφάλαια των Π.Ι.: □ Κύρια και πρόσθετα Βασικά Ίδια Κεφάλαια (Tier 1 Capital) □ Κύρια και πρόσθετα συμπληρωματικά Ίδια Κεφάλαια (Tier 2 Capital) □ Αφαιρετικά στοιχεία των ιδίων κεφαλαίων □ Συμπληρωματικά ίδια κεφάλαια για την κάλυψη των κινδύνων αγοράς (Tier 3 Capital) Καθορίζονται όροι και προϋποθέσεις για την εποπτική αναγνώριση στα ίδια κεφάλαια των αποτελεσμάτων από τη χρήση της ευχέρειας αποτίμησης στην εύλογη αξία των χρηματοοικονομικών μέσων (Fair value Option). Η ΤτΕ έχει τη δυνατότητα σε περίπτωση που δεν τηρούνται οι απαιτούμενοι όροι να επιβάλει: □ Την αφαίρεση από τα ίδια κεφάλαια των κερδών από αποτίμηση που προκύπτουν από τη χρήση της ευχέρειας αποτίμησης χρηματοοικονομικών μέσων στην εύλογη αξία ή □ Πρόσθετες κεφαλαιακές απαιτήσεις.
ΠΔΤΕ 2588/07	Υπολογισμός Κεφαλαιακών Απαιτήσεων έναντι του Πιστωτικού Κινδύνου σύμφωνα με την Τυποποιημένη Προσέγγιση	Περιλαμβάνονται οι ακόλουθες ενότητες: □ Αξία ανοίγματος □ Κατηγορίες χρηματοδοτικών ανοιγμάτων □ Υπολογισμός σταθμισμένων ανοιγμάτων □ Χρήση των πιστοληπτικών αξιολογήσεων των Ε.Ο.Π.Α □ Συντελεστές στάθμισης □ Αναγνώριση κανόνων εποπτικών αρχών άλλων κρατών – μελών στο πλαίσιο της εποπτείας σε ενοποιημένη βάση
ΠΔΤΕ 2589/07	Υπολογισμός Κεφαλαιακών Απαιτήσεων έναντι του Πιστωτικού Κινδύνου σύμφωνα με την Προσέγγιση Εσωτερικών Διαβαθμίσεων	Περιλαμβάνονται οι ακόλουθες ενότητες: □ Γενικές Απαιτήσεις □ Κατηγορίες Χρηματοδοτικών Ανοιγμάτων □ Συστήματα Διαβάθμισης □ Ποσοτικοποίηση Πιστωτικού Κινδύνου □ Ποσοτικοποίηση Παραμέτρων Πιστωτικού Κινδύνου □ Επικύρωση των Εσωτερικών Εκτιμήσεων □ Ειδικές Κατηγορίες Ανοιγμάτων □ Τεχνικές Μείωσης Πιστωτικού Κινδύνου □ Εταιρική Οργάνωση Διαχείρισης Κινδύνου □ Σταδιακή Εφαρμογή – Μόνιμες Εξαιρέσεις □ Αναγνώριση κανόνων εποπτικών αρχών

		άλλων κρατών – μελών στο πλαίσιο της εποπτείας σε ενοποιημένη βάση
2590/07	Ελάχιστες Κεφαλαιακές Απαιτήσεις των Πιστωτικών Ιδρυμάτων για το Λειτουργικό Κίνδυνο	
2591/07	Υπολογισμός κεφαλαιακών απαιτήσεων των πιστωτικών ιδρυμάτων για τον Κίνδυνο Αγοράς	
2592/07	Δημοσιοποίηση από τα Πιστωτικά Ιδρύματα εποπτικής φύσεως πληροφοριών σχετικά με την κεφαλαιακή επάρκεια, τους κινδύνους που αναλαμβάνουν καθώς και τη διαχείρισή τους.	Καθορίζονται οι απαιτήσεις για αντικειμενική πληροφόρηση του επενδυτικού κοινού. (Πυλώνας III).
2593/07	Υπολογισμός Σταθμισμένων Ανοιγμάτων για Θέσεις σε Τιτλοποίηση	
2594/07	Κίνδυνος αντισυμβαλλομένου	Καθορίζονται τα παρακάτω : ☐ Οι κατηγορίες συναλλαγών που δημιουργούν κινδύνους αντισυμβαλλομένου ☐ 4 μέθοδοι για τον προσδιορισμό της αξίας των ανοιγμάτων των παραπάνω κατηγοριών συναλλαγών. Δυνατότητα συνδυασμένης χρήσης τους στο εσωτερικό ενός Ομίλου. ☐ η αξία των ανοιγμάτων
2595/07	Καθορισμός των κριτηρίων που πρέπει να διέπουν τη Διαδικασία Αξιολόγησης Επάρκειας Εσωτερικού Κεφαλαίου (ΔΑΕΕΚ) των Πιστωτικών Ιδρυμάτων και της Διαδικασίας Εποπτικής Αξιολόγησης (ΔΕΑ) από την Τράπεζα της Ελλάδος	Προσδιορίζονται οι απαιτήσεις του Πυλώνα II.
2596/07	Εποπτεία και έλεγχος των μεγάλων χρηματοδοτικών ανοιγμάτων των Πιστωτικών Ιδρυμάτων	☐ Ορισμός χρηματοδοτικών ανοιγμάτων ☐ Απαιτήσεις για την παρακολούθησή τους ☐ Ανώτατα όρια χρηματοδοτικών ανοιγμάτων ανά Π.Ι. (ανά πελάτη και αθροιστικά)

Πίνακας 2 : Πράξεις Διοικητή Τράπεζας της Ελλάδος που εξειδικεύουν τις διατάξεις του Ν. 3601/07

Οι ως άνω Πράξεις του Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος καλύπτουν και τους τρεις Πυλώνες της Συνθήκης. Για κάθε ένα από τους Πυλώνες αυτούς σημειώνονται τα ακόλουθα :

3.1 ΠΥΛΩΝΑΣ Ι : ΚΕΦΑΛΑΙΑΚΗ ΕΠΑΡΚΕΙΑ.

Στον 1^ο πυλώνα του νέου συμφώνου καθορίζεται η μεθοδολογία υπολογισμού των ελάχιστων κεφαλαιακών απαιτήσεων έναντι των συνολικών κινδύνων που αντιμετωπίζουν τα Πιστωτικά Ιδρύματα κατά την άσκηση των δραστηριοτήτων τους.

Με το νέο πλαίσιο τροποποιείται και βελτιώνεται η ισχύουσα, σύμφωνα με το πλαίσιο της Βασιλείας Ι, τυποποιημένη μέθοδος υπολογισμού των κεφαλαιακών απαιτήσεων έναντι του πιστωτικού κινδύνου, ενώ παράλληλα προάγεται η ανάπτυξη εσωτερικών συστημάτων διαβάθμισης του πιστωτικού κινδύνου με την εισαγωγή δύο εναλλακτικών και κλιμακούμενων προσεγγίσεων :

- της θεμελιώδους προσέγγισης (Foundation Approach) και
- της Εξελιγμένης (Advanced Approach) προσέγγισης.

Ειδικότερα, τα βασικότερα σημεία του Πυλώνα Ι είναι τα ακόλουθα:

α) Υπολογισμός πιστωτικού κινδύνου

Με το νέο πλαίσιο της Συνθήκης εισάγονται 3 εναλλακτικές μέθοδοι υπολογισμού των κεφαλαιακών απαιτήσεων έναντι του πιστωτικού κινδύνου:

1. Η τυποποιημένη προσέγγιση (standardized approach)

Η τυποποιημένη προσέγγιση είναι η πιο απλή από τις εναλλακτικές προσεγγίσεις και αφορά τις λιγότερο εξελιγμένες Τράπεζες.

Με βάση την τυποποιημένη προσέγγιση, τα ανοίγματα των Πιστωτικών Ιδρυμάτων ταξινομούνται σε κατηγορίες ενεργητικού (asset classes), που σταθμίζονται με συντελεστές στάθμισης ανάλογα με την πιστοληπτική διαβάθμιση των πιστούχων από αναγνωρισμένους Εξωτερικούς Οίκους Πιστοληπτικής Αξιολόγησης - ΕΟΠΑ (π.χ. Moody's, S&P, Fitch, ICAP).

Επιπλέον, συνεκτιμώνται παράμετροι όπως η διασπορά των κινδύνων και η μεταβολή του συντελεστή στάθμισης των δανείων στην περίπτωση που σημειώνεται

καθυστέρηση αποπληρωμής τους πάνω από 90 ημέρες ή στην περίπτωση που είναι εξασφαλισμένα με ακίνητα που χρησιμοποιούνται ως κατοικίες.

Με την εφαρμογή της τυποποιημένης προσέγγισης, διατηρείται η λογική της αρχικής Συνθήκης για τον υπολογισμό των κεφαλαιακών απαιτήσεων έναντι του πιστωτικού κινδύνου με την εφαρμογή προκαθορισμένων συντελεστών στάθμισης κινδύνων. Επιτυγχάνεται, όμως, μεγαλύτερη ευαισθησία ως προς τον κίνδυνο, με δεδομένο ότι οι συντελεστές στάθμισης του πιστωτικού κινδύνου προσδιορίζονται ανάλογα με τη διαβάθμιση της πιστοληπτικής ικανότητας του αντισυμβαλλόμενου ή την κατηγορία στην οποία εντάσσεται το χρηματοδοτικό άνοιγμα.

2. Η προσέγγιση των εσωτερικών διαβαθμίσεων (*Internal Rating Based Approach - IRB*). Θεμελιώδης (*Foundation*) και εξελεγμένη παραλλαγή (*Advanced Approach*).

Ο υπολογισμός του πιστωτικού κινδύνου, σύμφωνα με την προσέγγιση των Εσωτερικών Διαβαθμίσεων μπορεί να γίνει με δύο τρόπους ανάλογα με το βαθμό εξέλιξης των εσωτερικών συστημάτων των Πιστωτικών Ιδρυμάτων :

- με την παραλλαγή της θεμελιώδους προσέγγισης (*Foundation Approach*) και
- με την παραλλαγή της εξελεγμένης προσέγγισης (*Advanced Approach*)

Σύμφωνα με την προσέγγιση των Εσωτερικών Διαβαθμίσεων (*IRB*) τα Πιστωτικά Ιδρύματα υπολογίζουν για κάθε χρηματοδοτικό άνοιγμα 4 βασικές παραμέτρους πιστωτικού κινδύνου :

1. την πιθανότητα αδυναμίας εκπλήρωσης (αθέτηση) της υποχρέωσης του αντισυμβαλλομένου σε χρονικό ορίζοντα ενός έτους (*Probability of Default*, στο εξής *PD*). Ως αθέτηση υποχρέωσης ορίζεται η καθυστέρηση αποπληρωμής των οφειλών για περίοδο άνω των 90 ημερών, υπό προϋποθέσεις και εκτός εξαιρέσεων.
2. τη ζημιά λόγω αδυναμίας εκπλήρωσης υποχρέωσης αντισυμβαλλομένου, που εκφράζεται ως ποσοστό του χρηματοδοτικού ανοίγματος τη στιγμή της αθέτησης υποχρέωσης (*Loss given Default*, στο εξής *LGD*),
3. το συνολικό ύψος του χρηματοδοτικού ανοίγματος κατά τη στιγμή της αθέτησης υποχρέωσης (*Exposure at Default*, στο εξής *EAD*)
4. την εναπομένουσα διάρκεια μέχρι τη λήξη (*Maturity*, στο εξής *M*)

Η αναμενόμενη ζημιά του χαρτοφυλακίου υπολογίζεται με τον τύπο :

$$\text{Expected Loss} = \text{Probability of Default} * \text{Loss Given Default}$$

Σύμφωνα με το αναθεωρημένο πλαίσιο της Βασιλείας II η ζημιά αυτή πρέπει να συμπεριλαμβάνεται στην τιμολόγηση του τραπεζικού προϊόντος και να καλύπτεται μέσω του σχηματισμού κατάλληλων προβλέψεων.

Η διαφορά μεταξύ των δύο παραλλαγών της προσέγγισης (θεμελιώδης και εξελιγμένη) έγκειται στο γεγονός ότι στη θεμελιώδη προσέγγιση γίνεται εκτίμηση της πιθανότητας αθέτησης υποχρέωσης (PD) με βάση εσωτερικά μοντέλα αξιολόγησης της πιστοληπτικής ικανότητας του πελάτη, ενώ οι υπόλοιπες παράμετροι πιστωτικού κινδύνου (LGD, EAD) είναι προκαθορισμένες.

Για παράδειγμα στην παραλλαγή της θεμελιώδους προσέγγισης των εσωτερικών διαβαθμίσεων η τιμή της παραμέτρου LGD είναι προκαθορισμένη και καθορίζεται :

- στο επίπεδο του 45% εφόσον το άνοιγμα είναι κανονικής εξοφλητικής προτεραιότητας και δεν καλύπτεται συνολικά ή εν μέρει με αποδεκτές εξασφαλίσεις ή
- στο επίπεδο του 75% εφόσον το άνοιγμα είναι ήσσονος εξοφλητικής προτεραιότητας και δεν καλύπτεται συνολικά ή εν μέρει με αποδεκτές εξασφαλίσεις.

Αντίθετα , στην εξελιγμένη παραλλαγή της προσέγγισης των εσωτερικών διαβαθμίσεων η εκτίμηση όλων των παραμέτρων πιστωτικού κινδύνου βασίζεται σε εσωτερικές εκτιμήσεις των Πιστωτικών Ιδρυμάτων.

Έτσι, για τα Πιστωτικά Ιδρύματα που εφαρμόζουν την προσέγγιση IRB, η διαβάθμιση της πιστοληπτικής ικανότητας του πιστούχου είναι ο σημαντικότερος παράγοντας για :

- Τη λήψη αποφάσεων χορήγησης νέων χρηματοδοτήσεων
- Την τιμολόγηση των προϊόντων δανειακού χαρτοφυλακίου
- Τον υπολογισμό της κεφαλαιακής τους επάρκειας.

Για την έναρξη εφαρμογής της IRB μεθοδολογίας από τις Τράπεζες απαιτείται η προηγούμενη έγκριση της Τράπεζας της Ελλάδος, με βάση ειδικά κριτήρια που ορίζονται από την Επιτροπή της Βασιλείας.

Συγκεκριμένα, για την αναγνώριση από την Τράπεζα της Ελλάδος της εφαρμογής της Προσέγγισης των Εσωτερικών Διαβαθμίσεων, εκτός από τις ελάχιστες απαιτήσεις, π.χ.

ελάχιστος αριθμός βαθμίδων πιστωτικής κατάταξης, αποδεκτές συγκεντρώσεις (έως 25%) ανά βαθμίδα, πρέπει να εκπληρούνται και οι παρακάτω προϋποθέσεις:

- Να αποδεικνύεται ότι οι χρησιμοποιούμενες από κάθε Τράπεζα εσωτερικές διαβαθμίσεις παίζουν σημαντικό ρόλο στη διαδικασία έγκρισης των χρηματοδοτήσεων και ότι τα αποτελέσματα του Συστήματος Εσωτερικών Διαβαθμίσεων λαμβάνονται υπόψη για την εκτίμηση και τη λογιστικοποίηση των αναγκαίων προβλέψεων
- Να αποδεικνύεται στις Εποπτικές Αρχές ότι οι προϋπολογιστικές εκτιμήσεις του Συστήματος Εσωτερικών Διαβαθμίσεων δεν παρουσιάζουν σημαντικές παρεκκλίσεις από τα απολογιστικά δεδομένα.
- Να υπάρχουν καταγεγραμμένες διαδικασίες επαναξιολόγησης της μεθοδολογίας και επαλήθευσης των αποτελεσμάτων.

β. Υπολογισμός Λειτουργικού Κινδύνου

Η κατάρρευση μεγάλου αριθμού Τραπεζών λόγω αναποτελεσματικών εσωτερικών διαδικασιών ανέδειξαν την αναγκαιότητα μέτρησης και παρακολούθησης του λειτουργικού κινδύνου.

Για παράδειγμα, μπορεί να αναφερθεί η περίπτωση της παλαιότερης εμπορικής Τράπεζας της Αγγλίας Barrings , που ιδρύθηκε το 1762 και πτώχευσε το 1995, λόγω της ζημιάς που προκλήθηκε όταν ένας υπάλληλός της έχασε 1,3 δις δολάρια κερδοσκοπώντας κυρίως σε συμβόλαια μελλοντικής εκπλήρωσης (future contracts), αν και δεν είχε εξουσιοδότηση για τη διενέργεια τέτοιου είδους συναλλαγών.

Ως λειτουργικός κίνδυνος ορίζεται ο κίνδυνος επέλευσης ζημιών, από την ανεπάρκεια ή την αστοχία εσωτερικών διαδικασιών, φυσικών προσώπων και συστημάτων είτε από εξωτερικά γεγονότα, όπως είναι οι τρομοκρατικές ενέργειες και η απάτη. Ο λειτουργικός κίνδυνος περιλαμβάνει και το νομικό κίνδυνο.

Σε αντίθεση με τον πιστωτικό κίνδυνο και τον κίνδυνο αγοράς , ο λειτουργικός κίνδυνος επηρεάζει ολόκληρο τον Οργανισμό, παρόλο ότι είναι δύσκολο να εντοπισθεί και να ποσοτικοποιηθεί. Η φύση του λειτουργικού κινδύνου, καθώς και η έλλειψη ιστορικών στοιχείων καθιστούν την ποσοτικοποίησή του ιδιαίτερα δύσκολη.

Παρόλο που πολλά Πιστωτικά Ιδρύματα θεωρούν λανθασμένα ότι διαχειρίζονται επαρκώς τον λειτουργικό κίνδυνο, είναι γεγονός ότι η αναγνώριση, ο προσδιορισμός

των λειτουργικών κινδύνων και η αποτελεσματική διαχείρισή τους είναι ένα ιδιαίτερα περίπλοκο και δύσκολο εγχείρημα.

Το νέο σύμφωνο της Επιτροπής της Βασιλείας II εισάγει εναλλακτικές μεθοδολογίες για τη μέτρηση και τον υπολογισμό των κεφαλαιακών απαιτήσεων για το λειτουργικό κίνδυνο.

Συγκεκριμένα, ορίζονται 3 εναλλακτικές προσεγγίσεις για τον υπολογισμό του λειτουργικού κινδύνου:

1. Η προσέγγιση του βασικού δείκτη (basic indicator approach)
2. Η τυποποιημένη προσέγγιση (standardized approach)
3. Η προσέγγιση της προηγμένης μέτρησης (advanced measurement approach).

Οι δύο λιγότερο σύνθετες από τις ως άνω προσεγγίσεις – η προσέγγιση του βασικού δείκτη και η τυποποιημένη προσέγγιση – υπολογίζουν τις κεφαλαιακές απαιτήσεις με βάση ένα σταθμισμένο κίνδυνο τριετίας του μικτού εισοδήματος. Πιο συγκεκριμένα, η προσέγγιση του βασικού δείκτη χρησιμοποιεί μια μόνο στάθμιση κινδύνου ενώ η τυποποιημένη προσέγγιση διαιρεί το μικτό εισόδημα σε οκτώ επιχειρησιακές γραμμές με εξατομικευμένη στάθμιση κινδύνου για κάθε γραμμή, έτσι ώστε να επιτευχθεί μια αύξηση της ευαισθησίας της προσέγγισης.

Η τρίτη προσέγγιση της προηγμένης μέτρησης επιτρέπει τη χρησιμοποίηση εσωτερικών μοντέλων με προκαθορισμένα ποιοτικά και ποσοτικά κριτήρια, όπως αυτά καθορίζονται από τη Συνθήκη.

Η αναλυτικότερη παρουσίαση των τριών ως άνω προσεγγίσεων βρίσκεται εκτός του ερευνητικού πλαισίου αυτής της εργασίας.

Εκτιμάται, όμως, ότι, σύμφωνα με τους κανόνες του νέου Συμφώνου της Επιτροπής της Βασιλείας II, το 15%, κατά μέσο όρο, των συνολικών κεφαλαιακών απαιτήσεων συνδέονται με το λειτουργικό κίνδυνο, αν και το ποσοστό αυτό κυμαίνεται ανάλογα με το προφίλ του κινδύνου κάθε Τράπεζας.

γ. Υπολογισμός Κινδύνου Αγοράς

Καθορίζεται ο τρόπος υπολογισμού των κεφαλαιακών απαιτήσεων έναντι των κινδύνων θέσης, διακανονισμού / παράδοσης, πιστωτικού κινδύνου αντισυμβαλλομένου, συναλλάγματος και βασικού εμπορεύματος καθώς και του κινδύνου υπέρβασης των ορίων των Μεγάλων Χρηματοδοτικών Ανοιγμάτων.

δ. Πλαίσιο τιτλοποίησης απαιτήσεων

Μια από τις σημαντικότερες καινοτομίες του νέου πλαισίου της Βασιλείας II είναι το πλαίσιο τιτλοποίησης απαιτήσεων. Το νέο πλαίσιο εισάγει για πρώτη φορά ρυθμίσεις για τις Τράπεζες που χρησιμοποιούν την τεχνική της τιτλοποίησης για τη μεταφορά του πιστωτικού κινδύνου εκτός των ισολογισμών τους.

Σημειώνεται ότι ως τιτλοποίηση ορίζεται μία συναλλαγή ή ένα πρόγραμμα μερισμού κατά τμήματα διαβάθμισης του πιστωτικού κινδύνου που συνδέεται με ένα χρηματοδοτικό άνοιγμα ή μια ομάδα χρηματοδοτικών ανοιγμάτων και έχει τα εξής χαρακτηριστικά:

α. Ο υποκείμενος κίνδυνος του χρηματοδοτικού ανοίγματος ή της ομάδας των χρηματοδοτικών ανοιγμάτων ανασκευάζεται σε τουλάχιστον δύο τμήματα, τα οποία χαρακτηρίζονται από διαφορετικούς βαθμούς πιστωτικού κινδύνου. Οι θέσεις πρωτεύουσας ζημίας (first-loss positions) θεωρούνται ως τμήματα τιτλοποίησης, ανεξάρτητα από το λογιστικό τους χειρισμό.

β. Οι πληρωμές στο πλαίσιο της συναλλαγής ή του προγράμματος εξαρτώνται αποκλειστικά από την απόδοση του ανοίγματος ή της ομάδας των ανοιγμάτων.

γ. Η σειρά κατάταξης ως προς την εξοφλητική προτεραιότητα των τμημάτων τιτλοποίησης (υψηλής εξοφλητικής προτεραιότητας, μεσαίας εξοφλητικής προτεραιότητας και πρωτεύουσας ζημίας) προσδιορίζει την κατανομή των ζημιών του εκάστοτε τμήματος

Σύμφωνα με τη Συνθήκη δεν θα πρέπει να υπάρχουν τεχνητά κίνητρα που να ευνοούν την τιτλοποίηση. Κατά συνέπεια οι τιτλοποιήσεις θα πρέπει να τεκμηριώνονται και να δικαιολογούνται με οικονομικά κριτήρια και σε εναρμόνιση με τους στόχους της Διοίκησης των Τραπεζών. Η Συνθήκη παρέχει μια συγκεκριμένη τεχνική μεταχείριση των τιτλοποιήσεων, η οποία δεν ήταν γνωστή πριν την οριστικοποίηση της Συνθήκης.

³ Σύμφωνα με τον ορισμό της τιτλοποίησης που περιλαμβάνεται στην ΠΔΤΕ 2593/07.

ε. Μεθοδολογία άμβλυνσης των κινδύνων

Η Συνθήκη της Βασιλείας ΙΙ εισάγει νέους κανόνες για άμβλυνση του πιστωτικού κινδύνου. Πιο συγκεκριμένα με τη Συνθήκη αναγνωρίζονται, υπό προϋποθέσεις, τεχνικές μείωσης του πιστωτικού κινδύνου, όπως:

- εξασφαλίσεις,
- εγγυήσεις και πιστωτικά παράγωγα και
- συμψηφισμός στοιχείων εντός ισολογισμού,

με σκοπό τη μείωση των κεφαλαιακών απαιτήσεων των Τραπεζών.

Τα προϊόντα άμβλυνσης του πιστωτικού κινδύνου προσδιορίζονται επίσης, σε μεγάλο βαθμό από το επίπεδο της διαχείρισης κινδύνου της κάθε Τράπεζας και πιο συγκεκριμένα από τη χρησιμοποιούμενη προσέγγιση για τον υπολογισμό των κεφαλαιακών απαιτήσεων έναντι του πιστωτικού κινδύνου.

3.2 ΠΥΛΩΝΑΣ ΙΙ - ΕΠΟΠΤΙΚΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

Ο Πυλώνας ΙΙ αποτελεί σημαντική καινοτομία του νέου εποπτικού πλαισίου της «Βασιλείας ΙΙ» και συμπληρώνει και ενδυναμώνει τους κανόνες του Πυλώνα Ι. Με τον Πυλώνα ΙΙ θεσπίζεται ένα ολοκληρωμένο πλαίσιο προληπτικής εποπτείας των κινδύνων, στους οποίους εκτίθενται τα Πιστωτικά Ιδρύματα. Το πλαίσιο προληπτικής εποπτείας των κινδύνων εντάσσεται στο γενικότερο πλαίσιο εταιρικής διακυβέρνησης των Πιστωτικών Ιδρυμάτων

Οι κανόνες του Πυλώνα ΙΙ ενσωματώθηκαν στο ελληνικό τραπεζικό δίκαιο με την ΠΔ/ΤΕ 2595/2007 & την Εγκύκλιο Διοικητή Τράπεζας της Ελλάδος Νο 18/2008.

Οι κεφαλαιακές απαιτήσεις που υπολογίζονται με βάση τον Πυλώνα Ι αποτελούν τα ελάχιστα απαιτούμενα κεφάλαια για τα Πιστωτικά Ιδρύματα.

Ο Πυλώνας ΙΙ σκοπό έχει να εξασφαλίσει ότι τα Πιστωτικά Ιδρύματα διαθέτουν επαρκείς εσωτερικές διαδικασίες και επαρκή κεφάλαια, με βάση μια αποτελεσματική αξιολόγηση των κινδύνων στους οποίους είναι εκτεθειμένα και να συμπεριλάβει κινδύνους που δεν καλύπτονται πλήρως .

Τα Πιστωτικά Ιδρύματα έχουν την υποχρέωση να αναπτύσσουν τεχνικές για την παρακολούθηση και διαχείριση των κινδύνων που αναλαμβάνουν καθώς και των ιδίων κεφαλαίων τους. Ενώ, οι εποπτικές αρχές αξιολογούν τις εκτιμήσεις των κινδύνων στις οποίες προβαίνουν τα Πιστωτικά Ιδρύματα, ώστε να διασφαλίζεται ότι αυτά διαθέτουν επίπεδο κεφαλαίου και Σύστημα Διαχείρισης Κινδύνων συνεπή με τους κινδύνους που αναλαμβάνουν. Στα πλαίσια αυτά, πέρα από επιτόπιους ελέγχους και εποπτικά μέτρα θεσπίζεται ένας διαρκής διάλογος μεταξύ της Εποπτικής Αρχής και του εποπτευόμενου Π.Ι., με στόχο την αμοιβαία κατανόηση των μεθόδων και διαδικασιών που εφαρμόζονται και γενικά την ενδυνάμωση του ΣΕΕ.

Οι βασικές αρχές που διέπουν την αξιολόγηση αυτή αποβλέπουν στην αντιμετώπιση της μεταβλητότητας των ιδίων κεφαλαίων, ώστε να αποτρέπεται έγκαιρα η μείωση του Δείκτη Κεφαλαιακής Επάρκειας κάτω από το ελάχιστο επιτρεπτό όριο του 8%.

Ως Εσωτερικό Κεφάλαιο ορίζεται το σύνολο των κεφαλαίων που το Πιστωτικό Ίδρυμα εκτιμά ως επαρκές, ώστε με τη συνδρομή αποτελεσματικών διαδικασιών διαχείρισης κινδύνων, να είναι δυνατή η κάλυψη, σε διαρκή βάση, του συνόλου των κινδύνων που το Π.Ι έχει αναλάβει ή πρόκειται να αναλάβει. Για τον υπολογισμό του Εσωτερικού Κεφαλαίου χρησιμοποιούνται ποσοτικές μέθοδοι, ποιοτική αξιολόγηση αλλά και διοικητική κρίση και συνεκτιμώνται τα εξής στοιχεία:

- Η αναβάθμιση της πιστοληπτικής ικανότητας του Π.Ι. από εξωτερικούς οργανισμούς αξιολόγησης
- Η εδραίωση της καλής φήμης
- Η επίτευξη των στρατηγικών στόχων.

Σύμφωνα με τον Πυλώνα II καθορίζονται 4 εναλλακτικές προσεγγίσεις για τον υπολογισμό του **Εσωτερικού Κεφαλαίου**.

Μέσω της Διαδικασίας Αξιολόγησης Επάρκειας Εσωτερικού Κεφαλαίου αντιμετωπίζεται το σύνολο των κινδύνων στους οποίους εκτίθενται τα Πιστωτικά Ιδρύματα, δηλαδή :

- **ο κίνδυνος ρευστότητας**
- **ο πιστωτικός κίνδυνος**, δηλαδή ο κίνδυνος ζημίας από την αδυναμία του υπόχρεου να αποπληρώσει τις οφειλές του
- **ο κίνδυνος αγοράς**, δηλαδή οι ζημίες που είναι δυνατόν να προέλθουν από τη μεταβολή των τιμών των τίτλων και των επιτοκίων,
- **ο λειτουργικός κίνδυνος**, δηλ. οι ζημίες που προέρχονται από ανεπάρκεια των διαδικασιών, τα πληροφοριακά συστήματα, τον ανθρώπινο παράγοντα ή και εξωτερικά συμβάντα,

- **ο κίνδυνος της χώρας**, δηλαδή η δυνητική αδυναμία μη αποπληρωμής κεφαλαίων εκφρασμένων σε ξένο νόμισμα που οφείλεται σε αδυναμία της τοπικής αγοράς ή των τοπικών αρχών να εκπληρώσουν τις υποχρεώσεις τους,
- **ο στρατηγικός κίνδυνος** από αιφνίδιες και απρόβλεπτες μεταβολές των συνθηκών και τις επιπτώσεις του ανταγωνισμού,
- **ο κίνδυνος συγκέντρωσης**,
- **ο κίνδυνος φήμης**,
- **η υποεκτίμηση πιστωτικού και λειτουργικού κινδύνου** στα πλαίσια χρήσης της τυποποιημένης μεθόδου ή της μεθοδολογίας του βασικού δείκτη για τη μέτρησή τους,
- **ο υπολειπόμενος κίνδυνος** από τη χρήση τεχνικών μείωσης του πιστωτικού κινδύνου και την τιτλοποίηση κ.α.

Η εφαρμογή των κανόνων του Πυλώνα II είναι προφανές ότι μπορεί να οδηγήσει σε σιωπηρή μετάβαση σε καθεστώς αυτόματης αύξησης των κεφαλαιακών απαιτήσεων.

Η επιβολή όμως πρόσθετων κεφαλαιακών απαιτήσεων δεν πρέπει σε καμία περίπτωση να αποτελεί τον κανόνα, παρά μόνο την εξαίρεση από τον κανόνα.

Το πλαίσιο εποπτείας των κινδύνων των Πιστωτικών Ιδρυμάτων περιλαμβάνει:

- Το σχεδιασμό και την εφαρμογή Διαδικασίας Αξιολόγησης της Επάρκειας του Εσωτερικού Κεφαλαίου (ΔΑΕΕΚ) **με ευθύνη των Πιστωτικών Ιδρυμάτων**
- Τον καθορισμό Διαδικασίας Εποπτικής Αξιολόγησης (ΔΕΑ) των Πιστωτικών Ιδρυμάτων **με ευθύνη της Τράπεζας της Ελλάδος**.
Η ΔΕΑ περιλαμβάνει αξιολόγηση της επάρκειας των Εποπτικών Ιδίων Κεφαλαίων και των Συστημάτων Διαχείρισης Κινδύνων.

Για κάθε μια από τις σημαντικές αυτές διαδικασίες σημειώνονται τα ακόλουθα:

3.2.1 Διαδικασία Αξιολόγησης Επάρκειας του Εσωτερικού Κεφαλαίου (ΔΑΕΕΚ).

Τα Πιστωτικά Ιδρύματα έχουν την υποχρέωση, με ευθύνη του Διοικητικού τους Συμβουλίου, να διαθέτουν πλαίσιο εταιρικής διακυβέρνησης που πρέπει να

περιλαμβάνει καταγεγραμμένη και τεκμηριωμένη Διαδικασία Αξιολόγησης της Επάρκειας του Εσωτερικού τους Κεφαλαίου (ΔΑΕΕΚ).

Σκοπός της ΔΑΕΕΚ είναι :

- Η ορθή αναγνώριση, μέτρηση, παρακολούθηση και συνολική εκτίμηση των κινδύνων
- Η ανάπτυξη συστημάτων για τη μέτρηση και διαχείριση των κινδύνων
- Η εκτίμηση του απαραίτητου για την κάλυψη των κινδύνων εσωτερικού κεφαλαίου

Η ΔΑΕΕΚ πρέπει να εφαρμόζεται σε επίπεδο Ομίλου και να καλύπτει το σύνολο των σημαντικών κινδύνων στους οποίους είναι εκτεθειμένα τα Π.Ι,

Αποτελεί ένα πλαίσιο παρακολούθησης των σημαντικών κινδύνων όχι μόνο με ποσοτική αξιολόγηση αλλά και με ποιοτικά κριτήρια και υπόκειται σε περιοδική επαναξιολόγηση.

Στα πλαίσια της ΔΑΕΕΚ, που αποτελεί τμήμα του πλαισίου εταιρικής διακυβέρνησης, που τα Πιστωτικά Ιδρύματα πρέπει να διαθέτουν, καθορίζονται:

- οι στόχοι διατήρησης των κεφαλαιακών απαιτήσεων ανάλογα με το επίπεδο και τα χαρακτηριστικά των αναλαμβανόμενων κινδύνων και το περιβάλλον λειτουργίας του Π.Ι.
- το πλαίσιο παρακολούθησης των σημαντικών κινδύνων, με βάση ποσοτική αξιολόγηση και ποιοτικά κριτήρια
- η πολιτική διαχείρισης και περιορισμού μη μετρήσιμων σημαντικών κινδύνων.

Τα αποτελέσματα της ΔΑΕΕΚ συμπληρώνονται από ασκήσεις προσομοίωσης καταστάσεων κρίσης (stress test), ώστε να λαμβάνονται υπόψη οι αλλαγές του μακροοικονομικού περιβάλλοντος στους κινδύνους και στο εσωτερικό κεφάλαιο του Πιστωτικού Ιδρύματος.

Στα πλαίσια του Πυλώνα ΙΙ, οι ασκήσεις προσομοίωσης καταστάσεων κρίσης διενεργούνται σε τακτική βάση και καλύπτουν τους κινδύνους που δεν εξετάζονται επαρκώς ή δεν εξετάζονται καθόλου στον Πυλώνα Ι.

Με τις ασκήσεις προσομοίωσης ακραίων καταστάσεων αναδεικνύονται οι επιπτώσεις για μεμονωμένες Τράπεζες ή για το σύνολο του χρηματοπιστωτικού συστήματος, στην περίπτωση που συμβούν ακραία αλλά αληθοφανή γεγονότα.

Τα αποτελέσματα της ΔΑΕΕΚ και η περιοδική της επαναξιολόγηση πρέπει να περιλαμβάνονται στην ετήσια έκθεση, που υποβάλλεται από τη Δ/ση Διαχείρισης Κινδύνων στην Τράπεζα της Ελλάδος μετά από έγκριση του Διοικητικού Συμβουλίου του Πιστωτικού Ιδρύματος.

Η ΔΑΕΕΚ αξιολογείται σε ετήσια βάση από την Τράπεζα της Ελλάδος και επαληθεύεται η επάρκεια του ιδίων κεφαλαίων και του Εσωτερικού Κεφαλαίου σε σχέση με το προφίλ κινδύνου του Πιστωτικού Ιδρύματος.

3.2.2 Διαδικασία Εποπτικής Αξιολόγησης (ΔΕΑ)

Η Τράπεζα της Ελλάδος είναι σε θέση να ασκεί αποτελεσματική εποπτεία στα Πιστωτικά Ιδρύματα μέσω της Διαδικασίας Εποπτικής Αξιολόγησης (ΔΕΑ), με βάση προκαθορισμένες βασικές αρχές και μεθοδολογία. Στόχος της διαδικασίας αυτής είναι :

- Η ανάπτυξη τεχνικών από τα Πιστωτικά Ιδρύματα για την παρακολούθηση και διαχείριση των αναλαμβανόμενων κινδύνων και του κεφαλαίου τους και
- Η εφαρμογή από την Τράπεζα της Ελλάδος μιας τυποποιημένης διαδικασίας, ώστε να διασφαλίζεται ότι τα Πιστωτικά Ιδρύματα διαθέτουν επίπεδο κεφαλαίου και Σύστημα Διαχείρισης Κινδύνων συνεπή με τους αναλαμβανόμενους κινδύνους τους.

Η Διαδικασία Εποπτικής Αξιολόγησης εξετάζει τη διάρθρωση, μέτρηση, παρακολούθηση και τον έλεγχο των κινδύνων από τα Π.Ι. σε σχέση με τις δραστηριότητές τους, χρησιμοποιεί ως εργαλείο το Σύστημα Αξιολόγησης κινδύνων και περιλαμβάνει:

- Την αξιολόγηση του επιπέδου κινδύνου
- Την αξιολόγηση της επάρκειας και της αποτελεσματικότητας του Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου και της ΔΑΕΕΚ
- Την επαλήθευση της επάρκειας των ιδίων κεφαλαίων και του Εσωτερικού Κεφαλαίου, που βασίζεται στην αξιολόγηση εποπτικών στοιχείων και στις διαπιστώσεις των ειδικών και γενικών επιτόπιων ελέγχων.

Η Διαδικασία Εποπτικής Αξιολόγησης στηρίζεται σε 4 βασικές αρχές, οι οποίες παρουσιάζονται στον Πίνακα 3:

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΕΠΟΠΤΙΚΗΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ (ΔΕΑ)

ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ

ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	ΕΡΓΑΛΕΙΑ
1 ^Η ΑΡΧΗ	Τα Π.Ι. πρέπει να διαθέτουν διαδικασίες αξιολόγησης της επάρκειας του Εσωτερικού Κεφαλαίου σε σχέση με το επίπεδο αναλαμβανομένων κινδύνων, καθώς και στρατηγική για τη διατήρηση του Εσωτερικού κεφαλαίου.	Ανάπτυξη ΔΑΕΕΚ από τα Π.Ι.
2 ^Η ΑΡΧΗ	Οι Εποπτικές Αρχές αξιολογούν τις εκτιμήσεις των Π.Ι. για την κεφαλαιακή τους επάρκεια, τις στρατηγικές τους, και την ικανότητα παρακολούθησης και συμμόρφωσης με τα εποπτικά ελάχιστα όρια κεφαλαιακής επάρκειας. Λήψη μέτρων από τις Εποπτικές Αρχές όταν διαπιστώνουν ανεπαρκείς διαδικασίες.	<i>Εφαρμογή της ΔΕΑ από τις Εποπτικές Αρχές με την υποστήριξη του Συστήματος Αξιολόγησης Κινδύνων</i>
3 ^Η ΑΡΧΗ	Τα Π.Ι. διατηρούν τα ελάχιστα εποπτικά όρια κεφαλαιακής επάρκειας. Οι Εποπτικές Αρχές έχουν το δικαίωμα να επιβάλλουν διατήρηση κεφαλαίων πέραν των ελάχιστων απαιτούμενων	
4 ^Η ΑΡΧΗ	Παρέμβαση Εποπτικών Αρχών για αποτροπή μείωσης του Δείκτη Κεφαλαιακής Επάρκειας (ΔΚΕ) κάτω από το όριο του 8%. Επιβολή άμεσων διορθωτικών ενεργειών στις περιπτώσεις σημαντικής μεταβλητότητας που οδηγεί σε μείωση κάτω του 8% ή στις περιπτώσεις που οι αποκλίσεις δε διορθώνονται έγκαιρα	

Πίνακας 3: Βασικές Αρχές Διαδικασίας Εποπτικής Αξιολόγησης

Το εύρος και η συχνότητα της ΔΕΑ διαμορφώνεται μετά τον προσδιορισμό των κινδύνων του Πιστωτικού Ιδρύματος με βάση προτεινόμενους δείκτες αυτο - αξιολόγησης, ενώ η αξιολόγηση των δεικτών πρέπει να γίνεται από τη Διοίκηση των Πιστωτικών Ιδρυμάτων, να είναι τεκμηριωμένη και να είναι σε απόλυτη συνάρτηση με την πολιτική του Πιστωτικού Ιδρύματος.

Ο αρχικός προσδιορισμός του προφίλ κινδύνου κάθε Πιστωτικού Ιδρύματος γίνεται από το ίδιο το Πιστωτικό Ίδρυμα, αφού ληφθούν υπόψη οι παρακάτω παράγοντες:

- Μέγεθος του Πιστωτικού Ιδρύματος
- Εύρος εργασιών
- Ύψος και πολυπλοκότητα συναλλαγών
- Σημαντικότητα νέων αγορών (νέα προϊόντα, αγορές, διεθνείς δραστηριότητες)
- Εξάρτηση του Πιστωτικού Ιδρύματος από εναλλακτικές μορφές χρηματοδότησης.

Το προφίλ του κινδύνου των Πιστωτικών Ιδρυμάτων αξιολογείται τουλάχιστον σε ετήσια βάση από την Τράπεζα της Ελλάδος.

3.3. ΠΥΛΩΝΑΣ ΙΙΙ : Η ΠΕΙΘΑΡΧΙΑ ΤΗΣ ΑΓΟΡΑΣ – ΓΝΩΣΤΟΠΟΙΗΣΗ

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ

Οι κανόνες κεφαλαιακής επάρκειας και τα Συστήματα Εσωτερικού Ελέγχου δεν μπορεί να αποτελούν τις μόνες συνιστώσες του θεσμικού πλαισίου για τη διατήρηση της ευρωστίας ενός Τραπεζικού Συστήματος.

Η Επιτροπή της Βασιλείας πρότεινε ένα σύγχρονο σύστημα διεθνούς εποπτείας το οποίο και στηρίζεται στον Πυλώνα της πειθαρχίας της αγοράς ως μηχανισμού ενδυνάμωσης της φερεγγυότητας των Τραπεζών.

Η τάση προς ενίσχυση των δυνάμεων της αγοράς στην ανάληψη πιο ενεργού εποπτικού ρόλου συνδέεται, τόσο με τις διαρθρωτικές αλλαγές που χαρακτηρίζουν τη

σύγχρονη τραπεζική πραγματικότητα, όσο και με το στρατηγικό στόχο της καθιέρωσης ενός εποπτικού πλαισίου που δε θα βλάπτει την αποτελεσματικότητα.

Συγκεκριμένα, η ενδυνάμωση των δυνάμεων της αγοράς απαιτεί μεγαλύτερη διαφάνεια. Η ανάγκη για μεγαλύτερη διαφάνεια έχει γίνει πολύ πιο επιτακτική, αφού οι δραστηριότητες του χρηματοοικονομικού τομέα είναι πιο πολύπλοκες και περισσότερο δυναμικού χαρακτήρα. Οι περισσότερες μεγάλες Τράπεζες έχουν μεγάλης κλίμακας διεθνείς δραστηριότητες και σημαντική συμμετοχή σε εργασίες διαχείρισης χαρτοφυλακίων και ασφαλιστικές υπηρεσίες.

Επιπλέον, η νέα προσέγγιση της εποπτείας που δίνει μεγαλύτερη βαρύτητα στην πειθαρχία της αγοράς παρά στον απευθείας έλεγχο, φαίνεται να αποτελεί πλέον μέσο για την άνοδο της αποτελεσματικότητας του Τραπεζικού Συστήματος.

Πράγματι, ο εποπτικός έλεγχος είναι μια διαδικασία που έχει κόστος. Η παροχή αυτής της υπηρεσίας από τις Εποπτικές Αρχές στηρίζεται στην παραδοχή ότι το όφελος από τη χρηματοοικονομική σταθερότητα υπερβαίνει το κόστος διενέργειας του ελέγχου.

Ωστόσο, η υπερβολική εποπτική προσπάθεια απαιτεί υψηλό λειτουργικό και κοινωνικό κόστος και βάλλει κατά της ανταγωνιστικότητας του Τραπεζικού Συστήματος και της οικονομίας εν γένει.

Εφόσον η αναδιάταξη του μίγματος της εποπτικής προσπάθειας υπέρ μιας μεγαλύτερης προσφυγής στην πειθαρχία της αγοράς μειώνει τόσο το λειτουργικό όσο και το κοινωνικό κόστος (προκαλώντας μικρότερες στρεβλώσεις στο σύστημα), είναι εύλογο η ενίσχυση της τελευταίας να αποτελεί στρατηγικό στόχο.

Ο Πυλώνας III δίδει ιδιαίτερη έμφαση στη δημοσιοποίηση των απαιτούμενων πληροφοριών των Πιστωτικών Ιδρυμάτων – τουλάχιστον σε ετήσια βάση - με σκοπό την ενίσχυση της διαφάνειας και την επίτευξη της πειθαρχίας της αγοράς.

Στα στοιχεία που δημοσιοποιούνται περιλαμβάνονται :

- Πληροφορίες γενικής φύσεως
- Διάρθρωση ιδίων κεφαλαίων
- Τρόπος υπολογισμού κεφαλαιακής επάρκειας
- Έκθεση του Πιστωτικού Ιδρύματος σε κινδύνους (ανά κατηγορία κινδύνου) και αξιολόγησή τους.

Η λειτουργία της πειθαρχίας στην αγορά μπορεί να παρομοιασθεί με το αόρατο χέρι (invisible hand) που επαναφέρει την τάξη στην αγορά , όπως το περιέγραψε ο Άνταμ

Σμιθ. Αποτελεί δε ένα δίκτυ ασφαλείας του τραπεζικού συστήματος, που το προστατεύει από τις συνέπειες της ανάληψης υπερβολικών κινδύνων από τις Τράπεζες.

Στις περιπτώσεις υπερβολικής ανάληψης κινδύνων, τα μέτρα ασφαλείας για την επίτευξη της πειθαρχίας στην αγορά έχουν επίδραση:

- στην τιμή (price effect) , όταν οι επενδυτές απαιτούν μεγαλύτερη απόδοση για τα τραπεζικά ομόλογα,
- στην ποσότητα (quantity effect), όταν οι καταθέτες αποσύρουν τα κεφάλαιά τους από το Τραπεζικό Σύστημα
- στην αξία (valuation effect), όταν οι παράγοντες της αγοράς οδηγούν σε μείωση της αξίας της μετοχής.

Ισχυρό κίνητρο για την επιβολή πειθαρχίας της αγοράς είναι η πιθανότητα οι παράγοντες της αγοράς να καταγράψουν ζημιά και να απολέσουν κάποια από τα κεφάλαιά τους.

Σε αυτή την περίπτωση, για να επιβάλλουν πειθαρχία πρέπει να έχουν στη διάθεσή τους τις απαραίτητες πληροφορίες για να αξιολογήσουν τις Τράπεζες, την ικανότητα να ερμηνεύσουν κατάλληλα τις πληροφορίες και να επηρεάσουν τις αποφάσεις των Τραπεζών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

ΔΙΑΦΟΡΕΣ ΜΕΤΑΞΥ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ I & ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ II ΚΟΣΤΟΣ ΚΑΙ ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ

4.1. ΔΙΑΦΟΡΕΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ

Οι βασικές αλλαγές του νέου Συμφώνου (Βασιλεία II) αφορούν τον τρόπο υπολογισμού των κεφαλαιακών απαιτήσεων έναντι του πιστωτικού και του λειτουργικού κινδύνου.

Συγκεκριμένα, τροποποιείται το πλαίσιο υπολογισμού των ελάχιστων κεφαλαιακών απαιτήσεων έναντι του πιστωτικού κινδύνου, ενώ καθορίζονται για πρώτη φορά κεφαλαιακές απαιτήσεις για κάλυψη έναντι του λειτουργικού κινδύνου.

Ο τρόπος υπολογισμού των κεφαλαιακών απαιτήσεων έναντι του κινδύνου αγοράς διαφέρει ελάχιστα σε σύγκριση με το πλαίσιο της Βασιλείας I.

Αμετάβλητο παραμένει το ελάχιστο όριο των κεφαλαιακών απαιτήσεων που είναι στο επίπεδο του 8% .

Οι σημαντικότερες καινοτομίες του νέου Συμφώνου που περιλαμβάνονται σε όλες τις εναλλακτικές μεθόδους είναι:

- Μεγαλύτερη ευαισθησία στον κίνδυνο. Η πιστοληπτική ικανότητα και το επίπεδο κινδύνου του αντισυμβαλλόμενου λαμβάνονται υπόψη για τον υπολογισμό των κεφαλαιακών απαιτήσεων έναντι του πιστωτικού κινδύνου
- Ορίζεται αθέτηση υποχρέωσης του πιστούχου μετά την παρέλευση περιόδου 90 ημερών μη κανονικής αποπληρωμής της απαίτησης, υπό προϋποθέσεις , εκτός των εξαιρέσεων
- Καθορίζονται ελάχιστες κεφαλαιακές απαιτήσεις έναντι του λειτουργικού κινδύνου

- Υιοθετούνται μικρής έκτασης διαφοροποιήσεις για τον υπολογισμό του κινδύνου αγοράς.

Τα αποτελέσματα της μετάβασης από την εφαρμογή του αρχικού Συμφώνου της Βασιλείας στην εφαρμογή του νέου αναθεωρημένου Συμφώνου, διαφέρουν για κάθε Τράπεζα και έχουν άμεση σχέση με την ποιότητα του χαρτοφυλακίου της και την προσέγγιση που έχει υιοθετήσει.

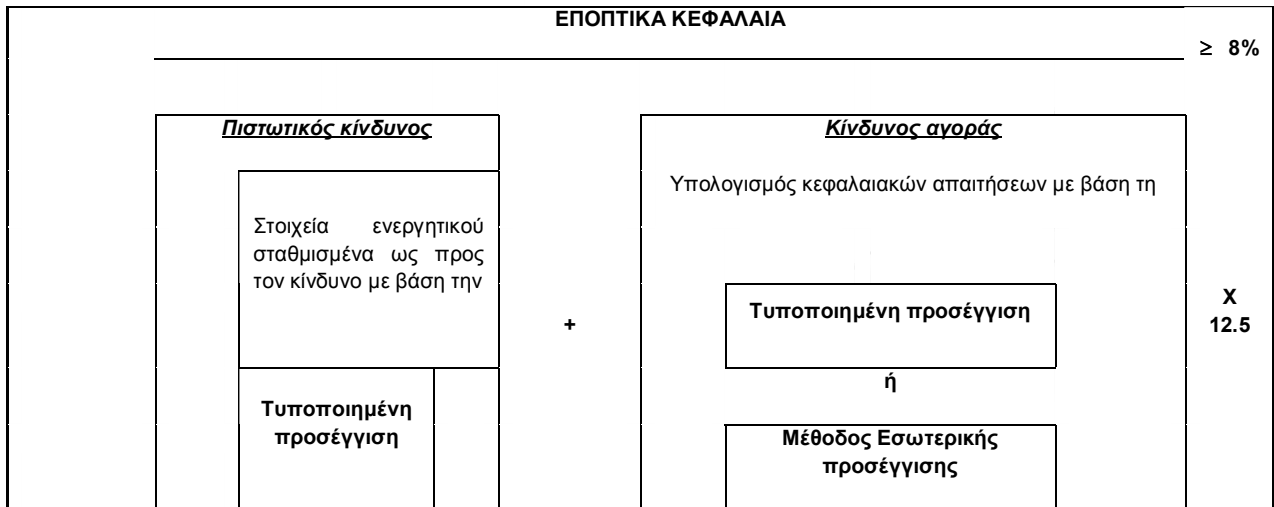
Σε κάθε περίπτωση, οι Τράπεζες αποκομίζουν τα μεγαλύτερα οφέλη από την εφαρμογή της προσέγγισης εσωτερικών διαβαθμίσεων του νέου Συμφώνου.

Οι μεγάλες ελληνικές Τράπεζες έχουν υιοθετήσει τη σταδιακή εφαρμογή της εξελιγμένης προσέγγισης της μεθόδου εσωτερικών διαβαθμίσεων για τον υπολογισμό των κεφαλαιακών απαιτήσεων έναντι του πιστωτικού κινδύνου.

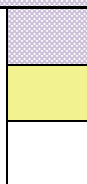
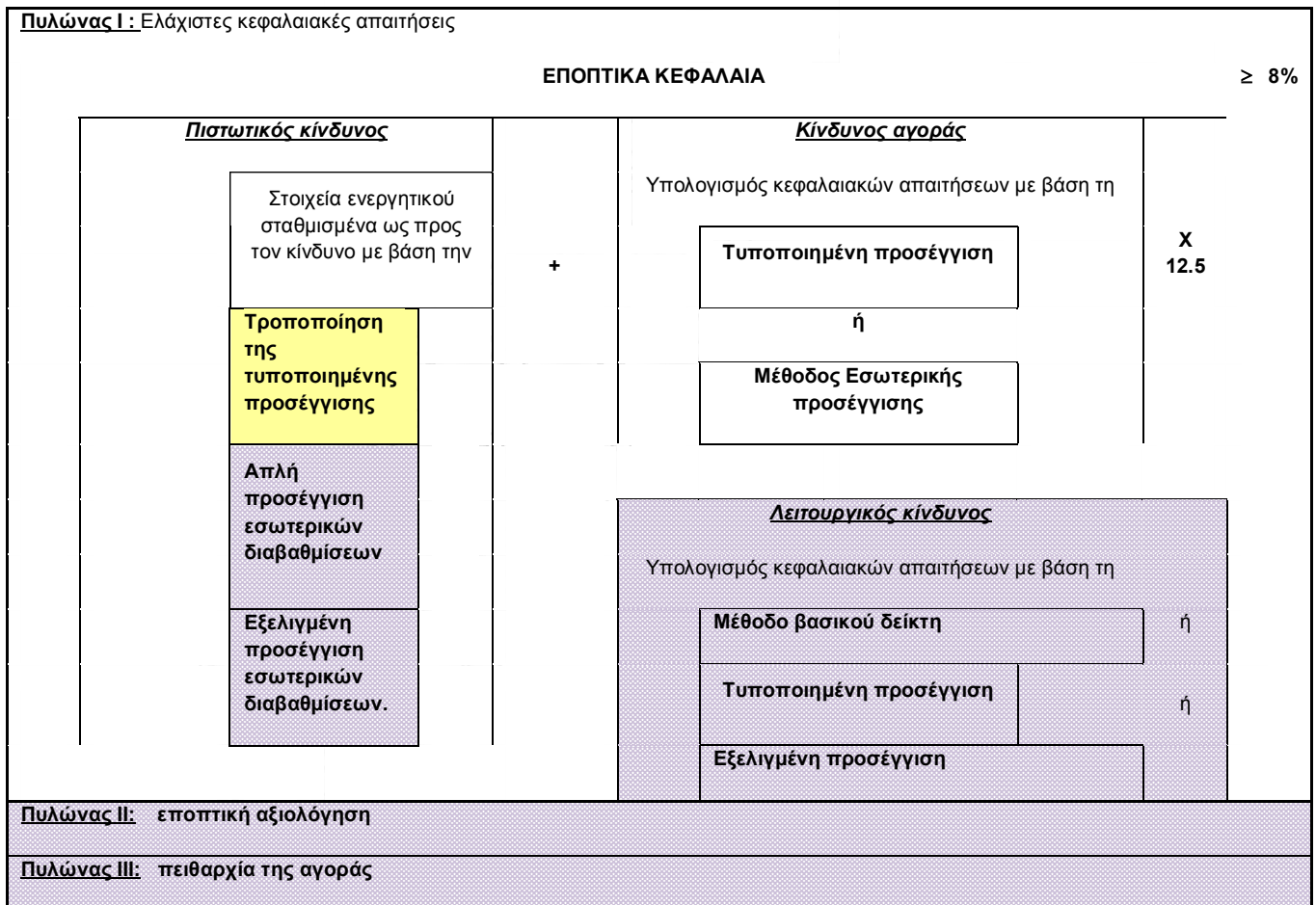
Ήδη δύο μεγάλες ελληνικές Τράπεζες υπολογίζουν τις κεφαλαιακές τους απαιτήσεις με τη μέθοδο αυτή, ενώ μια ακόμη μεγάλη Ελληνική Τράπεζα προγραμματίζει να ολοκληρώσει εντός του 2010 το στάδιο προετοιμασίας για την εφαρμογή της εξελιγμένης προσέγγισης εσωτερικών διαβαθμίσεων για τον υπολογισμό των κεφαλαιακών απαιτήσεων έναντι του πιστωτικού κινδύνου (advanced IRB)

Στο ακόλουθο σχήμα απεικονίζονται τα συγκριτικά στοιχεία μεταξύ των 2 πλαισίων (Βασιλεία I & II)

ΒΑΣΙΛΕΙΑ I

ΒΑΣΙΛΕΙΑ II

Νέες απαιτήσεις σύμφωνα με την Βασιλεία II

Μεγαλύτερες τροποποιήσεις με βάση τη Βασιλεία II

Χωρίς μεταβολή

Διάγραμμα 2 : Σύγκριση εποπτικών πλαισίων Βασιλείας I – Βασιλείας II.

4.2. ΚΟΣΤΟΣ ΚΑΙ ΩΦΕΛΕΙΕΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ II

Οι Ευρωπαϊκές Τράπεζες εκτιμάται ότι έχουν δαπανήσει σημαντικά ποσά ύψους άνω των 13 δις ευρώ για την εφαρμογή των κανόνων της Βασιλείας II , ποσά που μεταφράζονται κατά μέσο όρο σε κεφάλαια ύψους 5-10 μονάδες βάσης στο σύνολο του ενεργητικού τους.

Για τις περισσότερες Ευρωπαϊκές Τράπεζες, οι πραγματικές δαπάνες ξεπέρασαν τις αρχικές τους εκτιμήσεις για το κόστος εφαρμογής των κανόνων της Βασιλείας II.

Πολλές Τράπεζες, έχουν αναμορφώσει τον προϋπολογισμό τους αρκετές φορές τα τελευταία χρόνια, λόγω της προμήθειας μεγάλων και πολύπλοκων συστημάτων για τους σκοπούς της Βασιλείας II.

Αρκετές από αυτές δεν έλαβαν τις σωστές στρατηγικές αποφάσεις για την έναρξη εφαρμογής του νέου πλαισίου, υποτίμησαν το κόστος εφαρμογής ή απλά ξεκίνησαν αργά την προετοιμασία εφαρμογής της Βασιλείας II.

Αν και το κόστος συναρτάται άμεσα με την προσέγγιση που έχει επιλέξει να εφαρμόσει κάθε Τράπεζα για τον υπολογισμό των κεφαλαιακών της απαιτήσεων, οι Τράπεζες δαπανούν δεκάδες εκατομμυρίων ευρώ, ενώ οι μεγαλύτερες και πιο προηγμένες Τράπεζες καταναλώνουν αρκετές εκατοντάδες εκατομμύρια ευρώ , ακόμη και για την περίπτωση που έχουν επιλέξει την εφαρμογή της πιο απλής (τυποποιημένης) προσέγγισης για τον υπολογισμό των κεφαλαιακών απαιτήσεων έναντι του πιστωτικού κινδύνου.

Οι δαπάνες αυτές αφορούν την προμήθεια προηγμένων μηχανογραφικών συστημάτων, την βελτίωση της οργανωτικής δομής, την επένδυση σε εξειδικευμένο ανθρώπινο δυναμικό, τη δια βίου εκπαίδευση των στελεχών διαχείρισης των κινδύνων κ.λ.π. Σήμερα , που το πλαίσιο της Βασιλείας II εφαρμόζεται σε όλη την Ευρώπη, οι Τράπεζες ενδιαφέρονται να μετατρέψουν τις δαπάνες της προηγούμενης περιόδου σε οφέλη.

Το θέμα αυτό αποτελεί πρώτη προτεραιότητα των ανώτατων διευθυντικών τραπεζικών στελεχών, ενώ οι διαχειριστές προγραμμάτων της Βασιλείας II αναζητούν ολοένα και περισσότερους τρόπους για αύξηση της αποδοτικότητας των επενδύσεών τους σε υποδομές διαχείρισης των κινδύνων.

Αν και το νέο σύμφωνο της Βασιλείας II σχεδιάστηκε για να ωθήσει τις Τράπεζες στην ενίσχυση του πλαισίου ελέγχου των κινδύνων στους οποίους εκτίθενται, πολλά Τραπεζικά Ιδρύματα δεν έχουν ακόμη προσδιορίσει πλήρως τα οφέλη από την

εφαρμογή του και αρκούνται στην απλή συμμόρφωση προς τις κανονιστικές απαιτήσεις.

Το γεγονός αυτό δημιουργεί ευκαιρίες για τις Τράπεζες που έχουν επιλέξει να είναι πρωτοπόρες (leader) στην εφαρμογή του νέου Πλαισίου και έχουν αφιερώσει χρόνο και πόρους για την υλοποίησή του πέρα από την εφαρμογή των καθαρά κανονιστικών απαιτήσεων.

Τα τελευταία χρόνια, το νέο σύμφωνο της Βασιλείας II είχε ως αποτέλεσμα την πλήρη αναδιοργάνωση του τραπεζικού κλάδου, αναγκάζοντας τις Τράπεζες να αναβαθμίσουν τα συστήματα μέτρησης και διαχείρισης των κινδύνων.

Αν και το βασικό κίνητρο και των δύο συμφώνων της Επιτροπής της Βασιλείας είναι να διασφαλίσουν ότι ο τραπεζικός τομέας διαθέτει επαρκή κεφάλαια, έτσι ώστε να διατηρηθεί το επίπεδο εμπιστοσύνης προς αυτόν από την επενδυτική κοινότητα και να απορροφηθούν οι πιθανές ζημιές χωρίς τριγμούς στην καθαρή τους θέση, τα βασικά εργαλεία και οι μεθοδολογίες που απαιτούνται για την εφαρμογή της Βασιλείας II θα πρέπει, παράλληλα, να χρησιμοποιηθούν για τη βελτίωση της επιχειρηματικής αποδοτικότητας των Τραπεζών.

Οι πρωτοπόρες Τράπεζες σε όλη την Ευρώπη αξιοποίησαν την ευκαιρία για την αναβάθμιση πολλών επιχειρηματικών τους εφαρμογών και τώρα είναι σε θέση να αυξάνουν συστηματικά την αποδοτικότητα των υψηλών τους επενδύσεων σε υποδομές διαχείρισης κινδύνων και να μην αρκούνται μόνο στην εκπλήρωση των κανονιστικών τους υποχρεώσεων και την εκπλήρωση των απαιτήσεων για τις διαδικασίες Αξιολόγησης Επάρκειας Εσωτερικού Κεφαλαίου (ΔΑΕΕΚ) , που περιγράφονται στον Πυλώνα II του νέου εποπτικού πλαισίου.

Οι Τράπεζες αυτές βρίσκονται σε εξαιρετικά ευνοϊκή θέση για ουσιαστική αναβάθμιση των επιχειρηματικών τους εργαλείων. Διαθέτουν πλέον τη δυνατότητα να βελτιώσουν σημαντικά τις διαδικασίες λήψης αποφάσεων, χρησιμοποιώντας αποτελεσματικά τα δεδομένα και τις υποδομές που έχουν αναπτύξει για τους σκοπούς της Βασιλείας II.

Το γεγονός ότι η Βασιλεία II αποτέλεσε μη γνώριμο έδαφος για τις ρυθμιστικές αρχές δεν διευκόλυνε τις Τράπεζες κατά τον προγραμματισμό εφαρμογής των όρων της Συνθήκης.

Στις συζητήσεις με τις Τράπεζες, οι ρυθμιστικές κατευθυντήριες γραμμές συχνά αναφέρονταν ως «κινούμενοι στόχοι», με επακόλουθο την αλλαγή των απαιτήσεων και την αύξηση του κόστους.

Τα στελέχη της ανώτατης Διοίκησης των Τραπεζών πολύ συχνά θεωρούσαν τους προϋπολογισμούς της Βασιλείας II ως ένα ενιαίο κόστος συμμόρφωσης που έπρεπε να εγκριθεί ως υποχρεωτικό έξοδο.

Το νέο Σύμφωνο αποσκοπεί στη δημιουργία κινήτρων για τις Τράπεζες να χρησιμοποιούν τον «κίνδυνο», ως αναπόσπαστο μέρος των διαδικασιών της επιχειρηματικής τους δραστηριότητας, όπως αποδεικνύεται από τη χρήση δοκιμών και τις απαιτήσεις της ΔΑΕΕΚ.

Ωστόσο, οι Τράπεζες δεν είναι επί του παρόντος τόσο καινοτόμες, ώστε να αξιοποιήσουν αυτή την ευκαιρία.

Βλέπουμε ένα πλήρες φάσμα από τις ευκαιρίες εφαρμογής του πλαισίου να αναδύονται σταδιακά. Ορισμένες Τράπεζες αποφασίζουν να ακολουθήσουν τη διαδοχική εφαρμογή, μερικές άλλες αποφασίζουν να στραφούν σε πιο αποφασιστικές και ταχύρυθμες κινήσεις προκειμένου να αποκομίσουν τα οφέλη πριν από τις άλλες Τράπεζες.

Από εννοιολογική άποψη οι ευκαιρίες εφαρμογής του νέου πλαισίου είναι δυνατόν να ομαδοποιηθούν σε τέσσερις μεγάλες φάσεις, που αναλύονται στον παρακάτω πίνακα:

ΦΑΣΕΙΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ II	ΣΤΟΧΟΣ
ΣΤΑΔΙΟ 1 - ΔΟΚΙΜΕΣ ΧΡΗΣΗΣ	Να ξεπεραστούν τα ρυθμιστικά εμπόδια για την ικανοποίηση των ελάχιστων κανονιστικών απαιτήσεων
ΣΤΑΔΙΟ 2 - ΕΞΥΠΝΗ ΧΡΗΣΗ	Πλήρης ενσωμάτωση διαδικασίας μέτρησης κινδύνων στην καθημερινή επιχειρηματική πρακτική
ΣΤΑΔΙΟ 3 - ΥΨΗΛΟΤΕΡΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	Ένταξη των βασικών αρχών διαχείρισης κινδύνων στη διαδικασία στρατηγικού σχεδιασμού
ΣΤΑΔΙΟ 4 - ΤΕΛΙΚΟ ΣΤΑΔΙΟ	Μόχλευση της Βασιλείας II για την επιδίωξη στρατηγικών επιχειρηματικών πρωτοβουλιών

Πίνακας 4 : Φάσεις εφαρμογής Βασιλείας II

Αναλυτικότερα, για κάθε μια από τις τέσσερις (4) φάσεις εφαρμογής του νέου Πλαισίου σημειώνονται τα ακόλουθα :

1^ο Στάδιο – Δοκιμές χρήσης

Στο στάδιο αυτό, οι Τράπεζες υποχρεούνται να εφαρμόσουν, κατ ελάχιστο, τους νέους κανόνες ξεπερνώντας τα εμπόδια των ρυθμιστικών απαιτήσεων και πείθοντας τις εποπτικές αρχές ότι χρησιμοποιούν με επάρκεια στις καθημερινές διαδικασίες τα

εργαλεία διαχείρισης κινδύνων που διαθέτουν και τις τεκμηριωμένες γνώσεις των στελεχών τους.

Στη φάση αυτή, συνήθως οι κίνδυνοι καθοδηγούν την ανάπτυξη των εφαρμογών, χωρίς να λαμβάνονται επαρκώς υπόψη οι επιχειρηματικές απαιτήσεις. Έτσι, η προσέγγιση αυτή πολλές φορές τείνει να είναι μηχανιστική.

Σε αυτό το στάδιο, οι επιπτώσεις στις δραστηριότητες είναι περιορισμένες και ορισμένες φορές είναι ακόμη και επιζήμιες.

Ένα παράδειγμα μιας τέτοιας συμπεριφοράς είναι η παρατηρούμενη πολιτική πολλών Τραπεζών να τιμολογούν το επίπεδο κινδύνου, χωρίς να έχουν προηγούμενα εντάξει την τιμολόγηση αυτή στο ευρύτερο πλαίσιο λήψης των στρατηγικών τους αποφάσεων.

Παρόλο που αρκετές Τράπεζες βρίσκονται στο στάδιο του σχεδιασμού και εφαρμογής εργαλείων τιμολόγησης, με σκοπό να ποσοτικοποιούν το κόστος κινδύνου μιας συγκεκριμένης συναλλαγής, αποτυγχάνουν να προχωρήσουν στο επόμενο στάδιο.

Εκτός από το ελάχιστο προσδοκώμενο αποτέλεσμα των εργαλείων τιμολόγησης απαιτείται η θέσπιση ενός ευρέως πλαισίου τιμολόγησης, που πρέπει να περιλαμβάνει τις διαδικασίες και την υποστήριξη λήψης των αποφάσεων, με σκοπό την πλήρη μόχλευση της ισχύος των εργαλείων τιμολόγησης.

2^ο Στάδιο - Έξυπνη χρήση

Το 2^ο στάδιο εφαρμογής είναι μια πιο ολοκληρωμένη έκδοση του προηγούμενου σταδίου.

Οι Τράπεζες στο στάδιο αυτό, κατανοούν ότι για να αποκομίσουν επιχειρηματικά οφέλη απαιτούνται οι συντονισμένες και πειθαρχημένες προσπάθειες τόσο της λειτουργίας διαχείρισης των κινδύνων όσο και των επιμέρους επιχειρηματικών δραστηριοτήτων.

Επιστρέφοντας στο προηγούμενο παράδειγμα της τιμολόγησης, μια Τράπεζα που βρίσκεται στο στάδιο της έξυπνης χρήσης δεν αναζητά μόνο να καθορίσει τις τιμές (δηλαδή το κόστος πίστωσης), αλλά πρέπει να έχει, επίσης, διατυπώσει τη στρατηγική τιμών, που εφαρμόζει και να έχει εκδώσει αντίστοιχες κατευθυντήριες οδηγίες τιμολόγησης, που πρέπει να συσχετίζουν τα αποτελέσματα των εργαλείων τιμολόγησης με τις υπόλοιπες παραμέτρους που σχετίζονται με την τιμολόγηση.

Άλλα παραδείγματα των εφαρμογών έξυπνης χρήσης περιλαμβάνουν την πλήρη υλοποίηση της διαχείρισης του χαρτοφυλακίου δανείων, τη χρήση της βαθιάς γνώσης των κινδύνων κατά το σχεδιασμό των προϊόντων (όπως διαφοροποίηση του σχεδιασμού προϊόντων ενυπόθηκου δανεισμού και του καθορισμού των τιμών), ευφυείς διαδικασίες σχεδιασμού, που ευθυγραμμίζουν τον κίνδυνο με το κόστος των διαδικασιών.

Επί του παρόντος, η πλειοψηφία των Τραπεζών στην Ευρώπη στοχεύουν να αποκομίσουν τα οφέλη των 2 πρώτων σταδίων.

3^ο στάδιο - Υψηλότεροι στόχοι

Αρκετές κορυφαίες ευρωπαϊκές Τράπεζες βρίσκονται στην πορεία της υλοποίησης του τρίτου σταδίου για την εφαρμογή των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων, σύμφωνα με τη Βασιλεία II.

Πέρα από την τακτική εφαρμογή, έχουν στόχο να προάγουν σε στρατηγικό επίπεδο τις επιχειρηματικές δραστηριότητες, σύμφωνα με τη Βασιλεία II σε όλο τον οργανισμό.

Αποτελέσματα εμπειρικών μελετών καταδεικνύουν ότι το σημαντικότερο όφελος από την εφαρμογή της Βασιλείας II είναι η συσχέτιση των κινδύνων με τη στρατηγική του Πιστωτικού Ιδρύματος.

Συνδυάζοντας τον παραδοσιακό σχεδιασμό και τις διαδικασίες του προϋπολογισμού με ενισχυμένες μεθόδους μέτρησης των κινδύνων μπορεί να δημιουργηθεί ένα πολύ ισχυρό πλαίσιο για την αξιολόγηση της ποιότητας των βασικών εσόδων και τη δημιουργία αξίας, που θα δώσει τη δυνατότητα στις Τράπεζες να κάνουν ακριβείς προβλέψεις για το επίπεδο του ανεκτού κινδύνου και το επίπεδο των κεφαλαιακών τους απαιτήσεων.

Παρόλο που οι νέες μέθοδοι διαχείρισης κεφαλαίων είναι αναγκαίες στα πλαίσια της ΔΑΕΕΚ, η διαδικασία αυτή θα πρέπει να επιτρέψει στις Τράπεζες να αυξήσουν σημαντικά την απόδοση του συνολικού τους χαρτοφυλακίου, μέσω μιας βελτιωμένης διαδικασίας κατανομής των κεφαλαίων.

Στάδιο 4^ο – Τελικό στάδιο.

Στο πιο προχωρημένο στάδιο, οι Τράπεζες προβλέπεται να κάνουν αλλαγές όχι μόνο στην εσωτερική τους υποδομή και τις επιχειρηματικές τους διαδικασίες, αλλά συνιστάται από τη Βασιλεία II να επανεξετάζουν τη στρατηγική τους και το επιχειρηματικό τους μοντέλο σε κάθε μεταβολή των στοιχείων της αγοράς.

Αν και το στάδιο αυτό έχει τη μεγαλύτερη δυναμική, λίγες μόνο Τράπεζες βρίσκονται σήμερα σε αυτό το επίπεδο.

Οι Τράπεζες που έχουν με επιτυχία συγκεράσει τις διαφορετικές δεξιότητες και τα εργαλεία που έχουν αναπτυχθεί μέσω του προγράμματος της Βασιλείας II θα είναι σε θέση να εντοπίζουν τις αλλαγές για το σύνολο του επιχειρηματικού τους μοντέλου ή της στρατηγικής τους και έτσι θα έχουν συγκριτικό πλεονέκτημα έναντι των ανταγωνιστών τους.

Συνοψίζοντας, ενώ θα ήταν λογικό να υποθέσει κανείς ότι η πλειοψηφία των Τραπεζών έχει ήδη αρχίσει να σχεδιάζει και να κερδίζει οφέλη από τις σημαντικές επενδύσεις για την εφαρμογή της Βασιλείας II, πολύ συχνά η θεωρία διαφέρει από τη πραγματικότητα. Στην πραγματικότητα, διαπιστώνεται ότι μόνο λίγες Τράπεζες έχουν κατορθώσει να αναβαθμισθούν, ώστε να αποσβέσουν το κόστος κεφαλαίου των επενδύσεών τους και οι υποδομές διαχείρισης κινδύνων να αποδίδουν κέρδη.

Φαίνεται ότι οι περισσότερες Τράπεζες επικεντρώνουν τις προσπάθειές τους για να αποκομίσουν τα οφέλη των δύο πρώτων σταδίων, αντί να στοχεύουν σε πιο θεμελιώδεις αλλαγές.

Αν και η καθυστέρηση των Τραπεζών να αποκομίσουν όλα τα οφέλη από την εφαρμογή των κανόνων της Βασιλείας II, μπορεί να οφείλεται σε πολλούς ειδικούς λόγους, είναι γεγονός ότι η πολυπλοκότητα του νέου πλαισίου και η προσπάθεια για την τήρηση των κανονιστικών απαιτήσεων αφήνει πολύ λίγο χρόνο στις Τράπεζες να σκεφτούν τα επιχειρηματικά οφέλη και να δρομολογήσουν το επόμενο στάδιο εφαρμογής της.

4.3. ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ II

Η συμβολή της Βασιλείας II στην αποτελεσματικότητα και σταθερότητα του χρηματοπιστωτικού συστήματος είναι αναμφισβήτητη.

Με το νέο σύμφωνο της Βασιλείας αναδεικνύεται ο σημαντικός ρόλος που διαδραματίζουν για τη διατήρηση της ευρωστίας των Τραπεζών:

- η κατανόηση και μέτρηση των κινδύνων που αναλαμβάνουν,
- η σύνδεση των κινδύνων με τα ίδια κεφάλαια και η συνετή διαχείριση των κινδύνων από τη Διοίκηση και το Διοικητικό Συμβούλιο,
- το ισχυρό επίπεδο εταιρικής τους διακυβέρνησης, καθώς και
- οι διαδικασίες εσωτερικού ελέγχου, αλλά και ο έλεγχος από εξωτερικούς ελεγκτές.

Όλα τα παραπάνω αποτελούν τις βασικές καινοτομίες του νέου συμφώνου της Επιτροπής της Βασιλείας.

Οι κύριες συνέπειες από την εφαρμογή των κανόνων του νέου Πλαισίου απεικονίζονται στα παρακάτω σχήματα, τα οποία παρουσιάζουν τα χρηματοοικονομικά και τα λειτουργικά οφέλη από την εφαρμογή της Βασιλείας II:

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 3 : ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΟΦΕΛΗ ΑΠΟ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ II

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 4: ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΑ ΟΦΕΛΗ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ II

ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΟΡΓΑΝΩΣΙΑΚΗ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑ ΤΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ

Για την πλήρη αξιοποίηση και εφαρμογή με επιτυχία των σύνθετων και καινοτόμων κανόνων του συμφώνου της Βασιλείας II οι Τράπεζες οδηγούνται σε διαρθρωτικές αλλαγές της οργάνωσης και λειτουργίας τους που συνεπάγονται μεν υψηλό κόστος, αλλά αναμένεται να αποκομίσουν από αυτές υψηλά αντισταθμιστικά οφέλη.

Οι σημαντικότερες από τις αλλαγές αυτές είναι :

- η αλλαγή νοοτροπίας των μελών της Διοίκησης και των τραπεζικών στελεχών ,
- η έμφαση στην εφαρμογή ισχυρών κανόνων εταιρικής διακυβέρνησης και η εισαγωγή τους στην κουλτούρα του Πιστωτικού Ιδρύματος,
- η απόφαση για μεγάλης έκτασης μεταβολές στην οργανωτική δομή και τον τρόπο άσκησης της Διοίκησης των Πιστωτικών Ιδρυμάτων,
- η αναβάθμιση του ρόλου του Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου των Τραπεζών και ιδιαίτερα της Μονάδας Διαχείρισης Κινδύνων
- η ολιστική προσέγγιση της διαχείρισης των κινδύνων με την εφαρμογή της διαχείρισης επιχειρηματικών κινδύνων (Enterprise Risk Management – ERM)
- η προμήθεια εξελιγμένων μηχανογραφικών συστημάτων διοικητικής πληροφόρησης και
- η διαρκής εκπαίδευση των τραπεζικών στελεχών

Η εφαρμογή των σύνθετων κανόνων της Βασιλείας II έχει προκαλέσει, επίσης, διαρθρωτικές αλλαγές στον τρόπο άσκησης της εποπτείας από τις αρμόδιες εποπτικές αρχές, ως αποτέλεσμα της εφαρμογής της ΔΕΑ όπως προβλέπεται αναλυτικά στον Πυλώνα II του νέου Συμφώνου της Επιτροπής της Βασιλείας.

5. 1. ΕΤΑΙΡΙΚΗ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ ΤΩΝ ΠΙΣΤΩΤΙΚΩΝ ΙΔΡΥΜΑΤΩΝ

Με το νέο σύμφωνο ισχυροποιείται ο θεσμός της εταιρικής διακυβέρνησης στον τρόπο οργάνωσης και λειτουργίας των Πιστωτικών Ιδρυμάτων .

Ουσιαστικά, δηλαδή γίνεται ακόμη πιο ισχυρό το ισχύον πλαίσιο και δίδεται ιδιαίτερη σημασία στο επίπεδο εταιρικής διακυβέρνησης που οι Τράπεζες εφαρμόζουν καθώς και στην ενδυνάμωση του Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου που πρέπει να διαθέτουν, έτσι ώστε να είναι σε θέση να αντιμετωπίζουν με αποτελεσματικό και δημιουργικό τρόπο τους κινδύνους στους οποίους είναι εκτεθειμένες.

Με την έννοια αυτή, δίδεται έμφαση στη Διαχείριση των Κινδύνων σε επίπεδο Ομίλου, τη συμβατότητα των πληροφοριακών συστημάτων και των διαδικασιών των εταιριών του Ομίλου και των νεοαποκτούμενων επιχειρήσεων, το διαχωρισμό των καθηκόντων, την ισχυροποίηση της αρχής της ενισχυμένης παρακολούθησης της επιχειρησιακής δράσης (“four eyes principle”), τη διάχυση των ευθυνών σε όλα τα ιεραρχικά επίπεδα των Πιστωτικών Ιδρυμάτων την αποτελεσματική διαχείριση των συγκρούσεων συμφερόντων, την ύπαρξη καταγεγραμμένων διαδικασιών, τη θέσπιση μηχανισμών ελέγχου για την εγκυρότητα και νομιμότητα των συναλλαγών καθώς και τη θέσπιση κώδικα ηθικής συμπεριφοράς (Code of Conduct) για όλα τα στελέχη των Πιστωτικών Ιδρυμάτων.

5.1.1 Ισχυρό Πλαίσιο Εταιρικής Διακυβέρνησης

Παρότι η έννοια της εταιρικής διακυβέρνησης πρωτοεμφανίσθηκε το 1992 με την έκδοση του κώδικα «Cadbury» που εξέδωσε το Χρηματιστήριο του Λονδίνου, οι ΗΠΑ διεκδικούν τα σκήπτρα της πρώτης εφαρμογής της.

Τα τελευταία χρόνια τα επιχειρηματικά σκάνδαλα της Enron και της Worldcom στις ΗΠΑ και η ασιατική οικονομική κρίση (1997-1998) η οποία , μεταξύ άλλων, αποκάλυψε ότι το ενδεχόμενο «συστημικής αποτυχίας της εταιρικής διακυβέρνησης» είναι υπαρκτό, οδήγησαν σε μια εκ βαθέων αναδιοργάνωσή της και επανακαθορισμό της

Την εποχή εκείνη ρυθμιστικές επιτροπές και εθνικές νομοθεσίες ανά τον κόσμο ανακάλυψαν την ανάγκη για βελτίωση της εταιρικής διακυβέρνησης ως συγκεκριμένης πρακτικής και όχι από την άποψη της αφηρημένης ιδέας .

Η πρώτη δέσμη αρχών για την εταιρική διακυβέρνηση ανακοινώθηκε τα έτη 1997-1999 από τον Οργανισμό Οικονομικής Συνεργασίας και Ανασυγκρότησης (ΟΟΣΑ).

Η έκρηξη οργής για τα σκάνδαλα των εταιριών Enron και WorldCom τη δεκαετία του '90 οδήγησαν το Αμερικάνικο Κογκρέσο να υιοθετήσει το έτος 2002 το Νόμο «Sarbanes Oxley Act», που κλόνισε τον κόσμο της εταιρικής διακυβέρνησης.

Με το Νόμο αυτό ενισχύθηκε σημαντικά η σημασία και η ανεξαρτησία του εσωτερικού ελέγχου στις εισηγμένες επιχειρήσεις και η εποπτεία τους ανατέθηκε στην αρμοδιότητα του Διοικητικού Συμβουλίου.

Μεταξύ άλλων ο Νόμος προβλέπει τον καθορισμό ενός μέλους του Διοικητικού Συμβουλίου στη θέση του "Πιστοποιημένου Οικονομικού Εμπειρογνώμονα (QFE)", ενώ περιγράφει και τις γνώσεις που πρέπει να κατέχει.

Στην πράξη, ο Πιστοποιημένος Οικονομικός Εμπειρογνώμονας αναλαμβάνει επικεφαλής της Επιτροπής Ελέγχου (Audit Committee) και συνήθως έχει διατελέσει επικεφαλής λογιστηρίου, Οικονομικός Διευθυντής ή Εσωτερικός Ελεγκτής. Πριν την εκδήλωση της διεθνούς οικονομικής κρίσης πολλοί ήταν εκείνοι που έκαναν λόγο για υπερρύθμιση και ασφυξία στις αγορές των ΗΠΑ, αφού πολλές εισηγμένες επιχειρήσεις αποφάσιζαν πλέον να εγκαταλείψουν τις χρηματιστηριακές αγορές γιατί δεν μπορούσαν να αντέξουν το υπερβολικό κόστος συμμόρφωσης στις απαιτήσεις του κανονιστικού πλαισίου.

Τα τελευταία χρόνια, τα σκήπτρα της ανανέωσης μοιάζει να παίρνει η Ευρώπη, που με οδηγό τη Βρετανία επιχειρεί να αναθεωρήσει και να βελτιώσει το σύστημα των κανόνων που άλλαξε τον επιχειρηματικό χάρτη στις ΗΠΑ και ανέδειξε τα δικαιώματα των μετόχων της μειοψηφίας σε μείζον θέμα.

Αυτό βέβαια δεν σημαίνει ότι η Ευρώπη είναι πρόθυμη να προχωρήσει σε άμεσες ριζικές αλλαγές για την πλήρη εφαρμογή της εταιρικής διακυβέρνησης.

Το ίδιο περίπου διάστημα, προς την ίδια κατεύθυνση και στα πρότυπα της Ευρωπαϊκής Ένωσης υιοθετήθηκαν οι αρχές της εταιρικής διακυβέρνησης από το ελληνικό θεσμικό πλαίσιο.

Στον ελληνικό χώρο, οι βασικές κανόνες της εταιρικής διακυβέρνησης περιλαμβάνονται στο Νόμο 2190/1920 περί ανωνύμων εταιριών, που αναθεωρήθηκε πρόσφατα και στους Νόμους 3016/2002 και 3340/2005, περί προστασίας από πράξεις χειραγώγησης αγορών καθώς και στις σχετικές αποφάσεις της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς, μεταξύ των οποίων και η απόφαση 5/204/2000.

Ήδη από το 1998 είχε ξεκινήσει από την Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς η προσπάθεια για ρύθμιση, την εποχή δηλαδή που η αγορά σημείωνε μεγάλη άνοδο και όλα έδειχναν ότι πολλοί νέοι μικροεπενδυτές θα γίνουν μέλη της χρηματιστηριακής κοινότητας. Σε αυτή την κατεύθυνση, εκδόθηκε καταρχήν η "Μπλε Βίβλος" που περιείχε συστάσεις άριστης πρακτικής προς τις εισηγμένες εταιρίες για καλή εταιρική διακυβέρνηση.

Η συνθήκη της Βασιλείας II δίνει μεγάλη βαρύτητα στις αρχές εταιρικής διακυβέρνησης και απαιτεί από τις Τράπεζες, ιδίως αυτές που θα εφαρμόσουν τις εξελιγμένες μεθόδους μέτρησης και διαχείρισης των κινδύνων, να υιοθετήσουν ένα ισχυρό και αποτελεσματικό σύστημα διακυβέρνησης.

Ο τρόπος διακυβέρνησης των Πιστωτικών Ιδρυμάτων είναι από τα πλέον σημαντικά στοιχεία που διαμορφώνουν μεταξύ άλλων το κύρος, τη φήμη, το επίπεδο εμπιστοσύνης και την πιστωτική αξιολόγηση των Τραπεζικών Ιδρυμάτων από τους διεθνούς οίκους αξιολόγησης.

Το γεγονός ότι μέρος των υποχρεώσεων των Τραπεζών και των πελατών τους εκπληρώνονται σε μέλλοντα χρόνο, αναδεικνύει τη σημασία και το ρόλο της εφαρμογής κανόνων εταιρικής διακυβέρνησης, με σκοπό τη διασφάλιση της διαφάνειας και την υιοθέτηση των βέλτιστων πρακτικών για την ελαχιστοποίηση των συγκρουόμενων συμφερόντων.

Τα συμφέροντα των μεγαλομετόχων, των μικρομετόχων, των διευθυντικών στελεχών και των πελατών των Τραπεζών δεν είναι πάντα ταυτόσημα. Αντίθετα, συχνά εκδηλώνονται συγκρούσεις συμφερόντων των εμπλεκόμενων ομάδων, που επηρεάζουν αρνητικά τη λειτουργία των Πιστωτικών Ιδρυμάτων και είναι δυνατόν να οδηγήσουν ακόμη και στην κατάρρευσή τους.

Τα συστήματα εταιρικής διακυβέρνησης επιδιώκουν να περιορίσουν τα προβλήματα αυτά.

Η εταιρική διακυβέρνηση αντιπροσωπεύει μια πειθαρχημένη δομή μέσω της οποίας μία Τράπεζα θέτει στόχους και παρακολουθεί το βαθμό επίτευξής τους.

Παράλληλα οι Τράπεζες υιοθετούν σύνθετες διαδικασίες εσωτερικού ελέγχου, που εξετάζουν σε τακτά χρονικά διαστήματα την αποτελεσματικότητα των συστημάτων διαχείρισης των κινδύνων.

Όλα τα παραπάνω συνθέτουν ένα σύστημα ισχυρής εταιρικής διακυβέρνησης καθώς αποτελεί κοινή πεποίθηση ότι εξελιγμένα συστήματα, που όμως δεν διοικούνται

σύμφωνα με τους κανόνες εταιρικής διακυβέρνησης είναι δυνατόν να δημιουργήσουν πηγές κινδύνου και να επηρεάσουν αρνητικά τη σταθερότητα του Τραπεζικού Συστήματος.

Ιδιαίτερα στη σημερινή εποχή, έχει πλέον ωριμάσει η ιδέα της εφαρμογής των κανόνων εταιρικής διακυβέρνησης, αφού είναι πλέον γνωστές οι απρόβλεπτες συνέπειες της διεθνούς οικονομικής κρίσης (που εκδηλώθηκε αρχικά στις ΗΠΑ, ως πιστωτική κρίση των subprime loans) σε όλους τους τομείς της διεθνούς οικονομικής δραστηριότητας, που είχε ως αποτέλεσμα να μειωθεί το επίπεδο εμπιστοσύνης στο Τραπεζικό Σύστημα.

Είναι πλέον επιτακτική ανάγκη η ενσωμάτωση των κανόνων εταιρικής διακυβέρνησης στον τρόπο που διοικούνται τα Πιστωτικά Ιδρύματα με σκοπό την επιβίωση και ανάπτυξη, αλλά και την ανατροπή του κλίματος καχυποψίας και απαξίωσης που έχει αποθαρρύνει τους επενδυτές, που αποτελούν τους κύριους στυλοβάτες των αγορών. Επίσης, η χρηματοπιστωτική κρίση έχει προκαλέσει μια ψυχολογική στροφή στην εκ νέου ρύθμιση του χρηματοπιστωτικού τομέα, κάτι που ενδεχομένως να σημαίνει ότι οι Αμερικανικές επιχειρήσεις ενδεχομένως να βρεθούν σύντομα με νέες ευθύνες για τη Διαχείριση των Κινδύνων, που θα ορίζονται από νέους Νόμους και Κανονισμούς.

Εμπειρικές μελέτες καταδεικνύουν ότι οι εταιρείες που εφαρμόζουν σε ικανοποιητικό βαθμό τις αρχές της εταιρικής διακυβέρνησης απολαμβάνουν κατά μέσο όρο υψηλότερες αποτιμήσεις των μετοχών τους.

Σύμφωνα δε με έρευνες διεθνών επενδυτικών οίκων οι θεσμικοί επενδυτές αποδίδουν μεγάλη σημασία στην ποιότητα της εταιρικής διακυβέρνησης των επιχειρήσεων στις οποίες θέλουν να επενδύσουν τα κεφάλαιά τους. Κατά συνέπεια, το γεγονός αυτό αποτελεί κίνητρο για τη βελτίωση του επιπέδου εταιρικής διακυβέρνησης των εισηγμένων εταιριών.

Η αποτελεσματική εταιρική διακυβέρνηση ενθαρρύνει τα Πιστωτικά Ιδρύματα για αποτελεσματικότερη διαχείριση των πόρων τους και προάγει την εταιρική κουλτούρα.

Τα βασικότερα στοιχεία, που στοιχειοθετούν την υιοθέτηση ισχυρών κανόνων εταιρικής διακυβέρνησης είναι:

- Η συμμετοχή ανεξάρτητων μη εκτελεστικών μελών στη σύνθεση του Διοικητικού Συμβουλίου
- Η καταγεγραμμένη εταιρική στρατηγική για τη μέτρηση και αξιολόγηση της απόδοσης

- Ο ακριβής προσδιορισμός αρμοδιοτήτων, επιπέδου ευθύνης, διαδικασιών λήψης αποφάσεων και γραμμών αναφοράς.
- Η ισχυρή και ανεξάρτητη λειτουργία διαχείρισης κινδύνων⁴, τα επαρκή συστήματα ελέγχου και ο σχεδιασμός διαδικασιών με ενσωμάτωση των αναγκαίων δικλείδων ασφαλείας.
- Η θέσπιση εταιρικών αξιών και αρχών, η υιοθέτηση κώδικα δεοντολογίας (π.χ. για την αντιμετώπιση σύγκρουσης συμφερόντων)
- Η υιοθέτηση χρηματοοικονομικών και διοικητικών κινήτρων για τη διοίκηση, τα στελέχη και το προσωπικό (bonus, προαγωγές, αποζημιώσεις και ποινές) , σε πλήρη αντιστοιχία με τους στόχους, την απόδοση και τις αξίες του Πιστωτικού Ιδρύματος.
- Η υιοθέτηση κανόνων διαφάνειας και κατάλληλης πληροφόρησης τόσο εσωτερικά όσο προς το επενδυτικό κοινό.

Η εταιρική διακυβέρνηση πρέπει να βρίσκεται σε πλήρη αρμονία με την στρατηγική και τη διαχείριση κινδύνων, έτσι ώστε να διασφαλίζει την μακροχρόνια αύξηση της αξίας των Πιστωτικών Ιδρυμάτων.

Παράλληλα λοιπόν με την ανάπτυξη των αρχών της εταιρικής διακυβέρνησης είναι απαραίτητη η χάραξη μιας σαφούς και μακροχρόνιας στρατηγικής, καθώς και της αποστολής και του οράματος κάθε Πιστωτικού Ιδρύματος.

Όμως, το νομοθετικό πλαίσιο για την εφαρμογή της εταιρικής διακυβέρνησης όσο αυστηρό και εάν είναι δεν επαρκεί για την αλλαγή της νοοτροπίας των στελεχών.

Αυτό είναι δυνατόν να επιτευχθεί μόνο μέσω της δέσμευσης της ανώτατης διοίκησης στην εφαρμογή των αρχών της εταιρικής διακυβέρνησης, της μεταφοράς τους στο σύνολο του οργανισμού και τον έλεγχο της συμμόρφωσης του οργανισμού με αυτές.

Η έλλειψη δέσμευσης της ηγεσίας στη διασφάλιση της ακεραιότητας και στις ηθικές αξίες δημιουργεί ένα περιβάλλον ελέγχου ευάλωτο στη διαφθορά και το δόλο και αναιρεί τα οφέλη που δημιουργούνται από την εφαρμογή των κανόνων εσωτερικού ελέγχου και της διαχείρισης των επιχειρηματικών κινδύνων.

Η έλλειψη ανεξάρτητων μελών στο Διοικητικό Συμβούλιο και τις επιτροπές που το απαρτίζουν μειώνει την αποτελεσματικότητά του, ως μηχανισμού προάσπισης των συμφερόντων της εταιρίας και των μετόχων και το καθιστά ευάλωτο σε μη θεμιτές εταιρικές πράξεις.

⁴ Διαχείριση κινδύνων είναι η διαδικασία της ανεξάρτητης αναγνώρισης, μέτρησης, ανάλυσης και αξιολόγησης των κινδύνων που αντιμετωπίζει ένας οργανισμός στα πλαίσια της λειτουργίας του

Παράλληλα η έλλειψη σαφούς διαχωρισμού στις θέσεις του Πρόεδρου και του Διευθύνοντος Συμβούλου έχει ως αποτέλεσμα τη συγκέντρωση υπερβολικών εξουσιών σε ένα πρόσωπο και υπό αυτή την έννοια υπάρχουν σοβαρές πιθανότητες για υιοθέτηση αθέμιτων πρακτικών με πιθανές απρόβλεπτες συνέπειες.

5.1.2 Ισχυρό Σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου

Σύμφωνα με το ισχύον Πλαίσιο αρχών λειτουργίας⁵ των Πιστωτικών Ιδρυμάτων που θεσπίστηκε από την Τράπεζα της Ελλάδος με βάση τις βέλτιστες διεθνείς πρακτικές και τους κανόνες εταιρικής διακυβέρνησης, τα Πιστωτικά Ιδρύματα πρέπει να πληρούν βασικές αρχές λειτουργίας και κριτήρια, ώστε να διασφαλίζεται ότι διαθέτουν αποτελεσματική οργανωτική δομή και επαρκές Σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου (ΣΕΕ), σε ατομικό επίπεδο καθώς και σε επίπεδο ομίλου,

Το ΣΕΕ που πρέπει να διαθέτουν οι Τράπεζες αποτελεί το σύνολο των ελεγκτικών μηχανισμών και διαδικασιών που καλύπτει σε συνεχή βάση κάθε δραστηριότητα του Πιστωτικού Ιδρύματος και συντελεί στην αποτελεσματική και ασφαλή λειτουργία του.

Στα πλαίσια ενός αποτελεσματικού Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου τα Πιστωτικά Ιδρύματα πρέπει να διαθέτουν :

- Μονάδα Διαχείρισης Κινδύνων, προκειμένου να παρακολουθούνται αποτελεσματικά όλες οι μορφές κινδύνων.

Ανάλογα με το μέγεθος και την πολυπλοκότητα των δραστηριοτήτων του κάθε Πιστωτικού Ιδρύματος, θεσπίζεται και υποχρέωση σύστασης Επιτροπής Διαχείρισης Κινδύνων.

Οι αρμοδιότητες της Επιτροπής Διαχείρισης Κινδύνων είναι η διαμόρφωση στρατηγικής ανάληψης κινδύνων, ο καθορισμός αρχών διαχείρισης κινδύνων και βαθμού ανοχής στον κίνδυνο, η ανάπτυξη εσωτερικού συστήματος διαχείρισης κινδύνων, η αξιολόγηση της πολιτικής διαχείρισης κινδύνων και η αξιολόγηση των υποβαλλόμενων αναφορών.

- Μονάδα Εσωτερικής Επιθεώρησης και Επιτροπή ελέγχου.

⁵ ΠΔΤΕ 2577/2006

- Μονάδα Κανονιστικής Συμμόρφωσης, η οποία θα πρέπει να καλύπτει θέματα συμμόρφωσης του πιστωτικού ιδρύματος με το ισχύον νομοθετικό και κανονιστικό πλαίσιο.

Στόχοι του ΣΕΕ των Τραπεζών είναι :

- Η συνεπής υλοποίηση της επιχειρησιακής στρατηγικής με αποτελεσματική χρήση των διαθέσιμων πόρων.
- Η αναγνώριση και αντιμετώπιση των πάσης φύσεως κινδύνων που αναλαμβάνονται, περιλαμβανομένου και του λειτουργικού κινδύνου.
- Η διασφάλιση της πληρότητας και της αξιοπιστίας των στοιχείων και πληροφοριών που απαιτούνται για τον ακριβή και έγκαιρο προσδιορισμό της χρηματοοικονομικής τους κατάστασης και την παραγωγή αξιόπιστων οικονομικών καταστάσεων.
- Η συμμόρφωση με το θεσμικό πλαίσιο που διέπει τη λειτουργία τους, περιλαμβανομένων των εσωτερικών κανονισμών και των κανόνων δεοντολογίας.
- Η πρόληψη και η αποφυγή λανθασμένων ενεργειών και παρατυπιών που θα μπορούσαν να θέσουν σε κίνδυνο τη φήμη και τα συμφέροντά τους, των μετόχων και των συναλλασσομένων με αυτά.

Για τη διασφάλιση της αποτελεσματικής οργανωτικής δομής και επάρκειας του, το ΣΕΕ θα πρέπει :

- να διαθέτει επαρκώς τεκμηριωμένους και λεπτομερώς καταγεγραμμένους ελεγκτικούς μηχανισμούς και διαδικασίες
- να είναι κατάλληλα προσαρμοσμένο προς το εύρος, τον όγκο, τους κινδύνους και την πολυπλοκότητα των εργασιών της Τράπεζας, του Ομίλου συνολικά και των θυγατρικών, καθώς και προς τις ιδιαιτερότητες των χωρών στις οποίες δραστηριοποιείται.
- να καλύπτει πλήρως όλες τις δραστηριότητες και τις συναλλαγές της Τράπεζας
- να έχει τη δυνατότητα ελέγχου των εργασιών των οποίων η διεκπεραίωση ανατίθεται σε άλλες επιχειρήσεις (outsourcing)

- να υποστηρίζεται από ολοκληρωμένο σύστημα διοικητικών πληροφοριών (MIS) και επικοινωνίας με σαφώς καθορισμένες ιεραρχικές γραμμές αναφοράς που θα επιτρέπουν την έγκαιρη ροή και την αξιοπιστία της απαιτούμενης πληροφόρησης σε κάθε λειτουργό ή διοικητικό όργανο για την εκτέλεση του έργου του.
- να διενεργεί περιοδικούς ή και έκτακτους ελέγχους, για τη διαπίστωση της συνεπούς εφαρμογής των κανόνων και διαδικασιών από όλες τις υπηρεσιακές μονάδες.
- να διαθέτει εσωτερική συνοχή των μηχανισμών ελέγχου για το σύνολο του πιστωτικού ιδρύματος και του ομίλου του.
- να καταρτίζει διαδικασίες για την αξιολόγηση της επάρκειάς του, με κριτήρια:
 - α. τη συνέπεια της εφαρμογής των διαδικασιών.
 - β. τις ποσοτικές και ποιοτικές επιπτώσεις από παραβιάσεις των κανόνων ασφαλείας ή από λάθη και παραλήψεις στην εφαρμογή τους.
 - γ. την ύπαρξη μηχανισμών άμεσης αναθεώρησης των διαδικασιών για την αντιμετώπιση των αδυναμιών που διαπιστώνονται από τις τακτικές ή έκτακτες αξιολογήσεις τους.
- να καταρτίζει και να εισηγείται ετήσια επιχειρησιακή στρατηγική και σαφείς στόχους για την Τράπεζα

Μέσω της οργανωτικής τους δομής πρέπει να εξασφαλίζεται ότι οι μονάδες Εσωτερικής Επιθεώρησης, Διαχείρισης κινδύνων και Κανονιστικής Συμμόρφωσης που απαρτίζουν το ΣΕΕ είναι κατάλληλα οργανωμένες ώστε να εξασφαλίζεται :

- η αποτροπή σύγκρουσης συμφερόντων κατά την άσκηση των αρμοδιοτήτων τους.
- η διοικητική ανεξαρτησία τους,
- η απευθείας αναφορά τους στα ανώτατα διοικητικά κλιμάκια για τα θέματα αρμοδιότητάς τους. (Η Μονάδα Εσωτερικής Επιθεώρησης στο Δ.Σ. μέσω της Επιτροπής Ελέγχου, η Μονάδα Διαχείρισης Κινδύνων στο Δ.Σ μέσω της Επιτροπής Διαχείρισης Κινδύνων και η Μονάδα Κανονιστικής Συμμόρφωσης απευθείας στο Δ.Σ.)

- η στελέχωση με επαρκές (ποσοτικά και ποιοτικά) προσωπικό με εξειδικευμένες γνώσεις , το οποίο πρέπει να είναι πλήρους και αποκλειστικής απασχόλησης
- η διαρκής εκπαίδευση του προσωπικού τους ώστε να διαθέτει τις κατάλληλες γνώσεις
- η πρόσβαση σε όλες τις δραστηριότητες και μονάδες , καθώς και σε όλα τα στοιχεία και πληροφορίες της Τράπεζας και των εταιριών του Ομίλου που είναι απαραίτητα για την εκπλήρωση του έργου τους.
- η επαρκής μηχανογραφική υποστήριξη για την αποτελεσματική λειτουργία τους
- η συμμετοχή τους με την παροχή συμβουλών στο σχεδιασμό νέων προϊόντων και διαδικασιών σε θέματα που αφορούν στη λήψη επιχειρηματικών αποφάσεων, καθώς και για την εκτίμηση του λειτουργικού κινδύνου που μπορεί να προκύψει, σε περιπτώσεις σημαντικών αλλαγών (συγχωνεύσεις, εξαγορές κλπ), προκειμένου να ενσωματωθούν οι κατάλληλοι ελεγκτικοί μηχανισμοί, καθώς και οι μηχανισμοί διαχείρισης κινδύνων και να διασφαλισθεί η συμβατότητα με τους ισχύοντες κανόνες.
- ο αποτελεσματικός διαχωρισμός καθηκόντων με την υιοθέτηση κατάλληλων διαδικασιών, ώστε να αποφεύγονται περιπτώσεις ασυμβίβαστων ρόλων, σύγκρουσης συμφερόντων μεταξύ των μελών του Δ.Σ., της Διοίκησης και των στελεχών, αλλά και μεταξύ αυτών, του Πιστωτικού Ιδρύματος και των συναλλασσομένων, καθώς και αθέμιτης χρήσης εμπιστευτικών πληροφοριών ή περιουσιακών στοιχείων. Για το σκοπό αυτό λαμβάνονται υπόψη οι βέλτιστες διεθνείς πρακτικές εταιρικής διακυβέρνησης, οι σχετικές διατάξεις της χρηματιστηριακής νομοθεσίας, ο Κώδικας Δεοντολογίας για την παροχή Επενδυτικών Υπηρεσιών, καθώς και οι τυχόν σχετικές αποφάσεις των εποπτικών αρχών.

5.1.2.1 Αναβάθμιση ρόλου Μονάδας Διαχείρισης Κινδύνων

Η λειτουργία της Διαχείρισης των Κινδύνων των Πιστωτικών Ιδρυμάτων εξελίχθηκε με ταχύτερους ρυθμούς από το τέλος της δεκαετίας του 1970 έως σήμερα. Η κατάρρευση της ιστορικής Τράπεζας Baring's αλλά και η πιο πρόσφατη περίπτωση του ενεργειακού κολοσσού Enron κατέδειξαν με τον πιο πασιφανή τρόπο την σημαντικότητα της ύπαρξης πλαισίων διαχείρισης κινδύνων και συστημάτων ελέγχου.

Το αυξημένο ωστόσο ενδιαφέρον αναφορικά με την διαχείριση του επιχειρηματικού κινδύνου σχετίζεται άμεσα με την εφαρμογή των σύνθετων και απαιτητικών κανόνων της Επιτροπής της Βασιλείας.

Σχετίζεται επίσης και με τα αποτελέσματα επιχειρηματικών πολιτικών που ακολουθήθηκαν από αρκετές μεγάλες επιχειρήσεις τα τελευταία χρόνια καθώς και από τις πολιτικές υπερβολικής ανάληψης κινδύνων των μεγάλων επενδυτικών Τραπεζών και τις αδιαφανείς λειτουργίες ειδικά στις περιπτώσεις τιτλοποίησης δανείων και στα σύνθετα επενδυτικά προϊόντα (derivatives) με τα γνωστά ολέθρια αποτελέσματα για την παγκόσμια οικονομία κατά την διεθνή οικονομική κρίση του 2008. Μιας κρίσης, όπου οι αναταράξεις στις παγκόσμιες αγορές πήραν την μορφή μιας μαζικής αλυσιδωτής αντίδρασης που ξεκίνησε με αργή κίνηση και επιταχύνθηκε με την ταχύτητα του φωτός.

Δεν υπάρχει πλέον καμία αμφιβολία ότι η Διαχείριση των Κινδύνων πρέπει πλέον να αποτελέσει βασική προτεραιότητα των Πιστωτικών Ιδρυμάτων.

Στο επίκεντρο της καταιγίδας που ξέσπασε στη Wall Street βρίσκεται η αποτυχία του τομέα της Διαχείρισης Κινδύνων.

Στα πλαίσια αυτά η Ομοσπονδιακή Κεντρική Τράπεζα των ΗΠΑ (Federal Reserve System – FED) πρότεινε αυστηρότερη ρυθμιστική εποπτεία. Όμως, αυτό που προέχει δεν είναι η ρυθμιστική παρέμβαση, αλλά η κατανόηση από τις Διοικήσεις των Πιστωτικών Ιδρυμάτων ότι πρέπει να κατευθυνθούν προς μια πιο πειθαρχημένη προσέγγιση και οι αποφάσεις, σε ότι αφορά τη Διαχείριση Κινδύνου, να λαμβάνονται στο επίπεδο του Διοικητικού Συμβουλίου.

Αυτή η προσέγγιση, από πάνω προς τα κάτω είναι το μόνο σχέδιο για να μην επαναληφθούν στο μέλλον ανάλογες καταστροφές.

Ουσιαστικά, απαιτείται μια καλύτερη κατανόηση και αντιμετώπιση των κινδύνων από το Διοικητικό Συμβούλιο. Είναι πλέον κριτικής σημασίας τα Δ.Σ. να υιοθετήσουν μια επιθετική πολιτική στην αντιμετώπιση της αβεβαιότητας για το μέλλον.

Η αποτυχία πολλών Τραπεζών στον συγκεκριμένο τομέα αφορά τόσο τις εσωτερικές δομές για την Διαχείριση του Κινδύνου της κάθε Τράπεζας, όσο και τις ικανότητες του Δ.Σ. να ενεργήσει ως φύλακας των συμφερόντων των μετόχων. Στις περισσότερες περιπτώσεις τα στελέχη των Τραπεζών δεν είχαν διαθέσιμες τις απαραίτητες πληροφορίες για να κατανοήσουν την φύση, την ποιότητα και τον τύπο των περιουσιακών στοιχείων και των υποχρεώσεων – και έτσι δε μπόρεσαν να προβλέψουν το μέγεθος της μόχλευσης στους ισολογισμούς τους, αλλά και τις λάθος τιμές στην αξία των παγίων τους.

Έτσι, οι συνέπειες της διεθνούς οικονομικής κρίσης ανέδειξαν και αναβάθμισαν το ρόλο της Διαχείρισης Επιχειρηματικών Κινδύνων για τα Πιστωτικά Ιδρύματα και τους χρηματοοικονομικούς οργανισμούς.

Κατά την οικονομική κρίση του 2008, μεγάλες επενδυτικές Τράπεζες, όπως η LEHMAN BROTHERS, με διεθνή δραστηριότητα κατέρρευσαν, άλλες μεγάλες διεθνείς Τράπεζες υποβαθμίσθηκαν και το σύνολο των Τραπεζών σημείωσε τεράστιες ζημιές στα οικονομικά τους μεγέθη, από την έκθεσή τους στα υψηλού κινδύνου επενδυτικά προϊόντα.

Για παράδειγμα, το Δ.Σ. της Lehman Brothers δεν σταμάτησε την μοιραία πρακτική του βραχυπρόθεσμου δανεισμού (short) μέσω εμπορικών ομολόγων (commercial paper) και μεσοπρόθεσμου δανεισμού (long) μέσω τεράστιων συγκεντρώσεων μη ρευστοποιήσεων χρεογράφων στα στεγαστικά (real estate) και τα ενυπόθηκα δάνεια. Στη Bear Stearns, αντίστοιχα, δεν αναρωτήθηκε κανείς για την τεράστια συγκέντρωση του χαρτοφυλακίου ενυπόθηκων δανείων ή για τα προβλήματα ρευστότητας που αντιμετώπιζε και τελικά την οδήγησαν στην κατάρρευση.

Σημειώνεται ότι, παρότι η Merrill Lynch σύμφωνα με τους αναλυτές κατατάσσονταν μεταξύ των καλύτερων και ασφαλέστερων χρηματοοικονομικών εταιρειών, τελικά ανακοίνωσε, απρόβλεπτα, λίγο πριν την συγχώνευση της με την Bank of America ζημιές 5,1 δισεκατομμυρίων δολαρίων.

Σε γενικές γραμμές, δεν υπήρξαν τα κατάλληλα άτομα για να καταλάβουν ή να λογοδοτήσουν για τον τοξικό συνδυασμό παγίων στους ισολογισμούς των εταιρειών,

την βουτιά στην αξία των περιουσιακών τους στοιχείων και την εκμηδένιση της ρευστότητας που προκάλεσε έναν ωκεανό ζημιών.

Αυτό, λοιπόν, που προέχει και αποτελεί τη νέα τάση στον τομέα της Διαχείρισης των Κινδύνων είναι η δημιουργία ένας νέου ρόλου Πιστοποιημένου Διαχειριστή Κινδύνων⁶, που εκτιμάται ότι πρέπει να είναι ένα πρώην υψηλόβαθμο στέλεχος για τους εξελιγμένους χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς.

Ο Πιστοποιημένος Διαχειριστής Κινδύνων πρέπει να γνωρίζει σε βάθος, όχι μόνο ολόκληρο το φάσμα των χρηματοπιστωτικών μέσων και των εμπορικών στρατηγικών, αλλά και τις διαδικασίες διαχείρισης των στοιχείων του ενεργητικού, των υποχρεώσεων και των κινδύνων. Το πιο πιθανό είναι ότι οι υποψήφιοι για τη θέση αυτή θα πρέπει να έχουν ήδη διατελέσει οικονομικοί διευθυντές ή να έχουν μεγάλη εμπειρία στην διαχείριση κινδύνων.

Παράλληλα, οι συνέπειες της οικονομικής κρίσης στις διεθνείς χρηματοπιστωτικές αγορές καταδεικνύουν ότι οι Τράπεζες θα πρέπει αφενός να υιοθετήσουν πιο λεπτομερείς πρακτικές αξιολόγησης του πιστωτικού κινδύνου που αναλαμβάνουν και αφετέρου να μελετήσουν πιο προσεκτικά τις πιθανές επιπτώσεις που επιφέρει ο κίνδυνος αυτός στα οικονομικά τους μεγέθη, τη ρευστότητα και τους δείκτες κεφαλαιακής τους επάρκειας. Οποιαδήποτε μεταβολή του επιτοκίου δανεισμού ή του περιθωρίου κέρδους της Τράπεζας θα πρέπει να είναι το αποτέλεσμα μιας διαδικασίας ορθότερης τιμολόγησης του πιστωτικού κινδύνου που αναλαμβάνει, και όχι άλλων πιέσεων ή προσδοκιών της αγοράς. Η αποτελεσματικότερη διαχείριση του πιστωτικού κινδύνου και η συνετή τιμολογιακή πολιτική των τραπεζών θα διατηρήσει αλλά και θα ενισχύσει την ευρωστία του χρηματοπιστωτικού συστήματος.

Στα πλαίσια αυτά, βασικοί στόχοι της αποτελούν στην εποχή μας :

- Η βελτίωση της σχέσης κινδύνου – απόδοσης
- Η εξασφάλιση ότι το Πιστωτικό Ίδρυμα δεν θα υποστεί μεγάλης έκτασης ζημιές.

Η αποτελεσματική διαχείριση των κινδύνων προϋποθέτει μεθόδους παρακολούθησης, ελέγχου και ελαχιστοποίησης των κινδύνων και έχει σκοπό τη δημιουργία αξίας για το Πιστωτικό Ίδρυμα, χρησιμοποιώντας χρηματοοικονομικά εργαλεία και τεχνικές προκειμένου να διαχειριστεί τα ανοίγματά του στους διάφορους κινδύνους.

⁶ Άρθρο των Clarke Murphy, στέλεχος της Russell Reynolds Associates & Frank Brown, πρώτνη του INSEAD και πρώην στέλεχος της PricewaterhouseCoopers

Το πλαίσιο της Βασιλείας II εισάγει στις Τράπεζες την κουλτούρα διαχείρισης κινδύνων καθώς και την ενεργότερη εμπλοκή της ανώτερης και ανώτατης διοίκησης.

Η Διοίκηση και τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου ευθύνονται για τον καθορισμό της πολιτικής ανάληψης και διαχείρισης κινδύνων καθώς και για την αποτελεσματική διαχείριση των κινδύνων, στους οποίους εκτίθενται οι Τραπεζικοί Οργανισμοί.

Στα πλαίσια αυτά, οι Τραπεζικοί Οργανισμοί συστήνουν τις Επιτροπές Διαχείρισης Κινδύνων και Διαχείρισης Ενεργητικού - Παθητικού (ALCO).

Η Επιτροπή Διαχείρισης Κινδύνων έχει ως αρμοδιότητες την εφαρμογή και την εποπτεία τόσο των αρχών όσο και της πολιτικής διαχείρισης χρηματοοικονομικών κινδύνων, όπως προβλέπονται από την ΠΔΤΕ 2577/06.

Η Μονάδα Διαχείρισης Κινδύνων έχει την ευθύνη για το σχεδιασμό, την υλοποίηση και την παρακολούθηση της αποτελεσματικότητας του συστήματος διαχείρισης κινδύνων με τις κατευθύνσεις της Επιτροπής Διαχείρισης Κινδύνων και του Διοικητικού Συμβουλίου.

Οι εφαρμοζόμενες διαδικασίες διαχείρισης κινδύνων υπόκεινται στον έλεγχο της μονάδας Εσωτερικής Επιθεώρησης.

Με το νέο πλαίσιο εισάγεται η έννοια της αποτελεσματικότερης διαχείρισης των κινδύνων που οδηγεί σε:

- Ορθολογικότερη κατανομή των διαθεσίμων κεφαλαίων
- Επαναπροσδιορισμό στρατηγικών στόχων
- Απελευθέρωση εποπτικών κεφαλαίων και ευκαιρία για πιστωτική επέκταση σε νέες δραστηριότητες
- Επηρεασμό του ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος
- Αντικειμενικότερα κριτήρια για αξιολόγηση πιστοληπτικής ικανότητας των οικονομικών μονάδων
- Τιμολόγηση των δανείων ανάλογα με το επίπεδο του πραγματικού κινδύνου που έχει, με συνέπεια την ενίσχυση του ανταγωνισμού.
- Βελτίωση ανταγωνιστικότητας

Σε διαφορετική περίπτωση, οι Τράπεζες οδηγούνται σε δυσμενή οικονομικά αποτελέσματα, αύξηση των κεφαλαιακών απαιτήσεων και αρνητικές επιδράσεις στην εταιρική αξία τους.

Βασικός στόχος είναι να οδηγηθούν οι Τράπεζες σε μικρότερες δυνατές κεφαλαιακές απαιτήσεις, ώστε να είναι σε θέση να διαχειρίζονται τον όγκο των καταθέσεων των

πελατών τους με τελικό αποτέλεσμα την αύξηση της κερδοφορίας και της εταιρικής αξίας τους .

Η έλλειψη οργανωμένης πολιτικής διαχείρισης κινδύνων και η ανυπαρξία ενός υγιούς συστήματος εσωτερικού ελέγχου μπορούν να αποβούν καταστροφικές για οποιονδήποτε οικονομικό οργανισμό ανεξάρτητα από το μέγεθος, την αγορά στην οποία δραστηριοποιείται και τα στελέχη που τον διοικούν.

Η εφαρμογή της διαχείρισης των επιχειρηματικών κινδύνων (Enterprise Risk Management – ERM) αποτελεί σήμερα μία από τις σημαντικότερες προκλήσεις, που καλούνται να αντιμετωπίσουν τα Πιστωτικά Ιδρύματα , λόγω των διαρκών και μεγάλης έκτασης αλλαγών στο οικονομικό και πολιτικό περιβάλλον, του αυξανόμενου ανταγωνισμού και της ανάγκης ικανοποίησης των πελατών, καθώς και της διεθνοποίησης της οικονομίας και των επιχειρηματικών πρακτικών.

Η διαχείριση επιχειρηματικών κινδύνων ορίζεται ως μια δομημένη, συνεπής και συνεχόμενη διαδικασία, που καλύπτει ολόκληρο τον οργανισμό και σκοπό έχει την αναγνώριση, εκτίμηση και λήψη αποφάσεων για την αντιμετώπιση των ευκαιριών και των κινδύνων που επηρεάζουν την επίτευξη των στόχων της επιχείρησης. Αποτελεί την λογική και συστηματική μέθοδο της αναγνώρισης, ανάλυσης, αξιολόγησης, χειρισμού, παρακολούθησης και επικοινωνίας των κινδύνων, που σχετίζονται με οποιαδήποτε δραστηριότητα, λειτουργία ή διαδικασία, ώστε να επιτρέπει στον οργανισμό να ελαχιστοποιεί τις ζημιές και να μεγιστοποιεί τις ευκαιρίες.

Προς την ίδια κατεύθυνση κινείται και ο διεθνώς αναγνωρισμένος οργανισμός COMMITTEE OF SPONSORING ORGANIZATIONS OF THE TREADWAY COMMISSION (C.O.S.O) που ιδρύθηκε το 1985 με σκοπό να προβάλλει κατευθυντήριες γραμμές για τη διακυβέρνηση, την επιχειρηματική ηθική, τον εσωτερικό έλεγχο, τη διαχείριση επιχειρηματικών κινδύνων, την απάτη και τη χρηματοοικονομική πληροφόρηση.

Από τον COSO εκδόθηκε το 2005 το Enterprise Risk Management – Integrated Framework, που αποτελεί ένα ολοκληρωμένο πλαίσιο για την αξιολόγηση των επιχειρηματικών κινδύνων και τη βελτίωση των διεργασιών διαχείρισης επιχειρηματικών κινδύνων.

Με το πλαίσιο αυτό, επιχειρείται μια ευρεία προσέγγιση της διαχείρισης των κινδύνων, που καλύπτει πλήρως τους επιχειρηματικούς κινδύνους όλου του οργανισμού και εισάγονται οι έννοιες του αποδεκτού επιπέδου κινδύνου (risk appetite) και της ανοχής

στον κίνδυνο (risk tolerance), ως εργαλείων αποτελεσματικής διαχείρισης των κινδύνων.

Η υιοθέτηση πλαισίων εσωτερικού ελέγχου και διαχείρισης κινδύνων μπορεί να συμβάλει σημαντικά στην επίτευξη των εταιρικών στόχων, την δημιουργία ενός ισχυρού περιβάλλοντος εσωτερικού ελέγχου την αξιοπιστία των χρηματοοικονομικών αναφορών και εν τέλει στην αποτροπή του ενδεχόμενου εταιρικής απάτης.

Το πλαίσιο C.O.S.O. E.R.M προσδιορίζει την διαχείριση επιχειρηματικών κινδύνων ως «μια διαδικασία η οποία επηρεάζεται από το Διοικητικό Συμβούλιο, τη Διοίκηση και το λοιπό προσωπικό, περιλαμβάνει τον εσωτερικό έλεγχο, και εφαρμόζεται σε όλη την επιχείρηση, σχεδιασμένη ώστε να παρέχει την λογική διαβεβαίωση αναφορικά με την επίτευξη των στόχων στις ακόλουθες κατηγορίες:

1. Αποδοτικότητα και αποτελεσματικότητα των λειτουργιών
2. Αξιοπιστία των χρηματοοικονομικών αναφορών
3. Συμμόρφωση με τους ισχύοντες νόμους και κανόνες.»

Οι κυριότερες διαφορές μεταξύ των παραδοσιακών ελεγκτικών προσεγγίσεων και του ελεγκτικού μοντέλου του επιχειρηματικού κινδύνου παρουσιάζονται στον παρακάτω πίνακα:

ΠΑΛΑΙΑ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ	ΝΕΑ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ
Περιοδική εκτίμηση του κινδύνου.	Διαρκής εκτίμηση του κινδύνου
Η αναγνώριση των κινδύνων είναι υπευθυνότητα της οικονομικής υπηρεσίας και της υπηρεσίας εσωτερικού ελέγχου.	Η ευθύνη της αναγνώρισης των επιχειρηματικών κινδύνων και της διαχείρισης των ασφαλιστικών δικλείδων διαχέεται σε όλο τον οργανισμό
Τμηματοποίηση – κάθε λειτουργία δρα ανεξάρτητα.	Ενοποίηση – η εκτίμηση του επιχειρηματικού κινδύνου και ο έλεγχος εστιάζονται και συντονίζονται με την επίβλεψη της Ανώτατης Διοίκησης.
Ο έλεγχος αποσκοπεί στην αποφυγή του χρηματοοικονομικού	Ο έλεγχος εστιάζεται στην αποφυγή του μη αποδεκτού επιχειρηματικού κινδύνου. Σκοπός

κινδύνου.	είναι η μείωση των επιχειρηματικών κινδύνων σε αποδεκτό επίπεδο.
Οι πολιτικές ελέγχου του επιχειρηματικού κινδύνου, εφόσον είναι εγκαθιδρυμένες, σε γενικές γραμμές δεν έχουν την πλήρη υποστήριξη της ανώτερης διοίκησης ή δεν μεταβιβάζονται επαρκώς μέσα στην εταιρία.	Μια επίσημη πολιτική ελέγχων του επιχειρηματικού κινδύνου εγκρίνεται από τη Διοίκηση και το Διοικητικό Συμβούλιο και μεταβιβάζεται μέσα στην εταιρία.
Εξέταση και εντοπισμός του επιχειρηματικού κινδύνου και εφαρμογή προγραμμάτων δράσης στην πηγή προέλευσής του.	Πρόληψη, αποτροπή και διαρκής παρακολούθηση του επιχειρηματικού κινδύνου
Τα αναποτελεσματικά άτομα αποτελούν πρωταρχική πηγή του επιχειρηματικού κινδύνου	οι αναποτελεσματικές διαδικασίες αποτελούν πρωταρχική πηγή του επιχειρηματικού κινδύνου

Πίνακας 5 : Σύγκριση παραδοσιακής και της νέας ελεγκτικής προσέγγισης

Πηγή: C. Humprey J.Jones, R.Khalifa & K. Robso

Ενώ, στον πίνακα που ακολουθεί συνοψίζονται οι διαφορές ανάμεσα στον παραδοσιακό τρόπο διαχείρισης των κινδύνων και την διαχείριση των επιχειρηματικών κινδύνων (E.R.M.):

ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΩΝ ΚΙΝΔΥΝΩΝ	ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΩΝ ΚΙΝΔΥΝΩΝ
Ο κίνδυνος αντιμετωπίζεται εξατομικευμένα και προκαλεί βλάβες στον οργανισμό	Ο κίνδυνος είναι μέρος της επιχειρηματικής στρατηγικής.
Εστίαση σε μεμονωμένους κινδύνους	Εστίαση στους κρίσιμους κινδύνους
Θέσπιση ορίων κινδύνου	Θέσπιση πολιτικής και στρατηγικής κινδύνων
Δεν προσδιορίζονται επίπεδα ευθύνης για τους κινδύνους	Προσδιορισμός ευθυνών για τους κινδύνους που αναλαμβάνονται
Τυχαία ποσοτικοποίηση του κινδύνου	Παρακολούθηση και μέτρηση των κινδύνων
Αποποίηση ευθυνών για την ανάληψη κινδύνων	Η ευθύνη για την ανάληψη των κινδύνων διαχέεται σε όλους.

Πίνακας 6 : Διαφορές μεταξύ E.R.M. και παραδοσιακών τρόπων διαχείρισης των κινδύνων

Πηγή: Russ Banham.

Η βασικότερη ωστόσο διαφορά μεταξύ του E.R.M. και των παραδοσιακών τρόπων διαχείρισης των κινδύνων έγκειται στο γεγονός ότι το E.R.M. απαιτεί την υψηλού επιπέδου επίβλεψη ενός χαρτοφυλακίου κινδύνων για το σύνολο του οργανισμού σε αντίθεση με τις πολλές διαφορετικές επιβλέψεις διαχείρισης συγκεκριμένων κινδύνων (αποκαλούμενη και silo approach)

Η αναγνώριση των κινδύνων αποσκοπεί στον προσδιορισμό της έκθεσης του οργανισμού στην αβεβαιότητα και επομένως πρέπει να προσεγγίζεται με μεθοδικό τρόπο ώστε να διασφαλίζεται, ότι όλοι οι ενδεχόμενοι κίνδυνοι αναγνωρίζονται στο στάδιο αυτό.

Πρέπει λοιπόν να γίνεται αναγνώριση και αξιολόγηση όλων των κινδύνων από τη Μονάδα Διαχείρισης Κινδύνων και για το λόγο αυτό απαιτείται βαθύτατη γνώση της οργάνωσης του Πιστωτικού Ιδρύματος, του τραπεζικού κλάδου γενικότερα καθώς και του νομικού, πολιτικού και πολιτισμικού περιβάλλοντος.

5.1.2.1.1 Μονάδα Ελέγχου Πιστοδοτήσεων

Τα Πιστωτικά Ιδρύματα που εφαρμόζουν την Προσέγγιση Εσωτερικών Διαβαθμίσεων για τον Υπολογισμό του Πιστωτικού Κινδύνου έχουν την υποχρέωση να συστήσουν Μονάδα Ελέγχου Πιστοδοτήσεων, διοικητικά ανεξάρτητη από τις λειτουργίες έγκρισης και ανανέωσης πιστοδοτήσεων.

Η Μονάδα Ελέγχου Πιστοδοτήσεων αναφέρεται στη Διοίκηση και την Επιτροπή Διαχείρισης Κινδύνων και έχει τις παρακάτω αρμοδιότητες :

- Συμμετέχει στο σχεδιασμό, την επιλογή, εφαρμογή και επικύρωση των υποδειγμάτων που χρησιμοποιούνται για τη διαδικασία πιστοληπτικής διαβάθμισης.
- Διενεργεί ετήσιες δοκιμές προσομοίωσης ακραίων καταστάσεων (stress test)
- Διενεργεί δοκιμές και ελέγχους και εξετάζει σε ετήσια τουλάχιστον βάση τα κριτήρια διαβάθμισης του Συστήματος Εσωτερικών Διαβαθμίσεων, ώστε να είναι σε θέση να αξιολογεί την προβλεπτική τους ικανότητα για την εκτίμηση του πιστωτικού κινδύνου. Τροποποιεί ανάλογα, όπου απαιτείται, τα υποδείγματα που χρησιμοποιούνται στη διαδικασία διαβάθμισης.
- Συντάσσει τις απαραίτητες αναφορές διοικητικής πληροφόρησης τουλάχιστον ανά τρίμηνο.

5.1.2.1.2 Μονάδα Κινδύνων Αγοράς

Αναβαθμίζεται ο ρόλος της μονάδας κινδύνων αγοράς, ιδιαίτερα λόγω της συνθετότητας και επικινδυνότητας των νέων επενδυτικών προϊόντων που κυκλοφορούν στην αγορά.

Αρκετές Τράπεζες κατευθύνονται προς την προμήθεια πληροφοριακών συστημάτων υπολογισμού της Αξίας σε Κίνδυνο, ως εσωτερικό μοντέλο υπολογισμού των εποπτικών κεφαλαίων για τον κίνδυνο αγοράς.

Ενώ, στα πλαίσια της πολιτικής τους για τη διαχείριση χρηματοοικονομικών κινδύνων από την Επιτροπή Διαχείρισης στοιχείων Ενεργητικού - Παθητικού (ALCO) θεσπίζουν όρια για έκθεση και μέγιστη ζημιά (stop loss) στα διάφορα προϊόντα που απαρτίζουν το Χαρτοφυλάκιο Συναλλαγών τους.

Συγκεκριμένα, θεσπίζονται όρια που αφορούν τους παρακάτω κινδύνους :

- Συναλλαγματικό κίνδυνο για θέσεις spot and forward
- Επιτοκιακό κίνδυνο για θέσεις ομολόγων, Interest Rate Swaps, Interest Futures, Interest Options
- Κίνδυνο τιμών για θέσεις μετοχών, index Futures και Options

Επιπλέον, καθορίζονται όρια για την ανοικτή συναλλαγματική θέση – overnight - καθώς και για την ημερήσια ανοικτή συναλλαγματική θέση - daylight - τόσο για τη συνολική θέση όσο και ανά νόμισμα. Για τη διαχείριση του κινδύνου Ρευστότητας υπολογίζονται οι Δείκτες Ρευστότητας σύμφωνα με τις απαιτήσεις της Τραπέζης της Ελλάδος, δηλαδή:

- ο Δείκτης Ρευστών Διαθεσίμων και
- ο Δείκτης Ασυμφωνίας Ληκτότητας Απαιτήσεων - Υποχρεώσεων.

5.1.2.2 Μονάδα Κανονιστικής Συμμόρφωσης

Η παρακολούθηση και ανάλυση του σύνθετου, καινοτόμου και διαρκώς εξελισσόμενου πλαισίου της Επιτροπής της Βασιλείας και η επικοινωνία του στο σύνολο του Οργανισμού με σκοπό την αλλαγή της νοοτροπίας των τραπεζικών στελεχών και τη διαχείριση της διοίκησης αλλαγών (change management) προϋποθέτει ισχυρή Μονάδα Κανονιστικής Συμμόρφωσης στελεχωμένη με εξειδικευμένα στελέχη.

Η Μονάδα Κανονιστικής Συμμόρφωσης καλείται να αναπτύξει δυναμικό χαρακτήρα για την άμεση προώθηση της απαιτούμενης ενημέρωσης στα αρμόδια τραπεζικά στελέχη, ώστε να είναι σε θέση να δημιουργήσουν ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα, που θα οδηγήσουν τον Οργανισμό ένα βήμα μπροστά από τις αναμενόμενες εξελίξεις.

Στα πλαίσια αυτά, αρκετές Τράπεζες έχουν αποφασίσει και έχουν υλοποιήσει την αναβάθμιση της Μονάδας Κανονιστικής Συμμόρφωσης, ώστε να ισχυροποιήσουν το ρόλο της ως μία από τις τρεις μονάδες που συστήνουν το Σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου των Τραπεζών.

5.2 ΕΞΑΓΟΡΕΣ – ΣΥΓΧΩΝΕΥΣΕΙΣ

Το εποπτικό πλαίσιο της Βασιλείας II οδήγησε σε κύμα εξαγορών και συγχωνεύσεων μικρών Τραπεζών , λόγω της αποδυνάμωσης του μετοχικού κεφαλαίου των μικρών Τραπεζών καθώς και του υψηλού κόστους εφαρμογής και του εντεινόμενου ανταγωνισμού , που δεν θα ήταν σε θέση να αντιμετωπίσουν.

5.3 ΠΡΟΜΗΘΕΙΑ ΕΞΕΛΙΓΜΕΝΩΝ ΜΗΧΑΝΟΓΡΑΦΙΚΩΝ ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ

Η εφαρμογή των κανόνων της Βασιλείας II δεν αποτελεί απλά μια υποχρέωση προς τις εποπτικές αρχές, αλλά περισσότερο αποτελεί ευκαιρία για τις Τράπεζες να βελτιώσουν τα πληροφοριακά τους συστήματα διαχείρισης των κινδύνων.

Η Βασιλεία II έχει δύο κύρια χαρακτηριστικά. Παρέχει κίνητρα (incentive-based) για να αναπτυχθούν συστήματα διαχείρισης των κινδύνων και επικεντρώνεται στον κίνδυνο (risk-based).

Οι Τράπεζες καλούνται να εκμεταλλευθούν αυτή την ευκαιρία, ώστε να οδηγηθούν σε καλύτερη αναγνώριση, ποσοτικοποίηση και εκτίμηση του κινδύνου. Καλούνται να συστηματοποιήσουν και να κάνουν πιο αυστηρές τις διαδικασίες διαχείρισης των κινδύνων που εφαρμόζουν , ώστε να μειώσουν την πιθανότητα λήψης κακών αποφάσεων και να υιοθετήσουν συστήματα έγκαιρης προειδοποίησης (early warning system) για την πρόβλεψη των μη αναμενόμενων κινδύνων, ώστε να είναι σε θέση να παίρνουν έγκαιρα τις κατάλληλες αποφάσεις για να μειώσουν τους κινδύνους στους οποίους εκτίθενται.

Το νέο Σύμφωνο ώθησε τις Τράπεζες να αναζητήσουν λύσεις για την εγκατάσταση εξειδικευμένων Συστημάτων Διαχείρισης Κινδύνων καθώς και για την εγκατάσταση ή την αναδιάρθρωση των Συστημάτων Εσωτερικών Διαβαθμίσεων, που διαθέτουν ώστε να καλύπτονται οι νέες απαιτήσεις.

Τα πληροφοριακά αυτά συστήματα πρέπει να προσαρμόζονται συνεχώς , σύμφωνα με τα νέα δεδομένα που επιβάλλονται από τις εποπτικές αρχές με κύριο στόχο την πλήρη ενσωμάτωση της διαδικασίας μέτρησης κινδύνων στην καθημερινή επιχειρηματική πρακτική.

Στα ίδια πλαίσια οι Τράπεζες οδηγήθηκαν στην απόφαση να προμηθευθούν νέα εξελιγμένα συστήματα διοικητικής πληροφόρησης (management information system - MIS), για να είναι σε θέση να αντιμετωπίζουν με πληρότητα τις απαιτήσεις του νέου Συμφώνου και ιδιαίτερα τις απαιτήσεις του Πυλώνα II και να παρέχεται η απαιτούμενη διοικητική πληροφόρηση στα ανώτερα κλιμάκια του οργανισμού.

Ένας επιπλέον λόγος που οδήγησε τις Τράπεζες στην προμήθεια εξελιγμένων συστημάτων διοικητικής πληροφόρησης είναι η χρήση τους για τη θέσπιση και παρακολούθηση της πολιτικής τους για τους κινδύνους, για το ανώτατο αποδεκτό συνολικό όριο κινδύνων (risk appetite) καθώς και για τα ειδικά όρια ανά κατηγορία κινδύνου με σκοπό την αποτελεσματική διαχείριση του κινδύνου συγκέντρωσης.

5.4 ΔΙΑΡΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΤΩΝ ΤΡΑΠΕΖΙΚΩΝ ΣΤΕΛΕΧΩΝ

Οι Τράπεζες για να επιτύχουν την αποτελεσματική εφαρμογή των κανόνων του νέου Συμφώνου και την πλήρη αξιοποίησή τους με σκοπό να αποκομίσουν τα μέγιστα οφέλη και να επιτύχουν αύξηση των αποδόσεων του συνολικού τους χαρτοφυλακίου οδηγούνται στην απόφαση να στελεχώσουν τη μονάδα Διαχείρισης Κινδύνων με στελέχη που πρέπει να διαθέτουν εξειδικευμένες γνώσεις και επιδεξιότητες, ώστε να είναι σε θέση να αντιμετωπίζουν τις υψηλές και διαρκώς εξελισσόμενες απαιτήσεις της διαχείρισης των κινδύνων του Οργανισμού.

Υπό αυτό το πρίσμα οι αναλυτές κινδύνων που στελεχώνουν τις Μονάδες Διαχείρισης Κινδύνων πρέπει να έχουν, επίσης, τις κατάλληλες δεξιότητες για την πλήρη αξιοποίηση και χρήση των εξειδικευμένων πληροφοριακών συστημάτων Διαχείρισης Κινδύνων, τις απαιτούμενες γνώσεις για τα σύνθετα επενδυτικά προϊόντα καθώς και οικονομικές γνώσεις για την αξιολόγηση των υπό δανειοδότηση επιχειρήσεων με βάση τα οικονομικά τους στοιχεία, εφαρμόζοντας με ακρίβεια και αποτελεσματικότητα τα θεσμοθετημένα κριτήρια πιστοληπτικής αξιολόγησης.

Αρκετές Τράπεζες συνεκτιμώντας τόσο τις σημαντικές ωφέλειες, όσο και τα υψηλά κόστη αποφάσισαν να στελεχώσουν τις Μονάδες Διαχείρισης Κινδύνων με εξειδικευμένα στελέχη από την αγορά και να συνεργασθούν με εταιρίες εξωτερικών συμβούλων για την αντιμετώπιση ειδικών θεμάτων που άπτονται της αποτελεσματικής εφαρμογής του νέου Συμφώνου.

5.5 ΔΙΑΡΘΡΩΤΙΚΕΣ ΑΛΛΑΓΕΣ ΣΤΟΝ ΤΡΟΠΟ ΑΣΚΗΣΗΣ ΕΠΟΠΤΕΙΑΣ

Ουσιαστικά, ο κύριος ρόλος που διαδραματίζουν οι Τράπεζες είναι η διαμεσολάβηση μεταξύ των ελλειμματικών και πλεονασματικών μονάδων της οικονομίας.

Οι Τράπεζες, από την μια πλευρά, αντλούν χρήματα από τους καταθέτες τους, τα οποία είναι άμεσα απαιτητά και, από την άλλη πλευρά, δανείζουν - σε μακροπρόθεσμο κατά κανόνα ορίζοντα - ποσά πολλαπλάσια των Ιδίων Κεφαλαίων τους.

Επιτελούν, δηλαδή, σημαντικό ρόλο στη μετατροπή :

- της διάρκειας (από βραχυπρόθεσμες καταθέσεις σε μακροπρόθεσμα δάνεια),
- της ποσότητας (από μικρού ύψους καταθέσεις σε υψηλά ποσά δανείων),
- του κινδύνου (χορήγηση δανείων υψηλότερου κινδύνου από αυτόν που οι καταθέτες θα ήταν διατεθειμένοι να αναλάβουν) και
- του βαθμού ρευστότητας (τοποθετήσεις σε λιγότερο ρευστά στοιχεία από ότι οι καταθέσεις)

των διαθέσιμων δανειακών τους κεφαλαίων.

Με δεδομένο ότι η κερδοφορία των Τραπεζών συναρτάται άμεσα με το επίπεδο των αναλαμβανομένων κινδύνων, οι Τράπεζες έχουν ισχυρό κίνητρο να αναλαμβάνουν υψηλότερους κινδύνους από αυτούς που αναλογούν στα Ίδια Κεφάλαιά τους, με αποτέλεσμα μέρος του κινδύνου να μετακυλιέται στους καταθέτες τους.

Κρίσιμος, όμως, παράγοντας για τη σταθερότητα του χρηματοπιστωτικού συστήματος αποτελεί η διατήρηση της εμπιστοσύνης των καταθετών σε υψηλά επίπεδα, που εξασφαλίζεται με την άσκηση εποπτείας των Πιστωτικών Ιδρυμάτων από τις Κεντρικές Τράπεζες.

Με το νέο Σύμφωνο της Επιτροπής της Βασιλείας καθορίζεται ένα ολοκληρωμένο πλαίσιο εποπτείας κινδύνων των Πιστωτικών Ιδρυμάτων που στηρίζεται τόσο στην εφαρμογή μεθόδων αξιολόγησης των εποπτικών στοιχείων (off site), όσο και στις διαπιστώσεις των γενικών και ειδικών ελέγχων των εποπτικών αρχών, αλλά και σε συνεντεύξεις του Επόπτη με τα Εποπτευόμενα Πιστωτικά Ιδρύματα.

Οι εποπτικοί κανόνες της Επιτροπής της Βασιλείας περί κεφαλαιακής επάρκειας των Πιστωτικών Ιδρυμάτων, η απελευθέρωση της Τραπεζικής αγοράς, η ένταση του

ανταγωνισμού και η πρόοδος που έχει επιτελεστεί στο Τραπεζικό μανάτζμεντ συνέβαλαν στον περαιτέρω εκσυγχρονισμό του μοντέλου εποπτικής δράσης που εφαρμόζει η Τράπεζα της Ελλάδος, που ασκεί την εποπτεία των Πιστωτικών Ιδρυμάτων, με βάση το άρθρο 55α του Καταστατικού της.

Η Τράπεζα της Ελλάδος εκτός των Πιστωτικών Ιδρυμάτων ασκεί εποπτεία και στις ακόλουθες κατηγορίες επιχειρήσεων και οργανισμών του χρηματοπιστωτικού τομέα της οικονομίας:

- (α) εταιρίες χρηματοδοτικής μίσθωσης,
- (β) εταιρίες πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων,
- (γ) εταιρίες αμοιβαίων εγγυήσεων,
- (δ) ταμεία αντεγγύησης,
- (ε) ανταλλακτήρια συναλλάγματος, και
- (στ) εταιρίες διαμεσολάβησης στις διατραπεζικές αγορές.

Στόχος της τραπεζικής εποπτείας που ασκείται από την Τράπεζα της Ελλάδος είναι η διασφάλιση της σταθερότητας και αποτελεσματικότητας του Πιστωτικού Συστήματος και κατ' επέκταση του χρηματοπιστωτικού τομέα της οικονομίας, καθώς και η διασφάλιση της διαφάνειας των διαδικασιών και των όρων των συναλλαγών, που υπόκεινται σε αυτή.

Μέσω της άσκησης εποπτείας, η Τράπεζα της Ελλάδος ελέγχει τη φερεγγυότητα, τη ρευστότητα, την κεφαλαιακή επάρκεια και τη συγκέντρωση κινδύνων, την επάρκεια της εταιρικής διακυβέρνησης, καθώς και τις στρατηγικές και τις διαδικασίες, που διασφαλίζουν τη διατήρηση των Ιδίων Κεφαλαίων των Πιστωτικών Ιδρυμάτων στο επίπεδο που απαιτείται για την κάλυψη των κινδύνων που αναλαμβάνουν.

Η άσκηση της εποπτείας εκτείνεται στους τομείς της παροχής άδειας λειτουργίας των Πιστωτικών Ιδρυμάτων, του ελέγχου της καταλληλότητας του Διοικητικού Συμβουλίου, της Διοίκησης και των στελεχών που εκπληρώνουν βασικές λειτουργίες των Πιστωτικών Ιδρυμάτων, της απαίτησης λήψης διορθωτικών μέτρων, αλλά και της επιβολής κυρώσεων. Μεταξύ των κυρώσεων που η Τράπεζα της Ελλάδος έχει τη δυνατότητα να επιβάλλει στα Πιστωτικά Ιδρύματα, περιλαμβάνεται και η ανάκληση της άδειας λειτουργίας τους, υπό προϋποθέσεις.

Οι εποπτικές αρχές οφείλουν να εκτιμούν σε μεσοπρόθεσμο ορίζοντα αν οι κίνδυνοι που αναλαμβάνουν τα Πιστωτικά Ιδρύματα καλύπτονται από τα ίδια κεφάλαιά τους.

Ο έλεγχος που διενεργείται από την Τράπεζα της Ελλάδος γίνεται με βάση προκαθορισμένους κανόνες, τηρώντας την αρχή της αναλογικότητας, ή με βάση τα

εσωτερικά υποδείγματα των Τραπεζών, καθώς και τις αναφορές που οι Τράπεζες οφείλουν να υποβάλλουν στην Τράπεζα της Ελλάδος, ανά τακτά χρονικά διαστήματα.

Η αποτελεσματικότητα της εποπτείας που ασκεί η Τράπεζα της Ελλάδος αξιολογείται σε διαρκή βάση από διεθνείς φορείς και άλλους διεθνείς οίκους αξιολόγησης και συναρτάται άμεσα με τη συνολική αξιολόγηση της χώρας ως προς το βαθμό κινδύνου που αναλαμβάνουν οι ξένοι επενδυτές αλλά και, ιδίως, ως προς το αν ο Τραπεζικός Τομέας αποτελεί πηγή συστημικού κινδύνου σε εθνικό και διασυνοριακό επίπεδο.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΠ

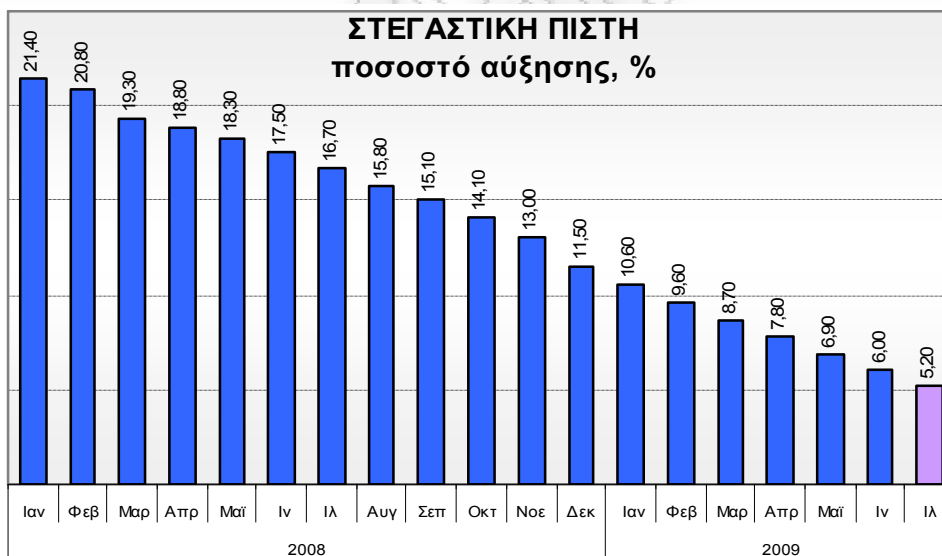
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6

ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΣΤΗ ΧΟΡΗΓΗΤΙΚΗ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑ ΤΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ

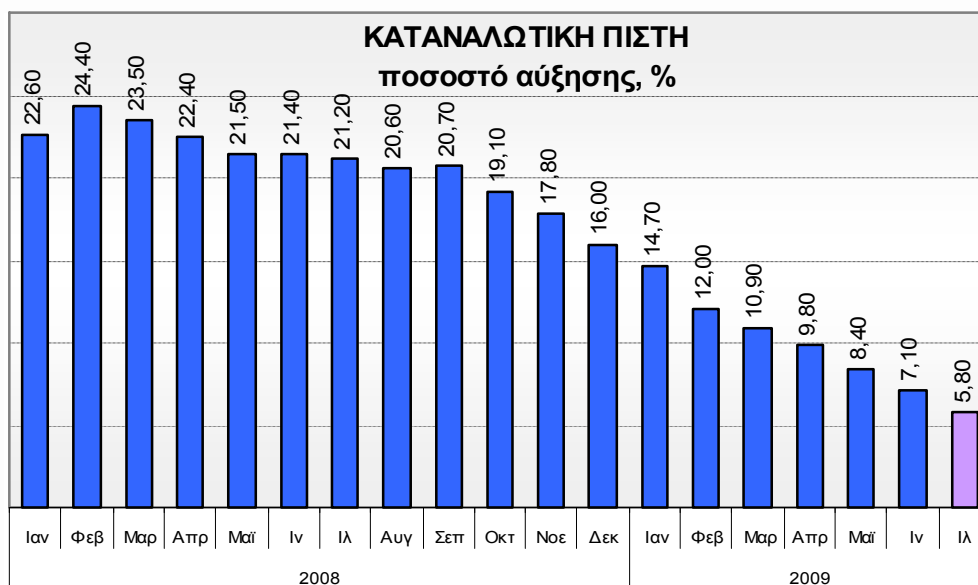
6.1. ΓΕΝΙΚΑ

Η μελέτη των επιπτώσεων του Πλαισίου της Συνθήκης της Βασιλείας II στη χορηγητική συμπεριφορά των Τραπεζικών Ιδρυμάτων είναι από μόνο του ένα έργο σύνθετο με υψηλό βαθμό δυσκολίας. Η πρόσφατη παγκόσμια οικονομική κρίση όμως αύξησε τρομακτικά το βαθμό συνθετότητας και δυσκολίας. Και αυτό γιατί όλες οι χώρες του πλανήτη βιώνουν μια δραματική μείωση των τραπεζικών χορηγήσεων.

Ενδεικτική είναι η εξέλιξη της πιστωτικής επέκτασης των Ελληνικών Τραπεζών όπως αυτή απεικονίζεται στα παρακάτω Διαγράμματα, με στοιχεία της Τράπεζας της Ελλάδος:

Διάγραμμα 6 : Εξέλιξη πιστωτικής επέκτασης των νοικοκυριών στη Στεγαστική πίστη

Διάγραμμα 7 : Εξέλιξη πιστωτικής επέκτασης των νοικοκυριών στην καταναλωτική πίστη

Από τα πιο πάνω Διαγράμματα προκύπτει ότι η επέκταση στην τραπεζική πίστη με σχετικά χαμηλό πιστωτικό κίνδυνο αλλά και στην καταναλωτική πίστη με πολύ μεγαλύτερο κίνδυνο παρουσιάζουν δραματική μείωση.

Πιο συγκεκριμένα με βάση τα επίσημα στοιχεία της Τράπεζας της Ελλάδος η πιστωτική επέκταση στην στεγαστική πίστη από 21,4% τον Ιανουάριο του 2008 μειώθηκε σε 5,2% τον Ιούλιο του 2009. Με βάση τα στοιχεία της ίδιας πηγής η επέκταση της καταναλωτικής πίστης από 24,4% το Φεβρουάριο του 2008 μειώθηκε στο 5,8% τον Ιούλιο του 2009.

Η δραματική αυτή μείωση της πιστωτικής επέκτασης οφείλεται στην έλλειψη ρευστότητας αλλά και στο αυστηρότερο πλαίσιο της Βασιλείας ΙΙ. Στη συνέχεια αυτού του Κεφαλαίου παρουσιάζονται το πλαίσιο χρηματοδότησης των επιχειρήσεων, η παρουσία των μικρομεσαίων επιχειρήσεων στην οικονομική ζωή των ανεπτυγμένων χωρών και οι επιπτώσεις της Βασιλείας ΙΙ στην χρηματοδότηση των επιχειρήσεων.

6.2. ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΤΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΜΟΝΑΔΩΝ

Η διανομή των αποταμιευτικών πόρων που συγκεντρώνουν οι Τράπεζες αποτελεί στρατηγική απόφαση, αφού μπορεί να οδηγήσει σε υγιέστερους οικονομικούς κλάδους και σε σταθερότερο χρηματοοικονομικό και τραπεζικό περιβάλλον.

Κύριο μέλημα των Τραπεζών είναι η βελτίωση του χαρτοφυλακίου δανείων τους, με στόχο τη διακράτηση λιγότερων εποπτικών κεφαλαίων.

Οι Τράπεζες υιοθετούν εξατομικευμένες πολιτικές επιτοκίων δανεισμού, συνεκτιμώντας τόσο την πιστοληπτική ικανότητα του πελάτη και τους κινδύνους που αναλαμβάνουν, όσο και το κόστος των προϊόντων και υπηρεσιών που προσφέρουν, την απόδοση των κεφαλαίων, τις συνθήκες ανταγωνισμού στην αγορά και τη γενική κατάσταση της οικονομίας.

Με τη χρήση εξειδικευμένων συστημάτων πληροφορικής ή μέσω της νέας αυξανόμενης τάσης για υιοθέτηση των υπηρεσιών που λαμβάνονται από εξειδικευμένους φορείς εκτός των Τραπεζών (outsourcing), οι Τράπεζες έχουν τη δυνατότητα να εφαρμόζουν μεθοδολογίες που στηρίζονται στην πελατοκεντρική προσέγγιση (Customer Relationship Management - CRM), με σκοπό την προσέλκυση πελατών μέσα από μια διαδικασία ανάπτυξης διαπροσωπικών σχέσεων.

Στα πλαίσια αυτά, οι Τράπεζες συγκεντρώνουν και επεξεργάζονται τις απαραίτητες πληροφορίες ανάλογα με τις κατηγορίες των πελατών στους οποίους απευθύνονται κάθε φορά.

Για την κατηγορία των ιδιωτών, οι Τράπεζες επεξεργάζονται πληροφορίες σχετικά με το εισόδημα, την ηλικία, το επάγγελμα και το ιστορικό αποπληρωμής δανείων του ιδιώτη (lending behavior).

Ενώ, για την κατηγορία των επιχειρήσεων οι Τράπεζες ενδιαφέρονται περισσότερο για τη συλλογή και επεξεργασία των οικονομικών τους στοιχείων (π.χ. τον κύκλο εργασιών, το κόστος πωληθέντων, τα αποθεματικά, τα ίδια κεφάλαια και τις υποχρεώσεις της επιχείρησης) αλλά και στοιχείων που αφορούν την εταιρική τους διακυβέρνηση, το επίπεδο ανταγωνισμού και το μακροοικονομικό περιβάλλον.

Έτσι έχουν δημιουργήσει μια βάση δεδομένων (Data Base), που με τη χρήση εξειδικευμένου λογισμικού προγράμματος (software) τους δίνει τη δυνατότητα

ανάλυσης, αξιολόγησης και διαχείρισης των δεδομένων αυτών για σκοπούς ανάπτυξης (marketing), αλλά και διαχείρισης του χαρτοφυλακίου τους.

Μία σημαντική χρήση της βάσης δεδομένων των πελατών από τις Τράπεζες είναι η δυνατότητα ανάπτυξης μοντέλων πιστοληπτικής διαβάθμισης ανάλογα με τις κατηγορίες των πελατών τους, με σκοπό την αποτελεσματικότερη διαχείριση του πιστωτικού κινδύνου του δανειακού τους χαρτοφυλακίου αλλά και την βελτίωση της ποιότητάς του.

Είναι γεγονός ότι τα τελευταία χρόνια, σημαντικό εργαλείο για τη λήψη αποφάσεων χρηματοδότησης των επιχειρήσεων και των νοικοκυριών αποτελεί η διαδικασία πιστωτικής αξιολόγησης των πιστούχων, που βασίζεται σε υποδείγματα πιστοληπτικής διαβάθμισης, που αναπτύσσουν οι Τράπεζες σε συνεργασία με εξειδικευμένες συμβουλευτικές εταιρίες.

Τα υποδείγματα αυτά συνδέουν τη συναλλακτική συμπεριφορά του πελάτη με δημογραφικά και οικονομικά του στοιχεία, με τη μορφή μιας μαθηματικής σχέσης. Με τον τρόπο αυτό είναι δυνατόν να προβλεφθεί η μελλοντική συμπεριφορά του πελάτη.

Μέσω των υποδειγμάτων αυτών οι πελάτες αξιολογούνται με βάση προκαθορισμένα κριτήρια και βαθμολογείται η πιστοληπτική τους ικανότητα (credit score) ανάλογα με την πιθανότητα αθέτησης των υποχρεώσεών τους.

Ο βαθμός πιστοληπτικής ικανότητας του πελάτη αντανακλά το επίπεδο κινδύνου που ο αξιολογούμενος πελάτης αντιπροσωπεύει για την Τράπεζα.

Τα υποδείγματα πιστωτικής διαβάθμισης (Credit scoring) αναγνωρίστηκαν, αρχικά, ως αντικειμενικά και επιστημονικά τεκμηριωμένα εργαλεία για την αμερόληπτη εκτίμηση της πιστοληπτικής ικανότητας των υποψήφιων πιστούχων, με Νόμο του Αμερικάνικου Κογκρέσου για Ίσες Ευκαιρίες στο Δανεισμό (Equal Credit Opportunity Act), που ψηφίσθηκε το 1974.

Το γεγονός αυτό αποτέλεσε κομβικό σημείο, που ενθάρρυνε τις Τράπεζες να υιοθετήσουν τη χρήση των υποδειγμάτων αυτών κατά την εγκριτική τους διαδικασία.

Αρχικά, κατά τη δεκαετία του 1970 αναπτύχθηκαν από τη συμβουλευτική εταιρία Fair Isaac υποδείγματα αξιολόγησης (FICO SCORES), που έγιναν ευρέως αποδεκτά και εφαρμόστηκαν για τους τομείς της καταναλωτικής πίστης και των πιστωτικών καρτών.

Πολύ αργότερα, κατά τη δεκαετία του 1990 αναπτύχθηκαν αντίστοιχα υποδείγματα αξιολόγησης για τους τομείς της στεγαστικής πίστης και των ΜΜΕ επιχειρήσεων, που διαδόθηκαν και εφαρμόστηκαν με επιτυχία από το σύνολο του τραπεζικού τομέα.

Η καθυστέρηση ανάπτυξης και διάδοσης των υποδειγμάτων για στεγαστικά δάνεια και δάνεια προς ΜΜΕ ήταν αποτέλεσμα της μειωμένης διαθεσιμότητας ιστορικών στοιχείων, αλλά και της άποψης που επικρατούσε ότι τα δάνεια προς ΜΜΕ λόγω της μεγάλης ανομοιογένειάς τους, είναι ανέφικτο να αξιολογούνται με τη χρήση υποδείματος πιστωτικής αξιολόγησης.

Τα εμπόδια ξεπεράστηκαν, όταν αργότερα υπήρξε, από τη μια μεριά, μεγάλη διαθεσιμότητα ιστορικών στοιχείων, ενώ, από την άλλη, υιοθετήθηκε η άποψη ότι τα δάνεια προς επιχειρήσεις πρέπει να εκλαμβάνονται ως δάνεια προς τον ιδιοκτήτη ή το βασικό μέτοχο της επιχείρησης, οπότε κατά τη λήψη απόφασης για τη χορήγηση του δανείου πρέπει να αξιολογείται ο ιδιοκτήτης ή ο βασικός μέτοχος της επιχείρησης, με τη χρήση των σχετικών υποδειγμάτων πιστωτικής αξιολόγησης, άποψη που υιοθετείται και από το νέο Σύμφωνο της Επιτροπής της Βασιλείας.

Με σκοπό την αποτελεσματική εφαρμογή των κανόνων της Βασιλείας II οι Τράπεζες αναμορφώνουν τη μεθοδολογία εκτίμησης της πιστοληπτικής ικανότητας των πιστούχων τους με την υιοθέτηση εξελιγμένων υποδειγμάτων πιστωτικής διαβάθμισης με σκοπό την πρόβλεψη της μελλοντικής τους συμπεριφοράς.

Με βάση τα υποδείγματα αυτά οι πιστούχοι ταξινομούνται σε δύο πιθανές συμπεριφορικές κλάσεις :

- Στους καλούς (good) υποψήφιους πιστούχους , που δεν προβλέπεται να αθετήσουν τις υποχρεώσεις τους και συνεπώς μπορούν να δανειοδοτηθούν
- Στους κακούς (bad) υποψήφιους πιστούχους , που προβλέπεται να αθετήσουν τις υποχρεώσεις τους και συνεπώς οι αιτήσεις τους για δανειοδότηση απορρίπτονται.

Οι πιστούχοι αξιολογούνται με τα υποδείγματα αυτά, που συνδέουν τη συναλλακτική συμπεριφορά τους με δημογραφικά, οικονομικά κ.α. χαρακτηριστικά μέσω μιας μαθηματικής σχέσης, και ταξινομούνται σε κλίμακες πιστωτικής κατάταξης, ανάλογα με το επίπεδο του πιστωτικού τους κινδύνου.

Από την κατάταξη των πελατών σε αυτές τις βαθμολογικές κλίμακες εξαρτάται και η τιμολόγηση των δανείων που λαμβάνουν από την Τράπεζα με την οποία

συνεργάζονται, δηλαδή η πιστωτική κατάταξη των δανειοληπτών έχει ως συνέπεια τη διαμόρφωση του κόστους δανεισμού τους.

Έτσι οι Τράπεζες διαμορφώνουν το δανειακό τους χαρτοφυλάκιο εξετάζοντας μια σειρά από κριτήρια για την ακριβέστερη μέτρηση του πιστωτικού κινδύνου με αντικειμενικό σκοπό την εξασφάλισή τους έναντι της αδυναμίας αποπληρωμής των χορηγούμενων δανείων.

Η υιοθέτηση της διαδικασίας αντικειμενικής πιστωτικής αξιολόγησης των πιστούχων οδηγεί σε μείωση του κόστους δανεισμού για τους «καλούς» πελάτες και αντίστοιχη αύξηση του κόστους δανεισμού για τους «κακούς» πελάτες. Επιπλέον, έχει ως αποτέλεσμα τον περιορισμό των κακών πιστούχων, την επιτάχυνση της διαδικασίας έγκρισης δανείων, τη μείωση του λειτουργικού κόστους, την αύξηση της παραγωγικότητας και την αύξηση των λειτουργικών κερδών τους.

Η χρήση τους δίνει τη δυνατότητα στις Τράπεζες να αυξήσουν το μερίδιο αγοράς τους και την κερδοφορία τους, να διαφοροποιήσουν το χαρτοφυλάκιο τους και να περιορίσουν τον κίνδυνο συγκέντρωσης, διεισδύοντας σε νέες αγορές, στις οποίες δεν έχουν φυσική παρουσία.

Αντίστοιχα, οι επιχειρήσεις που διαθέτουν υψηλή πιστωτική διαβάθμιση έχουν τη δυνατότητα να διαπραγματευθούν καλύτερους όρους για τη δανειοδότησή τους.

Οι επιχειρήσεις - πελάτες των Τραπεζών έχουν την υποχρέωση να προσκομίζουν στις Τράπεζες, με τις οποίες συνεργάζονται, τα οικονομικά και ποιοτικά στοιχεία τους, έτσι ώστε να διευκολύνουν τη διαδικασία αξιολόγησης της πιστοληπτικής τους ικανότητας με σκοπό να επιτύχουν καλύτερους και φθηνότερους όρους δανεισμού, ανάλογα με την ταξινόμησή τους στις βαθμίδες πιστωτικής κατάταξης.

Υπό αυτή την έννοια, η εφαρμογή του νέου συμφώνου της Βασιλείας οδηγεί σε αυστηρότερους όρους χορήγησης δανείων, μετά από την υποχρεωτική ατομική αξιολόγηση της πιστοληπτικής ικανότητας των πελατών, που βασίζεται σε οικονομικά και δημογραφικά τους στοιχεία, καθώς και σε αύξηση των χορηγούμενων δανείων με διασφαλίσεις αστικά ακίνητα.

Η χορήγηση δανειακών κεφαλαίων σε μικρές επιχειρήσεις συνοδεύεται τις περισσότερες φορές με αντίστοιχη λήψη διασφαλίσεων, αφού τα οικονομικά στοιχεία

των μικρών επιχειρήσεων δεν είναι δυνατόν να επιβεβαιωθούν από τις Τράπεζες , ως προς την εγκυρότητά τους.

Η υποχρέωση που έχουν οι επιχειρήσεις για την τήρηση και την υποβολή στις Τράπεζες αναλυτικών οικονομικών στοιχείων, για να τις πείσουν για το επίπεδο της οικονομικής τους κατάστασης καθώς και η χρέωση των επιχειρήσεων χαμηλής πιστοληπτικής ικανότητας με υψηλότερα επιτόκια προκαλεί αύξηση των λειτουργικών δαπανών τους.

Πρόσφατα, λόγω των συνεπειών της οικονομικής κρίσης, οι όροι δανεισμού για τις οικονομικές μονάδες και ιδιαίτερα για τις επιχειρήσεις έγιναν περισσότερο αυστηροί, ως αποτέλεσμα :

- Της αύξησης του κόστους δανεισμού τους - μετά από μια μεγάλη περίοδο ιστορικά χαμηλών επιτοκίων δανεισμού - στο οποίο οι Τράπεζες συνυπολογίζουν και τον κίνδυνο που αναλαμβάνουν από την ενδεχόμενη αθέτηση υποχρέωσης του πιστούχου
- Της μείωσης των κερδών τους , λόγω της ασθενούς οικονομικής συγκυρίας.

Σήμερα, που οι συνέπειες της διεθνούς οικονομικής κρίσης έχουν προκαλέσει μεγάλη αναστάτωση στην οικονομική δραστηριότητα και ιδιαίτερα στον τραπεζικό τομέα, αναδεικνύεται η ιδιαίτερη βαρύτητα που πρέπει να έχει για το τραπεζικό σύστημα η πιστωτική αξιολόγηση των επιχειρήσεων με ορθότητα , πληρότητα και ακρίβεια, χρησιμοποιώντας χρηματοοικονομικά στοιχεία και χρηματοοικονομικούς δείκτες για τη διενέργεια ασφαλών προβλέψεων.

Τα κυριότερα από τα οικονομικά στοιχεία των επιχειρήσεων, που οριοθετούν την ομαλή λειτουργία τους και είναι κρίσιμο να λαμβάνονται υπόψη κατά τη διαδικασία πιστοληπτικής αξιολόγησης περιλαμβάνονται στον παρακάτω πίνακα:

ΚΡΙΣΙΜΑ ΣΗΜΕΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΟΜΑΛΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ		
A/A	ΓΕΓΟΝΟΣ	ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΗ - ΟΡΙΑ
1	Πωλήσεις	Αύξηση Πωλήσεων από προηγούμενη χρήση
2	Πάγιο Ενεργητικό	< 50% του Ενεργητικού
3	Κεφάλαιο Κίνησης	Να είναι Θετικό > 0
4	Μεταβολή Βραχυχρονίων υποχρεώσεων	Μεταβολή % βραχυχρονίων υποχρεώσεων να είναι μικρότερη από την μεταβολή % των πωλήσεων
5	Σχέση Εισπράξεων και Πληρωμών	Ο χρόνος Είσπραξης να είναι μικρότερος από τον χρόνο Πληρωμών
6	Αποθέματα	Ο χρόνος παραμονής των αποθεμάτων στην επιχείρηση να είναι μικρότερος των 180 ημερών
7	Κέρδη προ Αποσβέσεων	Να είναι θετικά
8	Κέρδη προ τόκων και φόρων	Να είναι θετικά
9	Κέρδη προ φόρων	Να είναι θετικά
10	Χρεωστικοί Τόκοι	Να απορροφούν λιγότερο από το 30% των Κερδών προ τόκων και φόρων
11	Βραχυπρόθεσμος Τραπεζικός Δανεισμός	Να καλύπτεται πλήρως από τα θεωρούμενα ως ρευστοποιήσιμα στοιχεία του Ενεργητικού
12	Λειτουργική Ταμειακή Ροή	Να είναι Θετική
13	Λειτουργική Ταμειακή Ροή σε σχέση με τα καθαρά Κέρδη	Η λειτουργική Ταμειακή Ροή να καλύπτει σε ποσοστό μεγαλύτερο του 50 % των καθαρών Κερδών μετά από φόρους.
14	Δείκτης Γενικής Ρευστότητας	> 1.5
15	Δείκτης Άμεσης Ρευστότητας	>1
16	Σχέση Ιδίων προς Ξένα Κεφάλαια	Να μην είναι μικρότερη του 33,3 %

Πίνακας 7 : Κρίσιμη Δείκτες για την ομαλή λειτουργία της Επιχείρησης.

Πηγή : Άρθρο Specisoft 11/2/2009 “Κρίσιμα σημεία αξιολόγησης επιχειρήσεων”

Είναι φανερό ότι οι εταιρικές δράσεις χαρακτηρίζονται από μεγάλο εύρος κινδύνων και μεγάλη ποικιλομορφία , όχι μόνο ως προς την οργανωτική τους δομή και τον τρόπο λογιστικής απεικόνισης των οικονομικών τους στοιχείων, αλλά και ως προς τον έλεγχο τους από τους ελεγκτές, γεγονός που δυσχεραίνει ιδιαίτερα την διαδικασία πιστωτικής αξιολόγησης που διενεργείται από τις Τράπεζες με σκοπό τη λήψη αποφάσεων δανειοδότησης.

Το γεγονός αυτό μπορεί να αμβλυνθεί με τη δημιουργία ανεξάρτητου οργανισμού , που θα έχει ως αποκλειστική αρμοδιότητα την πιστοληπτική αξιολόγηση των επιχειρήσεων, υπό την προϋπόθεση βέβαια ότι θα κατέχει την απαραίτητη τεχνογνωσία και θα ελέγχεται από τους εποπτικούς φορείς.

6.3. Η ΠΑΡΟΥΣΙΑ ΤΩΝ ΜΙΚΡΟΜΕΣΑΙΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

Το 99,8% των επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στην Ευρωπαϊκή ένωση (περίπου 23 εκατομμύρια επιχειρήσεις) απασχολούν λιγότερους από 250 εργαζόμενους και ο ετήσιος τζίρος τους δεν ξεπερνά τα 50 εκ. €, οπότε εντάσσονται στην κατηγορία των μικρομεσαίων επιχειρήσεων (ΜΜΕ).

Μάλιστα, σύμφωνα με στατιστικά στοιχεία της ΟΕCD, το 85% περίπου των Ευρωπαϊκών βιομηχανικών επιχειρήσεων απασχολούν λιγότερους από 20 εργαζόμενους.

Οι μικρομεσαίες ευρωπαϊκές επιχειρήσεις διενεργούν συνολικά το 99% των δραστηριοτήτων του συνόλου των ευρωπαϊκών επιχειρήσεων και απασχολούν πάνω από 100 εκ. πολίτες.

Ουσιαστικά, αποτελούν τη ραχοκοκαλιά της Ευρωπαϊκής οικονομίας (στατιστικά στοιχεία Ευρωπαϊκής Επιτροπής 2008).

Στην Ελλάδα δραστηριοποιούνται 850.000 ΜΜΕ , από τις οποίες οι 500.000 δεν χρησιμοποιούν κανένα τραπεζικό προϊόν.

Οι συγκρίσεις μεταξύ ΜΜΕ Ελλάδας και Ευρώπης αναδεικνύουν τις δυνατότητες ανάπτυξης της συγκεκριμένης τραπεζικής αγοράς στην Ελλάδα.

Αν υπολογίσει κανείς ότι ο μέσος δανεισμός μπορεί να ανέλθει στα 60.000 € ανά πελάτη, η αγορά αυτά έχει τη δυνατότητα να πλησιάσει τα 30 δις €.

Από δημοσιευμένες μελέτες συνάγεται ότι οι Ελληνικές ΜΜΕ κάνουν πολύ μικρότερη χρήση των ειδικών τραπεζικών προϊόντων (όπως όριο υπεραναλήψεων, χρηματοδοτική μίσθωση, factoring, μακροπρόθεσμα δάνεια) από τις αντίστοιχες Ευρωπαϊκές επιχειρήσεις.

Οι σημαντικότερες πηγές χρηματοδότησης των Μικρομεσαίων επιχειρήσεων είναι οι ταμειακές τους ροές, τα μη διανεμηθέντα κέρδη και ο τραπεζικός δανεισμός.

6.3.1. Πτωχεύσεις επιχειρήσεων στη Δυτική Ευρώπη

Πρόσφατα δόθηκε στη δημοσιότητα η ετήσια μελέτη “Insolvencies in Europe 2008/2009” που διενεργήθηκε με τη συμμετοχή των εταιριών – μελών της FEDERATION OF BUSINESS INFORMATION SERVICES (FEBIS)⁷ και με την τελική επιμέλεια της CREDITREFORM ECONOMIC RESEARCH UNIT , που εδρεύει στη Γερμανία.

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της παραπάνω μελέτης οι πτωχεύσεις επιχειρήσεων στη Δυτική Ευρώπη αυξήθηκαν κατά 10,9% το έτος 2008 σε σχέση με τις πτωχεύσεις επιχειρήσεων που σημειώθηκαν το έτος 2007, ανατρέποντας τη συνεχιζόμενη τάση μείωσης του αριθμού πτωχεύσεων επιχειρήσεων που σημειώθηκε την τελευταία τριετία (2005 – 2007).

Ο συνολικός αριθμός των επιχειρήσεων της Δυτικής Ευρώπης που πτώχευσαν το 2008 ανήλθε σε 150.240 έναντι 135.472 επιχειρήσεις , που πτώχευσαν το έτος 2007. Δηλαδή, το έτος 2008 σημειώθηκε αύξηση των πτωχεύσεων κατά 14.768 επιχειρήσεις.

Τα αποτελέσματα του δείκτη πτωχεύσεων (insolvency ratio) για κάθε μια από τις χώρες της Δυτικής Ευρώπης που συμμετείχαν στην παραπάνω μελέτη⁸ αποτυπώνονται στον παρακάτω πίνακα :

⁷ Μέλος της FEBIS είναι η εταιρία ICAP GROUP A.E. , που συμμετείχε στην διεξαγωγή της μελέτης “Insolvencies in Europe 2008/2009” , συγκεντρώνοντας και αναλύοντας τα στοιχεία των ελληνικών επιχειρήσεων.

⁸ Δημοσίευση των αποτελεσμάτων της ετήσιας μελέτης «Insolvencies in Europe 2008/2009 από την ICAP Group, 18 Μαρτίου 2009

ΧΩΡΕΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΠΤΩΧΕΥΣΕΩΝ ΑΝΑ 10.000 ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ
Ελλάδα	6
Ισπανία	7
Ιταλία	18
Πορτογαλία	40
Μεγάλη Βρετανία	76
Ιρλανδία	82
Γερμανία	96
Ολλανδία	103
Φινλανδία	107
Σουηδία	108
Ελβετία	113
Βέλγιο	115
Νορβηγία	142
Δανία	149
Γαλλία	215
Αυστρία	224
Λουξεμβούργο	233
Μέσος Όρος	108

Πίνακας 8 : Πτωχεύσεις επιχειρήσεων ανά χώρα

Πηγή : ICAP

Με βάση τα παραπάνω στοιχεία, η Ελλάδα και η Ισπανία βρίσκονται στις χαμηλότερες θέσεις του δείκτη πτωχεύσεων για το έτος 2008, αφού ο αριθμός των επιχειρήσεων που πτώχευσαν (ανά 10.000 επιχειρήσεις) ήταν 6 για την Ελλάδα και 7 για την Ισπανία.

Αντίθετα η Αυστρία και το Λουξεμβούργο το 2008 βρίσκονται στις υψηλότερες θέσεις του δείκτη πτωχεύσεων, αφού σημείωσαν αντίστοιχα 224 και 233 περιπτώσεις πτώχευσης ανά 10.000 επιχειρήσεις .

Παρόλα αυτά εκτιμάται ότι, για το επόμενο χρονικό διάστημα, η διεθνής οικονομική κρίση θα επηρεάσει έντονα και αρνητικά τις ελληνικές επιχειρήσεις και ιδιαίτερα αν ληφθεί υπόψη το γεγονός ότι :

- Η οικονομική κρίση και η αναταραχή που επικρατεί στον διεθνή χρηματοοικονομικό τομέα προβλέπεται ότι θα οδηγήσουν σε απότομη αύξηση των αριθμού των πτωχεύσεων σε όλη την Ευρώπη
- οι οικονομίες της Ισπανίας, Ιταλίας και Πορτογαλίας που έχουν κοινά χαρακτηριστικά με την ελληνική οικονομία παρουσιάζουν αύξηση των πτωχεύσεων επιχειρήσεων κατά το έτος 2008 της τάξεως του 139%, 29% και 5% αντίστοιχα έναντι των αντίστοιχων στοιχείων του έτους 2007 .

6.4. ΟΙ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ II ΣΤΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΤΩΝ ΜΙΚΡΟΜΕΣΑΙΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ.

Το ζήτημα της χρηματοδότησης των μικρομεσαίων επιχειρήσεων αποτέλεσε ένα από τα σημεία έντονης κριτικής των αρχικών κειμένων της Επιτροπής της Βασιλείας.

Υπό αυτό το πρίσμα, διαμορφώθηκε ένα ευνοϊκό πλαίσιο για τη στάθμιση των χορηγήσεων έναντι των μικρομεσαίων επιχειρήσεων τόσο στην τυποποιημένη μέθοδο όσο και στη μέθοδο των εσωτερικών διαβαθμίσεων.

Σημαντικός παράγοντας για την διαμόρφωση του ευνοϊκού αυτού πλαισίου ήταν το γεγονός ότι οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις αποτελούν τη συντριπτική πλειοψηφία των Ευρωπαϊκών επιχειρήσεων και έχουν υψηλό βαθμό εξάρτησης από την τραπεζική χρηματοδότηση.

Έτσι, τα Πιστωτικά Ιδρύματα που επιλέγουν την εφαρμογή της τυποποιημένης μεθόδου για τον υπολογισμό των κεφαλαιακών απαιτήσεων έναντι του πιστωτικού κινδύνου, σταθμίζουν τα ανοίγματα προς μικρομεσαίες επιχειρήσεις με συντελεστή στάθμισης 75% έναντι 100% που ίσχυε με βάση το προηγούμενο πλαίσιο, με την προϋπόθεση ότι πληρούνται οι προϋποθέσεις για την ένταξη των ανοιγμάτων αυτών

στην κατηγορία της λιανικής τραπεζικής. Αυτό μεταφράζεται σε μείωση του κόστους Ιδίων Κεφαλαίων για τις Τράπεζες και συνεπώς αντίστοιχη μείωση του κόστους χρηματοδότησης των ΜΜΕ.

Αντίθετα, στην περίπτωση που δεν πληρούνται οι προϋποθέσεις για να συμπεριληφθούν στο χαρτοφυλάκιο της λιανικής τραπεζικής, τα ανοίγματα προς μικρομεσαίες επιχειρήσεις σταθμίζονται με συντελεστή στάθμισης 100% ή με χαμηλότερο συντελεστή εφόσον υπάρχουν οι κατάλληλες εξασφαλίσεις και εγγυήσεις.

Η μεγάλη καινοτομία του νέου συμφώνου είναι η δυνατότητα χρήσης εσωτερικών υποδειγμάτων για τον υπολογισμό του πιστωτικού κινδύνου.

Η προσέγγιση των εσωτερικών διαβαθμίσεων, αντίθετα με τον αδρό προσδιορισμό των συντελεστών στάθμισης της τυποποιημένης προσέγγισης, παρέχει τη δυνατότητα πλήρους εξατομίκευσης του πιστωτικού κινδύνου ανά αντισυμβαλλόμενο .

Με την προσέγγιση των εσωτερικών διαβαθμίσεων παρέχονται στα Πιστωτικά Ιδρύματα δύο δυνατότητες μεταχείρισης των ανοιγμάτων τους προς ΜΜΕ:

A. να θεωρούνται ως ανοίγματα του χαρτοφυλακίου της λιανικής, εφόσον μεταξύ άλλων ισχύει η προϋπόθεση ότι τα ανοίγματα αυτά δεν παρακολουθούνται μεμονωμένα αλλά ως μέρος ενός χαρτοφυλακίου ανοιγμάτων με ομοειδή χαρακτηριστικά.

B. να θεωρούνται ως ανοίγματα έναντι επιχειρήσεων, εφόσον δεν είναι δυνατόν να ενταχθούν στο χαρτοφυλάκιο της λιανικής. Στην περίπτωση αυτή έχει διαμορφωθεί ειδικός συντελεστής στάθμισης για την προσαρμογή των κεφαλαιακών απαιτήσεων στο μέγεθος της εταιρείας (firm size adjustment) ανάλογα με το ύψος του κύκλου εργασιών της.

Η εφαρμογή των διατάξεων της Συνθήκης της Βασιλείας II, στο Χρηματοπιστωτικό Σύστημα, έχει επιφέρει σημαντικές αλλαγές στη συμπεριφορά και την πρακτική των Τραπεζών έναντι της χρηματοδότησης των Μικρών κυρίως και πολύ Μικρών Επιχειρήσεων σε διεθνές επίπεδο αλλά και στη χώρα μας.

Οι Τράπεζες διαμορφώνουν τα δανειακά τους χαρτοφυλάκια πλέον, εξετάζοντας μία σειρά από κριτήρια που προβλέπει η νέα Συνθήκη και αποσκοπούν στην ακριβέστερη μέτρηση του πιστωτικού κινδύνου που συνοδεύει τη χορήγηση τραπεζικών πιστώσεων στις ΜΜΕ.

Ο σκοπός των διατάξεων της Συνθήκης είναι αφενός η εξασφάλιση του Πιστωτικού Συστήματος έναντι των αδυναμιών αποπληρωμής των χορηγούμενων δανείων προς τις

επιχειρήσεις και αφετέρου η βελτίωση της πρόσβασης των επιχειρήσεων σε πηγές τραπεζικής χρηματοδότησης. Οι Τράπεζες είναι πλέον υποχρεωμένες να σχηματίζουν βαθμολογίες των ΜΜΕ – πελατών τους με βάση αξιολογική κλίμακα που στηρίζεται στη μέτρηση αυτών των κινδύνων. Τα χρησιμοποιούμενα κριτήρια είναι πλέον κοινά για όλα τα Πιστωτικά Ιδρύματα, ενώ αυτά διατηρούν τη δυνατότητα υιοθέτησης λιγότερο ή περισσότερο εξειδικευμένων μεθόδων αξιολόγησης των κινδύνων, με βάση τις τεχνολογικές υποδομές και την τεχνογνωσία που διαθέτουν.

Από την κατάταξη των ΜΜΕ σε αυτές τις αξιολογικές, βαθμολογικές κλίμακες εξαρτάται και η τιμολόγηση των οποία λαμβάνουν από την Τράπεζα, με την οποία συνεργάζονται, δηλαδή με τον τρόπο αυτό διαμορφώνεται το κόστος δανεισμού το οποίο αναλαμβάνουν για το δάνειο το οποίο λαμβάνουν.

Αξίζει να σημειωθούν οι σημαντικές ελλείψεις πηγών ακριβούς και έγκυρης πληροφόρησης για την οικονομική κατάσταση των ΜΜΕ, καθώς ειδικά στη χώρα μας οι δημοσιευμένες πληροφορίες αυτού του είδους για τις ΜΜΕ είναι ελάχιστες. Έτσι δεν είναι εφικτό ή πολύ εύκολο για μία Τράπεζα, να αξιολογήσει τα οικονομικά δεδομένα των ΜΜΕ – πελατών της σε σχέση με κλαδικούς δείκτες benchmarking, ώστε να εξαγάγει ασφαλή συμπεράσματα για μία σειρά από ζητήματα όπως :

- Η θέση της ΜΜΕ που εξετάζουν στην αγορά του κλάδου που δραστηριοποιείται
- η ανταγωνιστικότητα και το επίπεδο ικανότητας του management που ασκείται
- ο βαθμός λειτουργικής μόχλευσης
- η αποτελεσματικότητα των πρακτικών πιστωτικής πολιτικής που ακολουθούνται,
- οι επιπτώσεις που έχουν φαινόμενα εποχικότητας ή
- άλλα οικονομικά γεγονότα στη ζήτηση που διαμορφώνεται για τα προϊόντα της επιχείρησης, κ.λ.π.

Η ανεπάρκεια επομένως δημοσιευμένων, οικονομικών δεδομένων αυτής της μορφής, επιβάλλει στις Τράπεζες να αναζητούν αυτές τις πληροφορίες από τις ίδιες τις επιχειρήσεις, χωρίς να έχουν συχνά την δυνατότητα να τις διασταυρώσουν από άλλη αντικειμενική πηγή.

Οι ΜΜΕ αντιμετωπίζουν ήδη στο σύγχρονο κόσμο των επιχειρήσεων ένα διαρκώς μεταβαλλόμενο τεχνολογικό περιβάλλον, με την αύξηση (έμμεση ή και άμεση) του

εργατικού κόστους, τη μείωση της ανταγωνιστικότητας των προϊόντων τους καθώς και των περιθωρίων κερδοφορίας και την αντιμετώπιση προβλημάτων ρευστότητας. Παράλληλα σε αυτό το περιβάλλον είναι αναμενόμενο να αντιμετωπίσουν αρκετές δυσκολίες στην προσαρμογή τους με βάση την νέα πρακτική των Τραπεζών για την αξιολόγησή τους.

Οι ΜΜΕ επομένως πρέπει να έχουν την ικανότητα, αλλά και την ταχύτητα να ανταποκριθούν στα αιτήματα των Τραπεζών για την παροχή οικονομικής πληροφόρησης, έγκαιρα και αποτελεσματικά, δεδομένου ότι βαθμολογούνται όχι μόνο για την ακρίβεια αλλά και για την ταχύτητα παροχής των οικονομικών στοιχείων που ζητούνται. Πρέπει επομένως να διαθέτουν την εσωτερική δομή και οργάνωση, ώστε να αναζητούν, να εντοπίζουν, να επεξεργάζονται οικονομικά δεδομένα και λογιστικά γεγονότα και τελικά να συνθέτουν οικονομικές αναφορές προς τις Τράπεζες που τις ζητούν.

Οι Τράπεζες δεν περιορίζονται πλέον στην αναζήτηση πληροφοριών μόνο κατά το αρχικό στάδιο αξιολόγησης τους αιτήματος για δανεισμό από τις ΜΜΕ, αλλά ζητούν και επικαιροποίηση όλης της διαθέσιμης οικονομικής πληροφόρησης περιοδικά αλλά και γενικότερα όποτε το κρίνουν σκόπιμο. Οι ΜΜΕ που διαθέτουν υψηλού επιπέδου εσωτερική οργάνωση και υποδομές ανταποκρίνονται με μεγαλύτερη ταχύτητα και ακρίβεια στα αιτήματα των Τραπεζών, αφενός εξοικονομώντας οικονομικούς πόρους (μικρότερος αριθμός και λιγότερες ώρες απασχολούμενου προσωπικού σε χειρονακτική εργασία σύνθετων υπολογισμών, κλπ.) και αφετέρου επιτυγχάνοντας καλύτερη αξιολόγηση από τις Τράπεζες με αποτέλεσμα μικρότερο κόστος κτήσης δανειακών κεφαλαίων.

Εκτός από την απαραίτητη τεχνολογική και πληροφορική υποδομή που πρέπει να εξασφαλίζουν οι ΜΜΕ, το βασικότερο στοιχείο για να ανταποκριθούν στη νέα πραγματικότητα είναι η αλλαγή νοοτροπίας σε ένα βασικό ζήτημα.

Μέχρι σήμερα οι οικονομικές καταστάσεις χρησιμοποιούνταν κατά κύριο λόγο σαν εργαλείο φορολογικής διαχείρισης έναντι των υποχρεώσεων των ΜΜΕ. Με βάση τη νέα πραγματικότητα οι οικονομικές καταστάσεις αποτελούν εργαλεία ενεργούς και δυναμικής επιχειρησιακής στρατηγικής για την αξιολόγηση των επιχειρήσεων από τις Τράπεζες, ώστε να επιτυγχάνουν πρόσβαση σε κεφάλαια χαμηλότερου κόστους για τη λειτουργία τους και την υλοποίηση των επενδυτικών τους σχεδίων.

Στα πλαίσια του νέου χρηματοοικονομικού περιβάλλοντος που διαμορφώθηκε με την εφαρμογή της Συνθήκης της Βασιλείας II, τόσο οι Τράπεζες, όσο και οι ΜΜΕ καλούνται

να ανταποκριθούν άμεσα και με αποτελεσματικότητα, εάν επιθυμούν οι πρώτες να διατηρήσουν και να διευρύνουν την πελατεία τους και οι ΜΜΕ να ωφεληθούν εξασφαλίζοντας χαμηλότερο κόστος απόκτησης δανειακών κεφαλαίων.

Ο τεχνολογικός εκσυγχρονισμός με την υιοθέτηση σύγχρονων, εξειδικευμένων προϊόντων πληροφορικής και η αναβάθμιση των εσωτερικών διαδικασιών των ΜΜΕ, θα αποτελέσουν τα βασικά συγκριτικά πλεονεκτήματα για την αποτελεσματική και αποδοτική διαχείριση των σχέσεων τους με τις Τράπεζες.

Η επιμόρφωση των στελεχών των επιχειρήσεων και η εξοικείωση τους με τις νέες απαιτήσεις αξιολόγησης και τη χρήση καινοτόμων τεχνολογικών προγραμμάτων παροχής επιχειρησιακής πληροφόρησης, καθώς και η ανάπτυξη και βέλτιστη εφαρμογή χρηματοοικονομικών εργαλείων από τις επιχειρήσεις, θα πρέπει επίσης να αποτελούν άμεσες προτεραιότητες των επιχειρήσεων στη νέα πραγματικότητα που διαμορφώνεται στο χρηματοπιστωτικό σύστημα στη χώρα μας αλλά και διεθνώς.

Η πρόσβαση όμως σε φθηνή τραπεζική χρηματοδότηση συναρτάται άμεσα τόσο με το επίπεδο εταιρικής διακυβέρνησης των επιχειρήσεων, όσο και με τους οικονομικούς τους δείκτες (π.χ. P/E ratio, EPS, EBITDA), τις επενδύσεις σε υψηλή τεχνολογία και τη δια βίου εκπαίδευση και γενικότερα στην εφαρμογή των μοντέλων επιχειρηματικής αριστείας.

Αλλά, ο κρισιμότερος παράγοντας για την αποτελεσματικότητα της διαδικασίας πιστοληπτικής διαβάθμισης των επιχειρήσεων είναι η διασφάλιση της εγκυρότητας των οικονομικών τους στοιχείων.

Αυτό είναι δυνατόν να διασφαλισθεί πλήρως, μόνο για τις περιπτώσεις των επιχειρήσεων που έχουν υποχρέωση κατάρτισης και δημοσίευσης οικονομικών καταστάσεων σύμφωνα με τα ΔΠΧΠ και υπόκειται στον έλεγχο των ορκωτών λογιστών.

Οι Τράπεζες έχουν αναπτύξει έναν ιδιαίτερο προβληματισμό, ώστε να βρουν τρόπο που θα τους διασφαλίζει την εγκυρότητα των οικονομικών στοιχείων των επιχειρήσεων, που δεν έχουν υποχρέωση δημοσίευσης οικονομικών καταστάσεων σύμφωνα με τα ΔΠΧΠ και αποτελούν και την πλειοψηφία του τραπεζικού πελατολογίου.

Αυτό έχει ιδιαίτερη σημασία για τον ελληνικό χώρο, αν λάβουμε υπόψη ότι από το σύνολο των ελληνικών επιχειρήσεων μόνο το 5,9 % έχουν την υποχρέωση να δημοσιεύουν οικονομικές καταστάσεις που είναι αναγκαίες για την εκτίμηση της πιστοληπτικής ικανότητας των επιχειρήσεων.

Το γεγονός αυτό πρέπει να προβληματίσει έντονα τις ΜΜΕ, ώστε να προσαρμόσουν τα μοντέλα διοίκησης, οργάνωσης και λήψης αποφάσεων που εφαρμόζουν στις νέες απαιτήσεις και να συνεργάζονται με τα Πιστωτικά Ιδρύματα παρέχοντας όλες τις απαραίτητες πληροφορίες για την αντικειμενική αξιολόγηση της πιστοληπτικής τους ικανότητας, που είναι μια πολύπλοκη και δυναμική διαδικασία που προϋποθέτει τη διαρκή συνεργασία δανειοληπτών και Τραπεζών.

Επίσης, οι επιχειρήσεις που χαρακτηρίζονται ως συνεπείς στην αποπληρωμή των δανειακών τους υποχρεώσεων εκτιμούνται ιδιαίτερα θετικά, αφού πλέον ισχύει ο ιδιαίτερα αυστηρός ορισμός της αθέτησης υποχρέωσης, με βάση τον οποίο η καθυστέρηση αποπληρωμής των απαιτήσεων μεγαλύτερη από 3 μήνες, εκτός εξαιρέσεων, χαρακτηρίζεται ως αθέτηση, που έχει ως συνέπεια μεγαλύτερες κεφαλαιακές απαιτήσεις.

Επιπλέον, οι επιχειρήσεις που παρέχουν τις απαραίτητες εξασφαλίσεις και εγγυήσεις έχουν τη δυνατότητα να μειώνουν το επίπεδο πιστωτικού τους κινδύνου με συνέπεια να μειώνεται παράλληλα και το κόστος δανεισμού τους.

Οι κανόνες του Πυλώνα I της Βασιλείας II επηρεάζουν άμεσα, αλλά σε διαφορετικό βαθμό, κάθε είδος εταιρικής δράσης, αφού μέσω της διαδικασίας πιστοληπτικής αξιολόγησης, οι Τράπεζες κατά τη διαδικασία λήψης αποφάσεων δανειοδότησης των επιχειρήσεων πρέπει να συνεκτιμούν και να αξιολογούν όλους τους παραπάνω παράγοντες, που επηρεάζουν άμεσα την πιστωτική διαβάθμιση των υπό δανειοδότηση επιχειρήσεων και συνακόλουθα τους όρους δανεισμού τους.

Οι κανόνες του Πυλώνα III, είναι δυνατόν να επηρεάσουν τις Α.Ε. που καταρτίζουν οικονομικές καταστάσεις με βάση τα ΔΠΧΠ, αφού παρατηρείται μια τάση σύγκλιση των κανόνων του Πυλώνα III με το ΔΠΧΠ 7, υπό την έννοια ότι είναι δυνατόν να αποτελέσουν πρότυπο χρηματοοικονομικής πληροφόρησης, που οι Τράπεζες θα απαιτούν από τις επιχειρήσεις – πελάτες τους.

Οι επιδράσεις των Πυλώνων I και III της Βασιλείας II στις οικονομικές μονάδες, ανάλογα με τον τρόπο λογιστικής απεικόνισης των οικονομικών τους στοιχείων απεικονίζονται στον Πίνακα που ακολουθεί:

ΕΙΔΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΗ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΑΠΕΙΚΟΝΙΣΗ ΤΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ		ΕΠΙΔΡΑΣΕΙΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ II	
		ΠΥΛΩΝΑΣ I	ΠΥΛΩΝΑΣ III
ΑΝΩΝΥΜΕΣ ΕΤΑΙΡΙΕΣ	ΕΚΔΟΣΗ ΟΙΚΟΝ.ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ ΜΕ ΒΑΣΗ Δ.Π.Χ.Π.	√	√
	ΕΚΔΟΣΗ ΟΙΚΟΝ.ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ ΕΚΤΟΣ Δ.Π.Χ.Π. ΑΛΛΑ ΜΕ ΕΛΕΓΧΟ ΟΡΚΩΤΩΝ ΕΛΕΓΚΤΩΝ	√	
	ΕΚΔΟΣΗ ΟΙΚΟΝ.ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ ΕΚΤΟΣ Δ.Π.Χ.Π, ΜΕ ΕΛΕΓΧΟ ΛΟΓΙΣΤΩΝ Ν. 2190/20	√	
ΕΤΑΙΡΙΕΣ ΜΕ ΕΞΟΛΟΓΙΣΤΙΚΟ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ	ΤΗΡΗΣΗ ΒΙΒΛΙΩΝ Α΄ & Β΄ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΣ ΚΩΔΙΚΑ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ	√	

Πίνακας 9 : Επιδράσεις της Βασιλείας II στις οικονομικές μονάδες

Παράλληλα, η εφαρμογή της συνθήκης της Βασιλείας II έχει επιφέρει σημαντικές αλλαγές στη συμπεριφορά των Τραπεζών στο τομέα των δανειοδοτήσεων (lending behavior).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7

ΟΙ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ II ΣΤΗ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗ

7.1. Η ΣΥΝΘΗΚΗ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ II ΚΑΙ ΤΟ ΔΙΕΘΝΕΣ ΠΡΟΤΥΠΟ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ 7

Στη διεθνή κοινότητα αναπτύσσεται μια πλούσια βιβλιογραφία που σχετίζεται με τις ομοιότητες και τις διαφορές των πληροφοριών που πρέπει να γνωστοποιούν οι επιχειρήσεις με βάση το ΔΠΧΠ 7 και τη Συνθήκη της Βασιλείας II. Το ερευνητικό ενδιαφέρον έχουν προσελκύσει και οι ρυθμίσεις για τον υπολογισμό των προβλέψεων για ζημιές από επισφαλή δάνεια που θεσπίζονται από τη Βασιλεία II για την επάρκεια κεφαλαίων και το ΔΠΧΠ 7.

Ο βασικός σκοπός των κατευθυντήριων οδηγιών της Βασιλείας II και των αντίστοιχων οδηγιών των ΔΠΧΠ είναι να βελτιώσουν τη διαφάνεια των λειτουργιών των Τραπεζικών Ιδρυμάτων και να δημιουργήσουν έτσι μια στέρεα βάση πληροφοριών, η αξιοποίηση των οποίων θα βελτιώσει σημαντικά την ποιότητα των λαμβανομένων αποφάσεων από τις εποπτικές αρχές και την επενδυτική κοινότητα.

Οι επιχειρήσεις παροχής χρηματοοικονομικών υπηρεσιών πρέπει να παρουσιάζουν μια συνεπή εικόνα για τις γνωστοποιήσεις που υποχρεώνονται να δημοσιοποιούν με βάση το ΔΠΧΠ 7 και τον Πυλώνα III της Συνθήκης της Βασιλείας II.

Η αξιοποίηση των συνεργειών που παρέχονται από τις πιο πάνω σημαντικές ρυθμιστικές μεταρρυθμίσεις οδηγούν σε :

- α. μείωση του κόστους εφαρμογής των σχετικών κατευθυντήριων οδηγιών
- β. βελτίωση της εταιρικής διακυβέρνησης
- γ. ενίσχυση της εμπιστοσύνης προς τα οικονομικά μεγέθη της επιχείρησης και στη μείωση της αβεβαιότητας γι' αυτή.

Η συγκέντρωση πληροφοριών διαχείρισης κινδύνου χρήσιμων για την κατάρτιση αξιόπιστων οικονομικών καταστάσεων με βάση τα ΔΠΧΠ θα μπορούσε να αποτελέσει

το πρώτο βήμα για την εφαρμογή της Βασιλείας II για τις Τράπεζες και για τη Συνθήκη της «Φερεγγυότητας II» για τις ασφαλιστικές εταιρίες.

Τα δύο πλαίσια παροχής χρηματοοικονομικής πληροφόρησης σηματοδοτούν το τέλος της εποχής «μια τυποποιημένη μορφή πληροφόρησης ικανοποιεί όλες τις ανάγκες».

Παρά τις υφιστάμενες διαφορές στους σκοπούς των ΔΠΧΠ και των Εποπτικών Ρυθμιστικών Αρχών, παρατηρείται πρόσφατα μια αυξανόμενη σύγκλιση των κανόνων και οδηγιών τους καθώς οι εποπτικές αρχές και το συμβούλιο των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων IASB επιζητούν την ενίσχυση των συνεργειών και τη μείωση των τυχόν επικαλύψεων.

Το γεγονός αυτό βέβαια αποτέλεσε για τα Τραπεζικά Ιδρύματα μία πρόκληση και ταυτόχρονα μια ευκαιρία.

Οι κυρίαρχες απαιτήσεις των οικονομικών εκθέσεων της Εποπτείας των Τραπεζών και η διοίκηση του κινδύνου και των κεφαλαίων τους είναι διαρκώς αναπτυσσόμενες και συγκλίνουσες.

Ο πρώτος Πυλώνας της Βασιλείας II, όπως προαναφέρθηκε ισχυροποιεί τα ελάχιστα επίπεδα κεφαλαίων. Ο δεύτερος Πυλώνας ενθαρρύνει τις βελτιώσεις στη διαχείριση κινδύνων συνδέοντας τις απαιτήσεις των εποπτικών κεφαλαίων με τις εκτιμήσεις της Τράπεζας για την κεφαλαιακή επάρκεια και την επάρκεια και καταλληλότητα των δομικών στοιχείων του εσωτερικού ελέγχου. Οι μεταρρυθμίσεις του Πυλώνα III αποσκοπούν στην βελτίωση της πειθαρχίας της αγοράς με ενίσχυση της διαφάνειας των γνωστοποιήσεων για τους κινδύνους και τα ίδια κεφάλαια.

Το πλαίσιο της Βασιλείας II σηματοδοτεί μια επιταχυνόμενη απομάκρυνση από τους περιγραφικούς και περιορισμένου εύρους κανόνες, προς μια ευρύτερη προσέγγιση εποπτείας βασισμένη σε Αρχές και στον κίνδυνο, η οποία είναι προσανατολισμένη στις εκτιμήσεις της ίδιας της Τράπεζας και στη διαχείριση των κινδύνων της.

Οι Τράπεζες σύμφωνα με την Βασιλεία II έχουν το δικαίωμα να επιλέξουν για τον υπολογισμό των ελάχιστων κεφαλαιακών απαιτήσεων τη μέθοδο της Τυποποιημένης προσέγγισης, η οποία βασίζεται σε εξωτερική αξιολόγηση και στην προσέγγιση των εσωτερικών διαβαθμίσεων της IRB.

7.2. ΚΙΝΔΥΝΟΙ, ΣΥΝΘΗΚΗ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ II ΚΑΙ ΔΠΧΠ

Τα ΔΠΧΠ αποτελούν τη βάση για την σύνδεση της αξίας των στοιχείων ενεργητικού και του κινδύνου με το οικονομικό κεφάλαιο των Τραπεζών.

Οι γνωστοποιήσεις για τις αξίες των Χρηματοοικονομικών μέσων, σύμφωνα με το ΔΠΧΠ 7 πρέπει να είναι αναλυτικές και μεγάλης έκτασης στην περίπτωση κατά την οποία η ακριβοδίκαιη αξία τους δε μπορεί να μετρηθεί με αξιοπιστία. Πιο συγκεκριμένα δεν απαιτούνται, σύμφωνα με την § 29 του ΔΠΧΠ 7, γνωστοποιήσεις στην εύλογη (ακριβοδίκαιη) αξία :

(α) όταν η λογιστική αξία είναι ένας λογικός κατά εκτίμηση υπολογισμός της εύλογης αξίας, για παράδειγμα, για χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία όπως βραχυπρόθεσμες εμπορικές απαιτήσεις και πληρωτέοι λογαριασμοί

(β) για μια επένδυση σε συμμετοχικούς τίτλους για τους οποίους δεν υπάρχουν χρηματιστηριακές τιμές σε ενεργό αγορά, ή σε παράγωγα συνδεδεμένα με τέτοιους συμμετοχικούς τίτλους, η οποία επιμετράται στο κόστος βάσει του ΔΛΠ 39 διότι η εύλογη αξία της δεν μπορεί να επιμετρηθεί με αξιοπιστία ή

(γ) για μια σύμβαση που περιλαμβάνει ένα στοιχείο προαιρετικής συμμετοχής (όπως περιγράφεται στο ΔΠΧΠ 4), εάν η εύλογη αξία του στοιχείου αυτού δεν μπορεί να επιμετρηθεί με αξιοπιστία.

Σε ότι αφορά τις ποιοτικές γνωστοποιήσεις που σχετίζονται με κάθε είδος κινδύνου που απορρέει από χρηματοοικονομικά μέσα, η οικονομική οντότητα (Τράπεζα) σύμφωνα με την παράγραφο 33 του ΔΠΧΠ 7, γνωστοποιεί:

(α) την έκθεσή της σε κινδύνους και τον τρόπο με τον οποίο προκύπτουν

(β) τους στόχους, τις πολιτικές και διαδικασίες διαχείρισης κινδύνου και τις μεθόδους επιμέτρησης του κινδύνου που εφαρμόζονται και

(γ) οποιεσδήποτε αλλαγές στα στοιχεία α) και β) από την προηγούμενη περίοδο.

Οι ποσοτικές γνωστοποιήσεις για κάθε είδος κινδύνου που απορρέει από χρηματοοικονομικά μέσα μιας οικονομικής οντότητας πρέπει να γίνουν διακεκριμένα για:

- Πιστωτικό κίνδυνο

- Κίνδυνο ρευστότητας
- Κίνδυνο αγοράς

Για κάθε έναν από τους κινδύνους αυτούς , αλλά και για άλλα στοιχεία του Ισολογισμού των Επιχειρήσεων σημειώνονται τα εξής:

1. Πιστωτικός κίνδυνος

Για κάθε κατηγορία χρηματοοικονομικού μέσου, η οικονομική οντότητα γνωστοποιεί:

(α) το αντιπροσωπευτικό μέγεθος της μέγιστης έκθεσής της σε πιστωτικό κίνδυνο κατά την ημερομηνία αναφοράς χωρίς να λαμβάνονται υπόψη οι εξασφαλίσεις που έχει λάβει ή άλλες πιστωτικές αναβαθμίσεις (π.χ. συμφωνίες συμψηφισμού που δεν ικανοποιούν τα κριτήρια συμψηφισμού σύμφωνα με το ΔΛΠ 32)

(β) όσον αφορά το γνωστοποιούμενο στο σημείο α) ποσό, περιγραφή των εξασφαλίσεων που έχουν ληφθεί καθώς και άλλων πιστωτικών αναβαθμίσεων

(γ) πληροφορίες σχετικά με την πιστωτική ποιότητα των χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων που δεν είναι σε καθυστέρηση ή απομειωμένα, και

(δ) τη λογιστική αξία των χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων που θα ήταν σε καθυστέρηση ή απομειωμένα και τα οποία έχουν αποτελέσει αντικείμενο αναδιαπραγμάτευσης.

2. Χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία σε καθυστέρηση ή περιουσιακά στοιχεία που έχουν υποστεί απομείωση αξίας.

Για κάθε κατηγορία χρηματοοικονομικού μέσου, η οικονομική οντότητα γνωστοποιεί:

(α) ανάλυση της ηλικίας των χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων που ήταν σε καθυστέρηση αλλά όχι απομειωμένα κατά την ημερομηνία αναφοράς

(β) ανάλυση των χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων που προσδιορίζονται σε μεμονωμένη βάση ως απομειωμένα κατά την ημερομηνία αναφοράς, περιλαμβανομένων των παραγόντων τους οποίους η οικονομική οντότητα έλαβε υπόψη για να τα χαρακτηρίσει απομειωμένα και

(γ) όσον αφορά τα ποσά που γνωστοποιούνται με βάση τα στοιχεία α) και β), περιγραφή των εξασφαλίσεων που έχει λάβει η οικονομική οντότητα, καθώς και των

άλλων πιστωτικών ενισχύσεων, με εκτίμηση της εύλογης αξίας τους, εάν αυτό είναι εφικτό.

3. Ληφθείσες εξασφαλίσεις και άλλες πιστωτικές αναβαθμίσεις.

Όταν στην οικονομική οντότητα περιέρχονται κατά την περίοδο χρηματοοικονομικά ή μη χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία είτε με την απόκτηση της κυριότητας παρασχεθεισών εξασφαλίσεων είτε με την ενεργοποίηση άλλων πιστωτικών διασφαλίσεων (π.χ. εγγυήσεις), και τα υπόψη περιουσιακά στοιχεία πληρούν τα κριτήρια αναγνώρισης άλλων προτύπων, η οικονομική οντότητα γνωστοποιεί:

(α) τη φύση και τη λογιστική αξία των αποκτηθέντων περιουσιακών στοιχείων και
(β) όταν τα περιουσιακά αυτά στοιχεία δεν είναι άμεσα μετατρέψιμα σε μετρητά, τις πολιτικές που ακολουθεί για τη διάθεση τέτοιων περιουσιακών στοιχείων ή για τη χρησιμοποίησή τους στις δραστηριότητές της.

4. Κίνδυνος ρευστότητας

Η οικονομική οντότητα γνωστοποιεί:

(α) ανάλυση ληκτότητας χρηματοοικονομικών υποχρεώσεων που δείχνει τις συμβατικές οφειλές που απομένουν και
(β) περιγραφή του τρόπου με τον οποίο διαχειρίζεται τον κίνδυνο ρευστότητας που ενέχει το στοιχείο

5. Κίνδυνος αγοράς

Η οικονομική οντότητα για τους κινδύνους αγοράς υποχρεούται να γνωστοποιεί τα κάτωθι, εκτός εάν συμμορφώνεται με την παράγραφο 41 των ΔΠΧΠ, όπως παρακάτω:

(α) ανάλυση ευαισθησίας για κάθε είδος κινδύνου αγοράς στον οποίο είναι εκτεθειμένη κατά την ημερομηνία αναφοράς, που δείχνει τις επιπτώσεις στα αποτελέσματα και τα ίδια κεφάλαια της οικονομικής οντότητας από λογικά πιθανές την ημερομηνία εκείνη μεταβολές της σχετικής μεταβλητής κινδύνου
(β) τις μεθόδους και παραδοχές που χρησίμευσαν για την κατάρτιση της ανάλυσης ευαισθησίας, και
(γ) τις μεταβολές, σε σχέση με την προηγούμενη περίοδο, στις μεθόδους και τις παραδοχές που χρησιμοποιήθηκαν, καθώς και τους λόγους για τις μεταβολές αυτές.

Όταν η οικονομική οντότητα καταρτίζει ανάλυση ευαισθησίας, όπως ο κίνδυνος αξίας χαρτοφυλακίου, που αντικατοπτρίζει τις αλληλεξαρτήσεις μεταξύ μεταβλητών κινδύνου

(π.χ. επιτόκια και συναλλαγματικές ισοτιμίες) και την χρησιμοποιεί για τη διαχείριση χρηματοοικονομικών κινδύνων, δύναται να χρησιμοποιεί την εν λόγω ανάλυση ευαισθησίας για την κατάρτιση των ΔΠΧΠ.

Η οικονομική οντότητα γνωστοποιεί, επίσης:

(α) επεξήγηση της μεθόδου που χρησιμοποίησε για την κατάρτιση της ανάλυσης ευαισθησίας, καθώς και των κυριότερων παραμέτρων και παραδοχών στα οποία βασίζονται τα παρεχόμενα δεδομένα και

(β) επεξήγηση του στόχου της χρησιμοποιηθείσας μεθόδου και των τυχόν περιορισμών που μπορεί να έχουν ως αποτέλεσμα να μην αντικατοπτρίζουν πλήρως οι πληροφορίες την εύλογη αξία των υπόψη περιουσιακών στοιχείων και υποχρεώσεων.

Οι ποιοτικές και ποσοτικές γνωστοποιήσεις παρέχουν μια συνοπτική εικόνα για τα χρηματοοικονομικά μέσα της οντότητας και για την έκθεση στους κινδύνους από τη χρήση τους.

Το Συμβούλιο Διεθνών Λογιστικών Προτύπων (IASB) άρχισε να αναγνωρίζει τον κίνδυνο ως ένα ζωτικό και αναπόσπαστο στοιχείο των ΔΠΧΠ για την κατάρτιση των οικονομικών καταστάσεων. Το Συμβούλιο κινείται προς την κατεύθυνση αυτή με δύο τρόπους.

Πρώτον με τη διεύρυνση του σκοπού των γνωστοποιήσεων και δεύτερον με τη διασφάλιση ότι αυτό που απεικονίζεται με τις οικονομικές καταστάσεις αντικατοπτρίζει τις πληροφορίες που χρησιμοποιούνται από τη Διοίκηση.

Από τη μελέτη του ΔΠΧΠ 7 και της Βασιλείας II προκύπτει ότι υπάρχουν μεταξύ τους σημαντικές επικαλύψεις. Πιο συγκεκριμένα, τα ποιοτικά χαρακτηριστικά των γνωστοποιήσεων για τον πιστωτικό κίνδυνο και για τον κίνδυνο αγοράς μεταξύ των ΔΠΧΠ και της Βασιλείας II μπορεί να ευθυγραμμισθούν .

Για παράδειγμα οι απαιτήσεις για τη γνωστοποίηση των πολιτικών και των διαδικασιών διαχείρισης κινδύνων είναι συγκρίσιμες Υπάρχουν επίσης αρκετές επικαλύψεις και για τις ποσοτικές γνωστοποιήσεις όπως είναι για παράδειγμα οι αναλύσεις της έκθεσης σε πιστωτικό κίνδυνο.

Το ΔΠΧΠ 7 ενοποιεί τις απαιτήσεις γνωστοποίησης του ΔΛΠ 30 και ΔΛΠ 32 και καθορίζει νέες απαιτήσεις δημιουργώντας ένα και μοναδικό πρότυπο γνωστοποιήσεων για τα χρηματοοικονομικά μέσα. Ταυτόχρονα με τη δημοσίευση του ΔΠΧΠ 7 έγινε και

μια τροποποίηση στο ΔΛΠ 1 , η οποία σχετίζεται με τις γνωστοποιήσεις για τη διαχείριση του κεφαλαίου.

Η ανάγκη για ανάπτυξη αποτελεσματικών και κατάλληλων μεθοδολογιών αντιμετώπισης των κινδύνων είναι επιτακτική και άμεση

Στη Μεγάλη Βρετανία πρόσφατα ένας πρώην Υπουργός Οικονομίας ζήτησε από τη Βουλή των Λόρδων να κινηθεί η διαδικασία εναντίον των ορκωτών Ελεγκτών Λογιστών για πλημμελή άσκηση των καθηκόντων τους. Πιο συγκεκριμένα δήλωσε : « όταν πριν εικοσιπέντε χρόνια χρεοκόπησε η Τράπεζα των J & M, εξουσιοδότησα την Τράπεζα της Αγγλίας να κινηθεί εναντίον των Ορκωτών Ελεγκτών Λογιστών και πράγματι νίκησα» (Jetsam 2009)

Στον Πίνακα που ακολουθεί παρουσιάζεται η εναλλακτική οριοθέτηση των κινδύνων , σύμφωνα με το πλαίσιο της Βασιλείας II και το πλαίσιο των ΔΠΧΠ.

ΟΡΟΙ	ΟΡΙΣΜΟΣ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΑ ΔΠΧΠ	ΟΡΙΣΜΟΣ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ II
Πιστωτικός κίνδυνος	Ο κίνδυνος ένα από τα μέρη ενός χρηματοοικονομικού μέσου να προκαλέσει οικονομική ζημία στο άλλο μέρος αθετώντας μια δέσμευσή του.	Πιστωτικός κίνδυνος αντισυμβαλλομένου (counterparty credit risk - CCR) είναι ο κίνδυνος ζημίας σε περίπτωση που ο αντισυμβαλλόμενος δεν εκπληρώσει σε μια συναλλαγή τις υποχρεώσεις του πριν από τον οριστικό διακανονισμό των χρηματορροών της συναλλαγής και η συναλλαγή έχει θετική αξία. (ΠΔΤΕ 2594/07)
Λειτουργικός κίνδυνος		Ο κίνδυνος επέλευσης ζημιών οφειλόμενων είτε στην ανεπάρκεια ή στην αστοχία εσωτερικών διαδικασιών, φυσικών προσώπων και συστημάτων είτε σε εξωτερικά γεγονότα, ο οποίος περιλαμβάνει και το νομικό κίνδυνο. (Ν. 3601/2007)
Συναλλαγματικός κίνδυνος	Ο κίνδυνος η εύλογη αξία ή οι μελλοντικές ταμιακές ροές ενός χρηματοοικονομικού μέσου να παρουσιάσουν διακυμάνσεις εξαιτίας μεταβολών στις ισοτιμίες ξένου συναλλάγματος.	
Κίνδυνος επιτοκίου	Ο κίνδυνος η εύλογη αξία ή οι μελλοντικές ταμιακές ροές ενός χρηματοοικονομικού μέσου να παρουσιάσουν διακυμάνσεις εξαιτίας μεταβολών στα επιτόκια της αγοράς.	Είναι ο κίνδυνος της έκθεσης των οικονομικών συνθηκών μιας Τράπεζας ενάντια σε διακυμάνσεις των επιτοκίων. «Interest rate risk is the exposure of a bank's financial condition to adverse movements in interest rates»

		<i>BIS</i>
Κίνδυνος ρευστότητας	Ο κίνδυνος να αντιμετωπίσει η οικονομική οντότητα δυσκολίες στην εκπλήρωση δεσμεύσεων συνδεδεμένων με χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις.	Ως κίνδυνος ρευστότητας των Πιστωτικών Ιδρυμάτων ορίζεται η αδυναμία τους να καλύψουν τις υποχρεώσεις τους καθώς λήγουν, με κόστος σε λογικά επίπεδα. Αυτός ο ορισμός συνήθως αναφέρεται ως «κίνδυνος αναχρηματοδότησης», υπάρχει όμως και μία άλλη διάσταση του κινδύνου ρευστότητας ο οποίος αναφέρεται ως «κίνδυνος ρευστότητας αγοράς». Ο κίνδυνος ρευστότητας αγοράς μπορεί να περιγραφεί ως ο κίνδυνος όπου μία θέση δεν μπορεί να ρευστοποιηθεί εύκολα ή/και άμεσα χωρίς να έχει σημαντική επίπτωση στην αγοραία αξία της λόγω χαμηλού βάθους ή αναταραχής της αγοράς. (ΠΔΤΕ 2614/2009)
Πληρωτέα δάνεια	Τα πληρωτέα δάνεια αποτελούν χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις, διαφορετικές από τους βραχυπρόθεσμους εμπορικούς πληρωτέους λογαριασμούς υπό κανονικούς πιστωτικούς όρους.	
Κίνδυνος αγοράς	Ο κίνδυνος η εύλογη αξία ή οι μελλοντικές ταμιακές ροές ενός χρηματοοικονομικού μέσου να παρουσιάσουν διακυμάνσεις εξαιτίας μεταβολών στις τιμές της αγοράς. Ο κίνδυνος αγοράς περιλαμβάνει τρία	Είναι ο κίνδυνος να επέλθουν ζημιές από θέσεις στα εντός και εκτός ισολογισμού στοιχεία που εγείρονται από διακυμάνσεις στις τιμές αγοράς , συμπεριλαμβανομένων της μεταβολής των επιτοκίων, του συναλλάγματος και

	είδη κινδύνου: κίνδυνος επιτοκίου, συναλλαγματικός κίνδυνος, και άλλοι κίνδυνοι τιμών.	της αξίας των μετοχών. «Market risk is the risk of losses in on and off balance- sheet positions arising from movements in market prices, including interest rates, exchange rates and equity values». <i>BIS</i>
Άλλοι κίνδυνοι τιμών	Ο κίνδυνος η εύλογη αξία ή οι μελλοντικές ταμιακές ροές ενός χρηματοοικονομικού μέσου να παρουσιάσουν διακυμάνσεις εξαιτίας μεταβολών στις τιμές της αγοράς (διαφορετικών από εκείνες που συνδέονται με τον κίνδυνο επιτοκίου ή τον συναλλαγματικό κίνδυνο) ανεξάρτητα από το εάν οι μεταβολές αυτές οφείλονται σε παράγοντες που αφορούν ειδικά το συγκεκριμένο χρηματοοικονομικό μέσο ή τον εκδότη του, ή σε παράγοντες που αφορούν όλα τα παρεμφερή χρηματοοικονομικά μέσα που αποτελούν αντικείμενο διαπραγμάτευσης στην αγορά	
Ποσό σε καθυστέρηση	Ένα χρηματοοικονομικό περιουσιακό στοιχείο είναι σε καθυστέρηση (ληξιπρόθεσμο) όταν ένας αντισυμβαλλόμενος δεν έχει πραγματοποιήσει μια πληρωμή κατά τον συμβατικά καθορισμένο χρόνο.	Ως «Αθέτηση Υποχρέωσης» πιστούχου ορίζεται η επέλευση ενός ή και των δύο από τα παρακάτω γεγονότα: α. Το Πιστωτικό Ίδρυμα θεωρεί ότι ο πιστούχος είναι ευλόγως πιθανό να μην εκπληρώσει στο σύνολό τους τις υποχρεώσεις πληρωμών προς το Πιστωτικό Ίδρυμα ή οποιαδήποτε εταιρεία του Ομίλου στον οποίο ανήκει το Πιστωτικό Ίδρυμα. β. Ο πιστούχος έχει εμφανίσει

		ουσιαστική καθυστέρηση άνω των 90 ημερών στην αποπληρωμή κάποιας εκ των υποχρεώσεων του προς το Πιστωτικό Ίδρυμα ή οποιαδήποτε εταιρεία του Ομίλου στον οποίο ανήκει. Οι μέρες καθυστέρησης για τον ορισμό μιας υποχρέωσης σε αθέτηση καθορίζονται σε 180 στις παρακάτω περιπτώσεις: α) ο πιστούχος είναι Δημόσιος Οργανισμός ή Δημόσια Επιχείρηση (υπό προϋποθέσεις), β) σε ανοίγματα λιανικής τραπεζικής, τα οποία καλύπτονται με ακίνητα που χρησιμοποιούνται ή πρόκειται να χρησιμοποιηθούν ως κατοικίες, έναντι πιστούχων που είναι κάτοικοι Ελλάδας <i>ΠΔΤΕ 2589/2007</i>

Πίνακας 10 : Εναλλακτική Οριοθέτηση των κινδύνων

7.3. ΔΙΑΦΟΡΕΣ ΜΕΤΑΞΥ ΣΥΝΘΗΚΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ II ΚΑΙ ΔΠΧΠ

Ο σκοπός του ΔΠΧΠ 7 είναι η θέσπιση ενός πλαισίου με βάση το οποίο καλούνται οι οικονομικές μονάδες να περιλάβουν στις οικονομικές τους καταστάσεις γνωστοποιήσεις οι οποίες θα καταστήσουν τους χρήστες των πληροφοριών αυτών ικανούς να αξιολογήσουν τη φύση και την έκταση των κινδύνων που απορρέουν από χρηματοοικονομικά μέσα στους οποίους είναι εκτεθειμένη η οικονομική οντότητα κατά τη διάρκεια της λογιστικής περιόδου και κατά την ημερομηνία λήξης της καθώς και τον τρόπο με τον οποίο η οντότητα διαχειρίζεται τους κινδύνους αυτούς.

Τα ΔΠΧΠ εφαρμόζονται σε όλες τις οικονομικές μονάδες και όχι μόνο σε ομίλους που δημοσιεύουν ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις, αλλά και σε θυγατρικές οι οποίες έχουν υιοθετήσει τα ΔΠΧΠ. Βέβαια το ΔΠΧΠ 7 είναι περισσότερο κατάλληλο για τα χρηματοοικονομικά ιδρύματα παρά σε μονάδες εκτός του χρηματοοικονομικού τομέα.

Μεταξύ του ΔΠΧΠ 7 και του Πυλώνα ΙΙΙ υπάρχουν και διαφορές. Ο Πυλώνας ΙΙΙ δεν καλύπτει τον κίνδυνο ρευστότητας, ενώ το ΔΠΧΠ 7 δεν καλύπτει το λειτουργικό κίνδυνο.

Δυσδιάκριτες διαφορές υπάρχουν επίσης και στο χώρο των ποσοτικών γνωστοποιήσεων. Για παράδειγμα, οι γνωστοποιήσεις για την ανάλυση του πιστωτικού κινδύνου με βάση το ΔΠΧΠ 7 πρέπει να γίνονται κατά κατηγορία χρηματοοικονομικού μέσου, ενώ σύμφωνα με τον Πυλώνα ΙΙΙ πρέπει να γίνεται κατά κατηγορία έκθεσης σε κίνδυνο. Διαφορές υπάρχουν επίσης και μεταξύ των στόχων των δύο πλαισίων. Έτσι ενώ τα ΔΠΧΠ επιχειρούν να διασφαλίσουν ότι οι οικονομικές καταστάσεις απεικονίζουν με επάρκεια τις καταχωρηθείσες ζημιές κατά την ημερομηνία του Ισολογισμού, ο στόχος της Βασιλείας ΙΙ είναι να διασφαλίσει ότι η Τράπεζα έχει σχηματίσει τις αναγκαίες προβλέψεις ή διαθέτει τα απαραίτητα κεφάλαια για να αντιμετωπίσει αναμενόμενες αλλά και μη αναμενόμενες ζημιές.

Μια άλλη διαφορά έχει να κάνει με το γεγονός ότι ενώ η Βασιλεία ΙΙ χρησιμοποιεί στατιστικά μοντέλα για τον υπολογισμό των αναμενόμενων ζημιών, τα ΔΠΧΠ αν και επιτρέπουν τη χρησιμοποίηση στατιστικών μοντέλων, απαιτούν την ύπαρξη ενός εναύσματος πριν τη χρησιμοποίηση των μοντέλων. Το ΔΛΠ 39 ορίζει ρητά ότι οι ζημιές που αναμένεται να πραγματοποιηθούν ως αποτέλεσμα μελλοντικών γεγονότων, ανεξάρτητα από την πιθανότητα επέλευσής τους, δεν αναγνωρίζονται.

Η απόφαση της συνθήκης της Βασιλείας ΙΙ να εγκαταλείψει τις αναμενόμενες ζημιές επηρεάστηκε σε μεγάλο βαθμό από αντίληψη ότι οι προβλέψεις πρέπει να αντικατοπτρίζουν τις αναμενόμενες ζημιές από πιστώσεις ενώ το κεφάλαιο θα πρέπει να αντικατοπτρίζει κάθε απρόβλεπτη ζημιά που μπορεί να πραγματοποιηθεί.

Οι προβλέψεις που υπολογίζονται με βάση τα ΔΠΧΠ δημιουργούνται για να καλύψουν τις πραγματοποιούμενες ζημιές.

Οι Τράπεζες θα πρέπει να συγκρίνουν την αναμενόμενη ζημιά όπως αυτή υπολογίζεται σύμφωνα με τη Βασιλεία ΙΙ με το συνολικό ποσό των δημιουργηθέντων προβλέψεων. Το ποσό κατά το οποίο οι αναμενόμενες ζημιές είναι μεγαλύτερες από τις προβλέψεις πρέπει να αφαιρεθεί από το κεφάλαιο.

Οι διαφορές αυτές θα πρέπει να αναλυθούν και να διαχειρίζονται με προσοχή αν οι Τράπεζες επιθυμούν να συγκεράσουν τα δύο πιο πάνω πλαίσια γνωστοποιήσεων.

Οι ομάδες Διαχείρισης Κινδύνων, Εποπτείας των Τραπεζών, Χρηματοοικονομικής Λογιστικής και Σχέσεων με τους Μετόχους θα πρέπει να συνεργασθούν στενά προκειμένου να μεγιστοποιήσουν τις συνέργειες μεταξύ ΔΠΧΠ και Βασιλείας II.

Κατ' αρχήν οι ομοιότητες μεταξύ των γνωστοποιήσεων των ΔΠΧΠ και Βασιλείας II παρέχουν έδαφος για εναρμόνιση και σύγκλιση. Στην πράξη βέβαια το εγχείρημα αυτό πρέπει να γίνει με προσοχή και επιμέλεια.

Η συμφωνία των δύο πιο πάνω πλαισίων μπορεί να προϋποθέτει ουσιαστικές προσαρμογές των δεδομένων. Ένα σημαντικό βήμα προς αυτή την κατεύθυνση είναι η δημιουργία μιας κεντρικής βάσης δεδομένων από την οποία θα απορρέουν όλες οι γνωστοποιήσεις για τους κινδύνους και τις χρηματοοικονομικές πληροφορίες.

Τα Χρηματοοικονομικά Μέσα με αναφορά τη δομή και το περιεχόμενο του Ελληνικού Γενικού Λογιστικού Σχεδίου, καλύπτουν :

- Ένα μεγάλο μέρος του λογαριασμού 18 για τις συμμετοχές και τις μακροπρόθεσμες απαιτήσεις
- Ένα πολύ μεγάλο μέρος των απαιτήσεων της Ομάδας 3 συμπεριλαμβανομένων των χρεογράφων και των διαθεσίμων.
- Ένα σημαντικό μέρος των μακροπρόθεσμων και βραχυπρόθεσμων υποχρεώσεων και
- Στοιχεία της καθαρής θέσης της επιχείρησης.

Οι οικονομικές επιπτώσεις της πιστωτικής κρίσης επηρέασαν τους χρηματοοικονομικούς οργανισμούς ολόκληρου του πλανήτη ως ένα αποτέλεσμα της αυξημένης συστημικής διασύνδεσης της παγκόσμιας οικονομίας.

Ο Πυλώνας 2 της Βασιλείας II, σε μια προσπάθεια να συλλάβει την έκθεση των Τραπεζών στους παγκόσμια διαχεόμενους κινδύνους απαιτεί από τις Τράπεζες να πραγματοποιούν για να αποκαλύπτουν δοκιμασίες αντοχής και σπάνια αλλά ευλογοφανή ακραία γεγονότα.

Το πρόβλημα βέβαια που δημιουργείται είναι ότι ενώ τα πλαίσια της Βασιλείας II και του ΔΠΧΠ 7 θεσπίζουν αρκετές γνωστοποιήσεις για τα χρηματοοικονομικά μέσα στερούνται οδηγιών αλλά και μεθοδολογικών αρχών με τις οποίες θα μπορούσε να θεμελιωθεί η ενσωμάτωση της αποτίμησης των στοιχείων του ενεργητικού, της μέτρησης του συστημικού κινδύνου και του υπολογισμού του οικονομικού κεφαλαίου.

Η μεθοδολογική αυτή έλλειψη είχε ως αποτέλεσμα τα σημαντικότερα Τραπεζικά Ιδρύματα να έχουν υιοθετήσει την προσέγγιση υπεραπλουστευμένων συναρτησιακών μεταβλητών.

Η προσέγγιση αυτή έχει το πλεονέκτημα της εύκολης κατανόησης. Η πραγματικότητα που βιώνουμε όλοι σήμερα με την παρατεταμένη κατάσταση στις κεφαλαιαγορές, τη δημιουργία Τραπεζών προβληματικού χαρτοφυλακίου, την παρουσία σύνθετων Χρηματοπιστωτικών Μέσων αποτελούν συνθήκες που οδηγούν στην εκτίμηση ότι η αποτίμηση των στοιχείων του ενεργητικού και η συνθετότητα των ιδίων κεφαλαίων των Τραπεζών είναι προβλήματα τα οποία θα επιζητούν λύση για πολλά ακόμη χρόνια.

Η συνάντηση χρηματοοικονομικής σταθερότητας (2008) πρότεινε την ανάληψη συγκεκριμένων δράσεων στις ακόλουθες πέντε περιοχές :

1. Ενδυνάμωση μιας συντηρητικής εποπτείας και επίβλεψης των κεφαλαίων, της ρευστότητας και της διαχείρισης κινδύνου
2. Ενίσχυση της διαφάνειας και των μεθόδων και κανόνων αποτίμησης
3. Μεταβολές στο ρόλο και στις χρήσεις της διαβάθμισης της πιστοληπτικής ικανότητας
4. Ενδυνάμωση της ευαισθησίας και της ανταπόκρισης των ρυθμιστικών και εποπτικών αρχών στους κινδύνους
5. Ρωμαλέες διευθετήσεις για την αντιμετώπιση ακραίων φαινομένων στο χρηματοοικονομικό σύστημα.

Οι αδυναμίες των γνωστοποιήσεων που παρέχουν στο κοινό τα χρηματοοικονομικά Ιδρύματα έχουν διαβρώσει σημαντικά την εμπιστοσύνη της αγοράς κατά την πρόσφατη παγκόσμια οικονομική κρίση.

Σύμφωνα με το συμβούλιο των διεθνών λογιστικών προτύπων παρατηρείται μια αυξανόμενη πίεση στις οικονομικές μονάδες να χρησιμοποιούν την κρίση τους προκειμένου να αντικατοπτρίζουν τη σχετική σημαντικότητα των διάφορων χρηματοοικονομικών μέσων.

Για να γίνει αυτό απαιτείται η αναγνώριση των μέσων και των κατηγοριών των μέσων για τα οποία καλλίτερες και λεπτομερέστερες γνωστοποιήσεις για ακριβοδίκαιη μέτρηση, είναι μεγάλου ενδιαφέροντος για τους χρήστες των οικονομικών καταστάσεων στο τέλος της λογιστικής περιόδου (IASB 2008, παρ. 108). Θα πρέπει να σημειωθεί

βέβαια ότι τα ΔΠΧΠ δεν κάνουν καμία αναφορά για τον τρόπο μεταχείρισης της αλληλεπίδρασης μεταξύ των διαφόρων κατηγοριών στοιχείων του ενεργητικού ούτε για το πως η ακριβοδίκαιη αξία των στοιχείων αυτών θα μπορούσε να απεικονισθεί στο οικονομικό κεφάλαιο του χρηματοπιστωτικού ιδρύματος. Η εμφάνιση νέων σύνθετων κατηγοριών χρηματοοικονομικών μέσων δημιουργεί νέες προκλήσεις στον τρόπο αποτίμησής τους. Το ΔΠΧΠ 7 επιχειρεί να αντιμετωπίσει τις διαφορές αποτίμησης των χρηματοοικονομικών μέσων με την πρόταση μιας προσέγγισης υπολογισμού της ακριβοδίκαιης αξίας τους τριών επιπέδων.

Για τα χρηματοοικονομικά μέσα του πρώτου επιπέδου η αποτίμηση γίνεται με τη μέθοδο mark – to – market. Για τα χρηματοοικονομικά μέσα του δεύτερου επιπέδου η αποτίμηση γίνεται με τη μέθοδο mark – to – model και με παρατηρούμενες τις εισροές της αγοράς του μοντέλου. Για τα χρηματοοικονομικά μέσα του τρίτου επιπέδου η αποτίμηση γίνεται με τη μέθοδο mark – to – model με απαραίτητες τις εισροές .

7.4 ΣΥΝΕΡΓΕΙΕΣ ΣΥΝΘΗΚΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ II ΚΑΙ ΔΠΧΠ.

Τα πλαίσια τόσο των ΔΠΧΠ όσο και της συνθήκης της Βασιλείας II είναι αρκούντως περιεκτικά σε ότι αφορά τις γνωστοποιήσεις, με εμφανή όμως την αδυναμία τους να διατυπώσουν και να αναφερθούν σε αρχές ικανές να υποστηρίξουν :

- (α) Ευλογοφανείς δοκιμασίες αντοχής (stress testing)
- (β) Την κατανόηση από τις διοικήσεις των τραπεζών της συστηματικής οδού εξάρτησης
- (γ) Την ποσοτική ερμηνεία της ακριβοδίκαιης αξίας των δύσκολων να αποτιμηθούν χρηματοοικονομικών μέσων
- (δ) Την ευαισθησία των κεφαλαίων της Τράπεζας στους παράγοντες συστημικού κινδύνου.

Ένα σημαντικό θέμα που σχετίζεται με το ΔΠΧΠ 7 και τον Πυλώνα III της Βασιλείας II είναι η επιλογή των πληροφοριών που πρέπει να γνωστοποιηθούν.

Η ανεπαρκής γνωστοποίηση πληροφοριών είναι δυνατόν να εκληφθεί από τους μετόχους και την επενδυτική κοινότητα ως μια ένδειξη αδύναμης διαχείρισης των χρηματοοικονομικών κινδύνων.

Από την άλλη πλευρά η παροχή υπερβολικά μεγάλης ποσότητας αναλυτικών πληροφοριών θα μπορούσε να λειτουργήσει αντιπαραγωγικά.

Η σαφήνεια και η αξιοπιστία του μηνύματος που αποστέλλεται με τις οικονομικές καταστάσεις και τις γνωστοποιήσεις είναι ιδιαίτερα μεγάλης αξίας γι αυτό και είναι απαραίτητη η προσεκτική προετοιμασία τους.

Η υιοθέτηση των κατάλληλων λογιστικών πολιτικών και πρακτικών για την απεικόνιση των τραπεζικών χωρητικών δραστηριοτήτων αποτελούν ένα σημαντικό συστατικό ενός αποτελεσματικού και ισχυρού συστήματος διαχείρισης του πιστωτικού κινδύνου μιας Τράπεζας.

Εμπειρικές έρευνες έχουν καταδείξει ότι η πιο συνήθης αιτία αποτυχίας των Τραπεζών είναι η χαμηλή ποιότητα των τραπεζικών χορηγήσεων και οι αδυναμίες της διαχείρισης του πιστωτικού κινδύνου.

Η παράλειψη έγκαιρης αναγνώρισης της ποιοτικής χειροτέρευσης των πιστώσεων μιας Τράπεζας μπορεί να επιδεινώσει και να παρατείνει το πρόβλημα.

Μια Τράπεζα είναι δυνατόν να εξακολουθεί να υλοποιεί μια στρατηγική χορήγησης δανείων υψηλού κινδύνου και να συσσωρεύει σημαντικές ζημιές αν το λογιστικό της σύστημα δεν είναι σε θέση να παρουσιάσει έγκαιρα τις πραγματοποιούμενες ζημιές από τις δημιουργήσεις προβλέψεις ή τη διαγραφή των απαιτήσεων.

Οι εποπτικές αρχές των Τραπεζών είναι σημαντικό να γνωρίζουν ότι οι λογιστικές αρχές και οι κανόνες που χρησιμοποιούνται από τις Τράπεζες αντικατοπτρίζουν συντηρητικές και ρεαλιστικές μετρήσεις για τα στοιχεία του ενεργητικού, τις υποχρεώσεις, την καθαρή θέση, τα συμβόλαια παραγώγων, τις εκτός ισολογισμού δεσμεύσεις και τα σχετικά κέρδη και ζημιές.

Πολλοί άνθρωποι αγόρασαν τραπεζικές μετοχές με βάση τις δημοσιευόμενες οικονομικές καταστάσεις και τις συνοδευτικές συνοπτικές εκθέσεις των Ορκωτών Ελεγκτών Λογιστών. Είναι επομένως δικαιολογημένη η απορία πως είναι δυνατόν οι ελεγκτές να έμειναν έξω από τη γραμμή του πυρός.

Οι πρόσφατες κρατικές ενισχύσεις των Τραπεζικών Ιδρυμάτων με πολλά δις ευρώ, οι κρατικοποιήσεις Τραπεζών και οι χορηγηθείσες κρατικές εγγυήσεις για χρηματοοικονομικά μέσα των Τραπεζών έχουν δημιουργήσει για τους επαγγελματίες της λογιστικής αλλά και για τους φορείς ανάπτυξης Λογιστικών Προτύπων ένα ναρκοπέδιο αποτίμησης των χρηματοοικονομικών μέσων.

Στον παρακάτω Πίνακα παρουσιάζονται οι συνέργειες των ΔΠΧΠ και της Βασιλείας II.

ΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΕΣ ΓΝΩΣΤΟΠΟΙΗΣΕΙΣ ΓΙΑ	ΣΥΝΘΗΚΗ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ II	ΔΙΕΘΝΗ ΠΡΟΤΥΠΑ ΧΡΗ/ΜΙΚΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ
1. Λειτουργικό κίνδυνο Οι προσεγγίσεις για την εκτίμηση των απαιτούμενων ιδίων κεφαλαίων για την αντιμετώπιση του λειτουργικού κινδύνου	√	
2. Πιστωτικό κίνδυνο Γνωστοποιήσεις για α ⁹ & β. ¹⁰	√α	√β
3. Κίνδυνο αγοράς Ανάλυση αξίας σε κίνδυνο (value at risk)	√	√
4. Κίνδυνο ρευστότητας Ληκτότητα οικονομικών υποχρεώσεων και διαχείριση του σχετικού κινδύνου		√
5. Γενικά • Σκοπός των αναφορών • Συχνότητα • Γνωστοποιήσεις κεφαλαίου	√	√
6. Πολιτική Η επίσημη πολιτική πρέπει να είναι σύμφωνη με τις απαιτούμενες από τη Βασιλεία II γνωστοποιήσεις.	√	
7. Ισολογισμός και κατάσταση		√

⁹ Γνωστοποιήσεις για χαρτοφυλάκια με βάση προσεγγίσεις εσωτερικής διαβάθμισης. Στάθμιση της έκθεσης σε κινδύνους.

¹⁰ Γνωστοποιήσεις για χαρακτηριστικά κινδύνου και ανάλυση απομείωσης.

αποτελεσμάτων χρήσης Ταξινόμηση των χρηματοοικονομικών μέσων και των υποχρεώσεων στην εύλογη αξία μέσω κατάστασης αποτελεσμάτων χρήσης, επαναταξινομήσεις.		

Πίνακας 11 : Συνέργειες Βασιλείας II και ΔΠΧΠ.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΡΑΙΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Στην παρούσα εργασία αναλύθηκε το εποπτικό πλαίσιο των Πιστωτικών Ιδρυμάτων που καθορίζεται με τη Συνθήκη της Βασιλείας II και διερευνήθηκαν οι επιπτώσεις του στην οργανωσιακή και χορηγητική συμπεριφορά των Τραπεζών καθώς και στη χρηματοοικονομική πληροφόρηση.

Τα κυριότερα συμπεράσματα που απορρέουν από την ανάπτυξη του θεωρητικού πλαισίου συνοψίζονται στα ακόλουθα:

Με το νέο Σύμφωνο της Βασιλείας II θεσπίζεται ένα ολοκληρωμένο πλαίσιο προληπτικής εποπτείας των κινδύνων των Πιστωτικών Ιδρυμάτων.

Στρατηγικός στόχος του νέου Συμφώνου είναι να διασφαλίσει τη σταθερότητα και την αποτελεσματικότητα του Τραπεζικού Συστήματος. Αποβλέπει στην αυξημένη ευαισθησία των κεφαλαιακών απαιτήσεων έναντι των κινδύνων που αναλαμβάνουν οι Τράπεζες, που όμως δεν πρέπει να οδηγεί σε μείωση των συνολικών κεφαλαιακών απαιτήσεων, αλλά στην ορθολογικότερη κατανομή τους. Δίνεται μεγαλύτερη βαρύτητα στην πειθαρχία της αγοράς παρά στον απευθείας έλεγχο των Πιστωτικών Ιδρυμάτων από τις εποπτικές αρχές.

Σημαντικό ρόλο για τη διατήρηση της ευρωστίας των Τραπεζών διαδραματίζουν:

- η κατανόηση και μέτρηση των κινδύνων που αναλαμβάνουν,
- η σύνδεση των κινδύνων με τα Ίδια Κεφάλαια,
- η συνετή διαχείριση των κινδύνων από τη Διοίκηση και το Διοικητικό Συμβούλιο,
- η αλλαγή νοοτροπίας των μελών της Διοίκησης και των τραπεζικών στελεχών,
- η έμφαση στην εφαρμογή ισχυρών κανόνων εταιρικής διακυβέρνησης και η εισαγωγή τους στην κουλτούρα του Πιστωτικού Ιδρύματος,
- η αναβάθμιση του ρόλου της Μονάδας Διαχείρισης Κινδύνων,
- η ολιστική προσέγγιση της διαχείρισης των κινδύνων με την εφαρμογή της Διαχείρισης Επιχειρηματικών Κινδύνων (ERM),

- η προμήθεια εξελιγμένων μηχανογραφικών συστημάτων υπολογισμού των κινδύνων καθώς και διοικητικής πληροφόρησης και
- η διαρκής εκπαίδευση των τραπεζικών στελεχών.

Ο ρόλος της Διαχείρισης των Κινδύνων σε κάθε Τραπεζικό Οργανισμό είναι αναμφισβήτητα μεγάλης στρατηγικής σημασίας. Η ουσιαστική και αποτελεσματική διαχείριση των κινδύνων προϋποθέτει την ενεργό συμμετοχή και την ανάληψη ευθυνών από τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου των Πιστωτικών Ιδρυμάτων, ώστε να διασφαλίζεται τόσο η διαχρονική και απρόσκοπτη ανάπτυξη του Πιστωτικού Ιδρύματος, όσο και η ικανοποιητική απόδοση, ανάλογα με το εκάστοτε αναλαμβανόμενο επίπεδο κινδύνου. Η διαχείριση του κινδύνου πρέπει να βρίσκεται στον πυρήνα κάθε Πιστωτικού Ιδρύματος.

Η πιστοληπτική ικανότητα και το επίπεδο κινδύνου των αντισυμβαλλομένων είναι ο σημαντικότερος παράγοντας για τη λήψη αποφάσεων χορήγησης χρηματοδοτήσεων καθώς και την τιμολόγηση των προϊόντων του δανειακού χαρτοφυλακίου των Πιστωτικών Ιδρυμάτων.

Η αντικειμενική πιστωτική αξιολόγηση των πιστούχων έχει ως αποτέλεσμα τη βελτίωση της ποιότητας του χαρτοφυλακίου δανείων και οδηγεί σε μείωση του κόστους δανεισμού για τους «καλούς» πελάτες και αντίστοιχη αύξηση του κόστους δανεισμού για τους «κακούς» πελάτες.

Τέλος, οι γνωστοποιήσεις που υποχρεούνται να δημοσιοποιούν τα Πιστωτικά Ιδρύματα με βάση τον Πυλώνα III της νέας Συνθήκης καθώς και τα ΔΠΧΠ έχουν βασικό στόχο τη βελτίωση της διαφάνειας των λειτουργιών των Τραπεζικών Ιδρυμάτων και την πειθαρχία της αγοράς.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΡΔΑΛΙΑ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΕΝΝΟΙΟΛΟΓΙΚΟ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΟΡΩΝ

Εταιρική διακυβέρνηση

Είναι το σύνολο των κανόνων με τους οποίους διοικείται και ελέγχεται ένα Πιστωτικό Ίδρυμα με πρωταρχικό σκοπό να προάγεται η αξία του, αλλά & για την αύξηση του κέρδους των μετόχων, των πελατών, των υπαλλήλων, των προμηθευτών και του επενδυτικού κοινού.

Χρηματοδοτικό άνοιγμα

Είναι ένα στοιχείο εντός ή εκτός ισολογισμού που δημιουργεί ή ενδέχεται να δημιουργήσει απαίτηση του Πιστωτικού Ιδρύματος (Ορισμός ΠΔΤΕ 2588/2007)

Χρηματοοικονομικό μέσο

Σύμφωνα με το ΔΛΠ 32, είναι κάθε σύμβαση που δημιουργεί για τον ένα συναλλασσόμενο χρηματοοικονομικό περιουσιακό στοιχείο και για τον άλλο χρηματοοικονομική υποχρέωση ή συμμετοχικό τίτλο.

Χρηματοοικονομικό περιουσιακό στοιχείο

Σύμφωνα με το ΔΛΠ 32, είναι : α) διαθέσιμα, β) συμμετοχές, γ) απαίτηση για λήψη μετρητών ή άλλων Χρηματοοικονομικών Περιουσιακών Στοιχείων, δ) απαίτηση για ανταλλαγή Χρηματοοικονομικών Περιουσιακών Στοιχείων, ή Χρηματοοικονομικών Υποχρεώσεων με ευνοϊκούς όρους, ε) σύμβαση να λάβουμε ίδιες μετοχές μεταβλητού ύψους, στ) σύμβαση για παράγωγο που διακανονίζεται με ίδιες μετοχές.

Χρηματοοικονομική υποχρέωση

Σύμφωνα με το ΔΛΠ 32, είναι: α) υποχρέωση για παράδοση μετρητών ή άλλων Χρηματοοικονομικών Περιουσιακών Στοιχείων, β) δικαίωμα για ανταλλαγή Χρηματοοικονομικών Περιουσιακών Στοιχείων ή Χρηματοοικονομικών Υποχρεώσεων με δυσμενείς όρους, γ) σύμβαση να δώσουμε ίδιες μετοχές μεταβλητού ύψους, δ) σύμβαση για παράγωγο που διακανονίζεται με ίδιες μετοχές.

Συμμετοχικός τίτλος

Σύμφωνα με το ΔΛΠ 32, είναι σύμβαση δικαιώματος σε αναλογία της Καθαρής Θέσης άλλου.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΡΑΙΑ

BIBΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνική

- *Αρχές και Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Λογιστικής, Χ. Καζαντζής*
- *Ελεγκτική και Εσωτερικός Έλεγχος, Χ. Καζαντζής*
- *Οδηγία 2006/48/ΕΚ*
- *Οδηγία 2006/49/ΕΚ*
- *Νόμος 3601/2007, για την ανάληψη και άσκηση δραστηριοτήτων από τα Πιστωτικά Ιδρύματα, επάρκεια ιδίων κεφαλαίων των πιστωτικών ιδρυμάτων και των επιχειρήσεων παροχής επενδυτικών υπηρεσιών και λοιπές διατάξεις*
- *Νόμος 3016/2002 περί Εταιρικής Διακυβέρνησης*
- *Νόμος 3340/2005*
- *Απόφαση Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς 5/204/2000*
- *Πράξη Διοικητή Τράπεζας της Ελλάδος (ΠΔΤΕ) Νο 2587 για τον ορισμό Ιδίων Κεφαλαίων των Πιστωτικών Ιδρυμάτων*
- *ΠΔΤΕ Νο 2588/07, για τον υπολογισμό Κεφαλαιακών Απαιτήσεων έναντι του Πιστωτικού Κινδύνου σύμφωνα με την Τυποποιημένη Προσέγγιση*
- *ΠΔΤΕ Νο 2589/07, για τον υπολογισμό Κεφαλαιακών Απαιτήσεων έναντι του Πιστωτικού Κινδύνου σύμφωνα με την Προσέγγιση Εσωτερικών Διαβαθμίσεων*
- *ΠΔΤΕ Νο 2590/07, για τις ελάχιστες Κεφαλαιακές Απαιτήσεις των Πιστωτικών Ιδρυμάτων για το Λειτουργικό Κίνδυνο*
- *ΠΔΤΕ Νο 2591/07, για τον υπολογισμό κεφαλαιακών απαιτήσεων των πιστωτικών ιδρυμάτων για τον Κίνδυνο Αγοράς*
- *ΠΔΤΕ Νο 2592/07, για τη δημοσιοποίηση από τα πιστωτικά ιδρύματα εποπτικής φύσεως πληροφοριών σχετικά με την κεφαλαιακή επάρκεια, τους κινδύνους που αναλαμβάνουν καθώς και τη διαχείρισή τους*
- *ΠΔΤΕ Νο 2593/07, για τον υπολογισμό Σταθμισμένων Ανοιγμάτων για Θέσεις σε Τιτλοποίηση*
- *ΠΔΤΕ Νο 2594/07, για τον κίνδυνο αντισυμβαλλομένου*
- *ΠΔΤΕ Νο 2595/07, για τον καθορισμό των κριτηρίων που πρέπει να διέπουν τη Διαδικασία Αξιολόγησης Επάρκειας Εσωτερικού Κεφαλαίου (ΔΑΕΕΚ) των πιστωτικών ιδρυμάτων και τη Διαδικασία Εποπτικής Αξιολόγησης (ΔΕΑ) από την Τράπεζα της Ελλάδος*

- ΠΔΤΕ Νο 2596/07, για την εποπτεία και τον έλεγχο των μεγάλων χρηματοδοτικών ανοιγμάτων των πιστωτικών ιδρυμάτων
- ΠΔΤΕ Νο 2577/06, για το πλαίσιο αρχών λειτουργίας και κριτηρίων αξιολόγησης της οργάνωσης και των Συστημάτων Εσωτερικού Ελέγχου των πιστωτικών και χρηματοδοτικών ιδρυμάτων και σχετικές αρμοδιότητες των διοικητικών τους οργάνων
- Εγκύκλιος Τράπεζας της Ελλάδος Νο 18/26.8.2008, για την εφαρμογή των Διαδικασιών Εποπτικής Αξιολόγησης (Πυλώνας II)
- «Η συμβολή του τραπεζικού συστήματος στην ελληνική οικονομία» Ελληνική Ένωση Τραπεζών, Ιούλιος 2008
- Τράπεζα της Ελλάδος, Νομισματική Πολιτική έτους 2008.
- Τράπεζα της Ελλάδος, Ετήσια Έκθεση του Διοικητή για το έτος 2008
- IOBE, Τριμηνιαία έκθεση για την ελληνική οικονομία, τεύχος 54, Δεκέμβριος 2008
- Επιτροπή για την εταιρική διακυβέρνηση στην Ελλάδα (1999). Αρχές εταιρικής διακυβέρνησης στην Ελλάδα.
- Τραυλός, Ν. (2003), Τα Συστήματα Εταιρικής Διακυβέρνησης: Τι είναι και τι επιτυγχάνουν. www.alba.edu.gr

Ξενόγλωσση

- *Capital Accord (1988)*
- *Amendment of the capital accord in respect of the inclusion of general provisions/ general loan-loss reserves in capital (1991)*
- *The treatment of the credit risk associated with certain off-balance-sheet items (1994)*
- *The treatment of potential exposure for off-balance-sheet items (1995)*
- *Amendment to the capital accord to incorporate market risks (1996)*
- *Modifications to the market risk amendment (1997)*
- *International Convergence of Capital Measurement and Capital Standards, Basel Committee on Banking Supervision, Ιούνιος 2004*
- *Amendment to the Capital accord to incorporate market risks, Basel Committee on Banking Supervision, Νοέμβριος 2005*
- *International Convergence of Capital Measurement and Capital Standards, Basel Committee on Banking Supervision, Απρίλιος 1998*
- *New Basel Capital Accord (2004)*

- *Insolvencies in Europe 2008/2009, Survey by the Creditreform Economic Research Unit , 10/2/2009*
- *O.E.C.D. (2004), Principles of corporate governance, www.oecd.org.*

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΡΠΑ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1- ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	1
1.1 ΓΕΝΙΚΑ	1
1.2 ΣΚΟΠΟΣ ΤΗΣ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ.....	4
1.3. ΔΟΜΗ ΚΑΙ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ.....	5
1.4. ΘΕΜΑΤΑ ΓΙΑ ΠΕΡΑΙΤΕΡΩ ΜΕΛΕΤΗ ΚΑΙ ΕΡΕΥΝΑ	6

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

ΤΟ ΣΥΜΦΩΝΟ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΕΦΑΛΑΙΑΚΗ ΕΠΑΡΚΕΙΑ ΤΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ	7

2.1 Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΚΑΙ Η ΑΝΑΓΚΑΙΟΤΗΤΑ ΘΕΣΠΙΣΗΣ ΚΑΝΟΝΩΝ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ.	7
2.2 ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ. ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ	9
2.3. ΤΟ ΣΥΜΦΩΝΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΕΦΑΛΑΙΑΚΗ ΕΠΑΡΚΕΙΑ (ΒΑΣΙΛΕΙΑ Ι).....	11

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

Η ΝΕΑ ΣΥΝΘΗΚΗ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ ΙΙ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΟΠΤΕΙΑ ΤΩΝ ΤΡΑΠΕΖΙΚΩΝ ΙΔΡΥΜΑΤΩΝ.....	13

3.1 ΠΥΛΩΝΑΣ Ι : ΚΕΦΑΛΑΙΑΚΗ ΕΠΑΡΚΕΙΑ.	18
α) Υπολογισμός πιστωτικού κινδύνου	18
1. Η τυποποιημένη προσέγγιση (<i>standardized approach</i>).....	18
2. Η προσέγγιση των εσωτερικών διαβαθμίσεων (<i>Internal Rating Based Approach - IRB</i>). Θεμελιώδης (<i>Foundation</i>) και εξελιγμένη παραλλαγή (<i>Advanced Approach</i>).....	19
β. Υπολογισμός Λειτουργικού Κινδύνου.....	21
γ. Υπολογισμός Κινδύνου Αγοράς.....	22
δ. Πλαίσιο τιτλοποίησης απαιτήσεων	23
ε. Μεθοδολογία άμβλυνσης των κινδύνων.....	24
3.2 ΠΥΛΩΝΑΣ ΙΙ - ΕΠΟΠΤΙΚΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ	24

3.2.1 Διαδικασία Αξιολόγησης Επάρκειας του Εσωτερικού Κεφαλαίου	26
(ΔΑΕΕΚ).....	26
3.2.2 Διαδικασία Εποπτικής Αξιολόγησης (ΔΕΑ)	28
3.3. ΠΥΛΩΝΑΣ ΙΙΙ : Η ΠΕΙΘΑΡΧΙΑ ΤΗΣ ΑΓΟΡΑΣ – ΓΝΩΣΤΟΠΟΙΗΣΗ	30
ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ	30
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4	
ΔΙΑΦΟΡΕΣ ΜΕΤΑΞΥ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ Ι & ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ ΙΙ.....	33
4.1. ΔΙΑΦΟΡΕΣ ΠΕΡΙΧΟΜΕΝΟΥ.....	33
4.2. ΚΟΣΤΟΣ ΚΑΙ ΩΦΕΛΕΙΕΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ ΙΙ	36
4.3. ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ ΙΙ	41
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5	
ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΟΡΓΑΝΩΣΙΑΚΗ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑ ΤΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ	44
5.1. ΕΤΑΙΡΙΚΗ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ ΤΩΝ ΠΙΣΤΩΤΙΚΩΝ ΙΔΡΥΜΑΤΩΝ	45
5.1.1 Ισχυρό Πλαίσιο Εταιρικής Διακυβέρνησης.....	45
5.1.2 Ισχυρό Σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου.....	50
5.1.2.1 Αναβάθμιση ρόλου Μονάδας Διαχείρισης Κινδύνων.....	54
5.1.2.1.1 Μονάδα Ελέγχου Πιστοδοτήσεων.....	62
5.1.2.1.2 Μονάδα Κινδύνων Αγοράς	62
5.1.2.2 Μονάδα Κανονιστικής Συμμόρφωσης.....	63
5.2 ΕΞΑΓΟΡΕΣ – ΣΥΓΧΩΝΕΥΣΕΙΣ	64
5.3 ΠΡΟΜΗΘΕΙΑ ΕΞΕΛΙΓΜΕΝΩΝ ΜΗΧΑΝΟΓΡΑΦΙΚΩΝ ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ	64
5.4 ΔΙΑΡΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΤΩΝ ΤΡΑΠΕΖΙΚΩΝ ΣΤΕΛΕΧΩΝ	65
5.5 ΔΙΑΡΘΡΩΤΙΚΕΣ ΑΛΛΑΓΕΣ ΣΤΟΝ ΤΡΟΠΟ ΑΣΚΗΣΗΣ ΕΠΟΠΤΕΙΑΣ	66
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6	
ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΣΤΗ ΧΟΡΗΓΗΤΙΚΗ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑ ΤΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ	69
6.1. ΓΕΝΙΚΑ.....	69
6.2. ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΤΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΜΟΝΑΔΩΝ	71
6.3. Η ΠΑΡΟΥΣΙΑ ΤΩΝ ΜΙΚΡΟΜΕΣΑΙΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ	77
6.3.1. Πτωχεύσεις επιχειρήσεων στη Δυτική Ευρώπη	78
6.4. ΟΙ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ ΙΙ ΣΤΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΤΩΝ ΜΙΚΡΟΜΕΣΑΙΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ.	80

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7

ΟΙ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ ΙΙ ΣΤΗ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗ87

- 7.1. Η ΣΥΝΘΗΚΗ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ ΙΙ ΚΑΙ ΤΟ ΔΙΕΘΝΕΣ ΠΡΟΤΥΠΟ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ 7 87
- 7.2. ΚΙΝΔΥΝΟΙ, ΣΥΝΘΗΚΗ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ ΙΙ ΚΑΙ ΔΠΧΠ 89
- 7.3. ΔΙΑΦΟΡΕΣ ΜΕΤΑΞΥ ΣΥΝΘΗΚΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ ΙΙ ΚΑΙ ΔΠΧΠ..... 97
- 7.4 ΣΥΝΕΡΓΕΙΕΣ ΣΥΝΘΗΚΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ ΙΙ ΚΑΙ ΔΠΧΠ. 101

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ 105

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ..... 110